TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Majandusarvestuse instituut
Finantsarvestuse õppetool

Tiiu Lauri

AUDITIKOMITEED EESTI AVALIKU HUVI ÜKSUSTE NÄITEL

Magistritöö

Juhendaja: professor Lehte Alver

Tallinn 2015

SISUKORD

ABSTRAKT 5

SISSEJUHATUS 6

1. AUDITIKOMITEE OLEMUS 9

1.1. Auditikomitee kujunemine 9

1.1.1. Auditikomitee areng 9

1.1.2. Tähtsamad seadusaktid 13

1.1.3. Avaliku huvi üksus 17

1.2. Auditikomiteed Eestis ja mujal maailmas 20

1.2.1. Auditikomiteede olulisus ja eesmärk 20

1.2.2. Auditikomitee ülesanded 23

1.2.3. Auditikomitee liikmed ja suurus 28

1.2.4. Auditikomitee kinnitamine ja töökord 32

2. AUDITIKOMITEE MOODUSTAMISE KOHUSTUS 34

2.1. Börsiettevõtted, krediidiasutused ja kindlustusandjad avaliku huvi üksustena 34

2.2. Muud äriühingud ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud avaliku huvi üksustena 38

2.3. Riigi äriühingud, sihtasutused ja muud riigi enamusosalusega või valitseva mõju all olevad äriühingud avaliku huvi üksustena 39

2.4. Kohalikud omavalitsused avaliku huvi üksustena 43

2.5. Küsimustiku alusmetoodika 50

3. UURINGU TULEMUSED JA JÄRELDUSED 51

3.1. Auditikomitee moodustamise kohustuse täitmine avaliku huvi üksustes 52

3.2. Auditikomitee liikmete seaduse nõuetele vastavus 57

3.3. Auditikomitee liikmete seos üksusega 61
3.4. Auditikomitee avalikustamine avaliku huvi üksustes 62
3.5. Auditikomitee roll ja võimalused juhtimisotsuste mõjutamisel 64
3.6. Audiitortegevuse seaduse kohaldumine kõigile avaliku huvi üksustele 75
KOKKUVÕTE 86
SUMMARY 90
VIIDATUD ALLIKAD 93
LISAD 101
Lisa 1. Lühendid 101
Lisa 2. Auditikomitee moodustamise kohustus joonisena 102
Lisa 3. Valiku alusel kriteeriumidele vastavad juriidilised isikud 103
Lisa 4. Riigi osalusega äriühingud 104
Lisa 5. Valitsussektori aruandesse arvatud sihtasutused 105
Lisa 6. Rahvaarvu kriteeriumile vastavad kohaliku omavalitsuse üksused 106
Lisa 7. Vara kriteeriumile vastavad kohaliku omavalitsuse üksused 107
Lisa 8. E-kiri, Erkki Raasuke 108
Lisa 9. Konspekteering III sisekontrolli aastakonverentsi vestlusringist 109
Lisa 10. Intervjuu, Veiko Hintsov 116
Lisa 11. Intervjuu, Heli Jalakas 123
Lisa 12. Küsimustik äriühingutele 128
Lisa 13. Küsimustik sihtasutustele 131
Lisa 14. Küsimustik kohalikele omavalitsustele 134
Lisa 15. Vastused börsiettevõtetelt 138
Lisa 16. Vastused juriidilistelt isikutelt 139
Lisa 17. Vastused riigiettevõtetelt 141
Lisa 18. Vastused SA auditikomiteede küsimustikule 142

Lisa 19. Vastused KOV valitseva mõju all olevatelt tütarettevõtetelt.....148
Lisa 20. Vastused muudelt avalik õiguslikelt juriidilistelt isikutelt 149
Lisa 21. Vastused KOV auditikomitee küsimustikule.....154

ABSTRAKT

Magistritöö „Auditikomiteed Eesti avaliku huvi üksuste näitel” eesmärk oli selgitada välja, kuidas audiitortegevuse seaduses määratletud avaliku huvi üksused auditikomitee moodustamise kohustust on täitnud ning analüüsida tekkinud probleeme ja nende põhjuseid. Magistritöö uurimisprobleem oli ülevaate puudumine, missugused avaliku huvi üksused, pidid auditikomitee moodustama. Esimese osa alus oli auditikomitee ajalooline taust ja uuenenud audiitortegevuse seadus, mis kohustas paljusid avaliku huvi üksuseid moodustama auditikomitee. Magistritöö teine osa koosneb auditikomitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksuste välja selgitamisest, kuna informatsioon auditikomiteede olemasolu kohta ei ole koondatult saadaval. Magistritöö kolmandas osas vastas töö autor püstitatud uurimis-küsimustele ja -probleemile ning tegi järeldusi. Autor tõi välja valdkonna spetsialistidega läbi viidud intervjuudest kogutud seisukohad ja lahendused seaduse kohaldamisel tekkinud küsimustele.

Püstitatud uurimisküsimustele vastamiseks viis töö autor välja selgitatud avaliku huvi üksustes (edaspidi ka üksustes) läbi uuringu. Uuringu tulemustest järeldus, et kõik auditikomitee moodustamise kohustusega üksused ei ole seadust täitnud. Peamised probleemid auditikomitee moodustamisel tekkisid vajaliku kompetentsiga isikute leidmisel ja töö olulisuse mõistmisel. Auditikomitee liikmete arv ja kompetentsus oli moodustatud komiteedes enamikul juhtudel seadusele vastav. Uuring käsitles auditikomiteede liikmeid, nende kompetentsust, haridust, põhitööd, ülesandeid, koosolekute toimumise sagedust, töösse kaasatud välisekspertide osatähtsust, auditikomitee moodustamisega tekkinud probleeme ning edulugusid. Uuringu tulemuste alusel järeldab autor, et Eestis tuleks senisest rohkem ja süsteemsemalt keskenduda auditikomiteede moodustamise eesmärgile, töö sisukusele ning tulemuslikkusele.

Võtmesõnad: audiitortegevuse seadus, auditikomitee, avaliku huvi üksus, auditikomitee moodustamine, asjatundja, auditikomitee liikmed

SISSEJUHATUS

Auditikomitee on avaliku huvi üksuse juhtimisstruktuuri oluline osa, mille põhieesmärk on tagada üksusest väljastatava info kvaliteet ja seeläbi usaldusväärsus. See saavutatakse, jälgides ja analüüsides finantsinformatsiooni töötlemist, riskijuhtimise ja sisekontrolli tõhusust, audiitorkontrolli käiku, välisaudiitori sõltumatust ning seadusele vastavust. Samal ajal kontrollitakse, et üksuse tegevus oleks kooskõlas õiguslike ja eetiliste normidega. Auditikomiteede kujunemine on olnud küllaltki aeglane protsess, nõue börsiettevõtete kohustusliku auditikomitee moodustamiseks tuli 1978. aasta juunis New Yorgi börsilt, mis tegi auditikomitee osaks organisatsioonist (Birkett 1986). Euroopas hakkas auditikomitee levima 1990. aastatel.

Eestis reguleerib audiitortegevust 27. jaanuaril 2010. aastal vastu võetud audiitortegevuse seadus ning selle volitusnormi alusel 3. märtsil 2010. aastal rahandusministri määrusega kehtestatud auditeerimiseeskiri. Magistritöö kirjutamise ajendiks on uuenenud audiitortegevuse seadus, mis kohustas peaaegu kõiki avaliku huvi üksuseid moodustama auditikomitee. Eestis on asutatud hulk auditikomiteesid, samas ei ole teada, kas kõik komitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused on seadust täitnud. Moodustatud auditikomiteedel on vähene kogemus ja võib oletada, et vajadust taolise organi järele üksuse sees mitmel juhul ei tunta.

Magistritöö eesmärk on selgitada välja, kuidas audiitortegevuse seaduses (edaspidi AudS) määratletud avaliku huvi üksused on auditikomitee moodustamise kohustust (AudS § 99 lg 1) täitnud, analüüsida tekkinud probleeme ja nende põhjuseid. Samuti uurida, millisel määral vastavad auditikomitee liikmed seaduses toodud nõuetele ja missugune on nende seos avaliku huvi üksusega. Eraldi pöörati tähelepanu sellele, kuidas on üksused avalikustanud oma auditikomitee positsiooni, ülesandeid ja liikmeid. Selgitada välja, missugune on auditikomitee roll ja võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel, ning teha järeldus, kuidas kohaldub audiitortegevuse seadus auditikomitee moodustamise ja tegevuse aluste ulatuses avaliku huvi üksustele. Magistritöö uurimisprobleem on ülevaate puudumine,

missugused avaliku huvi üksused pidid auditikomitee moodustama. Magistritöö eesmärgi täitmiseks püstitas autor kuus uurimisküsimust:

1. Kuidas on avaliku huvi üksused täitnud auditikomitee moodustamise laienenud kohustust?
2. Millisel määral vastavad auditikomitee liikmed audiitortegevuse seaduse nõuetele?
3. Missugune on auditikomitee liikmete seos avaliku huvi üksusega?
4. Kuidas on avaliku huvi üksused auditikomitee avalikustanud?
5. Missugune on auditikomitee roll ja võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel?
6. Kuidas kohaldub audiitortegevuse seadus auditikomitee moodustamise ja tegevuse aluste ulatuses avaliku huvi üksusele?

Magistritöö uurimisobjektiks on välja selgitatud avaliku huvi üksused, millel on vastavalt audiitortegevuse seadusele auditikomitee moodustamise kohustus. Avaliku huvi üksuseid käsitletakse magistritöös vastavalt AudS-i § 13 määratlusele sihtgruppide kaupa. Magistritöö autor kasutas auditikomitee liikmete küsitlemisel kvalitatiivset uurimismeetodit. Uuringu teostaja koostas uurimisküsimuste põhjal küsimustiku, mis sisaldas 20 küsimust, millest 11 on dihhotoomsed jah/ei küsimused, kus iga küsimuse juurde paluti lisada selgitus. Informatiivseid küsimusi liikmete kohta on kolm. Kaks küsimust on esitatud Likerti viiepalliskaala põhjal. Ülejäänud on avatud küsimused, et vastaja saaks lisada võimalikult palju informatsiooni. Töö autor intervjueerib valdkonna spetsialiste ning esitab nende seisukohad ja lahendused audiitortegevuse seaduse kohaldamisel tekkinud probleemidele.

Magistritöö struktuur lähtub audiitortegevuse seaduses toodud avaliku huvi üksuse määratlusest. Magistritöö koosneb kolmest osast. Esimese osa eesmärk on anda raamistik auditikomitee olemuse mõistmiseks. Selleks annab autor ülevaate auditikomitee arengust maailmas ja auditikomitee olemust kujundanud tähtsamatest seadusaktidest, samuti selgitatakse Eesti avaliku huvi üksuse mõistet. Töö autor avab auditikomitee mõiste, olulisuse, eesmärgi ja ülesanded. Uuritakse lähemalt auditikomitee liikmetele esitatavaid nõudeid, kinnitamist ja töökorda. Kasutatud lühendid on toodud lisas 1.

Teises osas selgitab autor välja avaliku huvi üksused sihtgruppide kaupa, lahendades uurimisprobleemi, missugused olid need avaliku huvi üksused, mis pidid auditikomitee moodustama. Sihtgruppideks on vastavalt AudS-i § 13-le avaliku huvi üksuse tingimustele vastavad börsiettevõtted, krediidiasutused, kindlustusandjad, sihtasutused, muud äriühingud,

avalik-õiguslikud juriidilised isikud, riigi äriühingud. Lisaks kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevad sihtasutused ja tütarettevõtted ning kohalikud omavalitused. Samuti toob töö autor välja valdkonna spetsialistidega tehtud intervjuude käigus ilmnenud seisukohad ja lahendused.

Kolmandas osas toob autor sihtgruppide kaupa välja küsimustikule saadud vastused, vastab püstitatud uurimisküsimustele, teeb järeldusi ja annab soovitusi. Tuuakse välja, kui suurel osal avaliku huvi üksustest on auditikomitee loodud. Samuti, kas liikmed vastavad seaduses toodud nõuetele ja kuidas on auditikomitee avalikustatud. Missuguseid probleeme on auditikomitee moodustamine kaasa toonud ning kuidas on auditikomitee moodustamine üksustele abiks olnud. Selgitatakse, missugune on auditikomitee roll ja võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel, ning tehakse järeldusi, kas audiitortegevuse seadus kohaldub moodustatud avaliku huvi üksustele.

Magistritöö esimese peatüki alus on enamasti ingliskeelne erialakirjandus. Kasutatud on teadusartikleid, uurimusi ja auditikomiteedega seotud asutuste soovitusi. Kuna auditikomiteede praktika on Eestis alles kujunemisjärgus, on eestikeelset kirjandust saadud töös kasutada üksnes vähesel määral. Teine peatükk põhineb äri- ja rahvastikuregistri, Finantsinspektsiooni, Rahandusministeeriumi andmetel ning audiitortegevuse seadusel, mille alusel selgitas autor välja, missugused on komitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused.

Töö kolmas osa on rakenduslik ning kokkuvõtlik, mis algab saadud tulemuste kirjeldamise, uurimisküsimustele vastamise ja nende analüüsiga. Selle osa eesmärk on teha järeldusi, kas auditikomiteed on moodustatud, kas need töötavad ja täidavad soovitud eesmärki. Uuritakse, kuidas avaliku huvi üksusena määratletud äriühingud, asutused ja kohalikud omavalitsused audiitortegevuse seadust kohaldavad, missugused on probleemid. Tekkinud ideede ja intervjuude käigus saadud praktilistele suunitlustele tuginedes toob autor välja soovitused, kuidas auditikomiteesid saaks lihtsamalt moodustada ja muuta nad tõhusamaks.

Autor kitsendas teemat ega käsitlenud auditikomiteede efektiivsust ega mõju finantsaruannetele, kuna leidis, et Eesti avaliku huvi üksuste auditikomiteede puhul on see täiesti eraldi uuritav teema. Töös ei käsitleta efektiivsusküsimusi ega finantsaruandluse kvaliteedi muutuseid, sest käsitletava teema analüüsimine viiks fookuse töö põhieesmärgist eemale. Magistritöö tulemusi ei üldistata kõigile avaliku huvi üksustele, vaid tuuakse välja vastanud avaliku huvi üksuste tulemused ja analüüsitakse neid.

1. AUDITIKOMITEE OLEMUS

1.1. Auditikomitee kujunemine

1.1.1. Auditikomitee areng

Teadaolevalt loodi üks esimestest auditikomiteedest juba 1827. aastal USA-s Baltimore ja Ohio raudtee juurde. Selle ülesandeks oli auditi läbiviimine ja tulemuste raporteerimine nõukogule (Spira 2006). Ühendkuningriigi üks esimesi auditikomiteesid loodi 1872. aastal *Great Western Railway Company* juurde (Brewer 2001, 11). Auditikomiteede laiem tegevus saigi alguse Ameerika Ühendriikides, kus New Yorgi börs 1939. aastal soovitas esmakordselt ettevõtte nõukogu juurde auditikomitee moodustada (Birkett 1986). 1972. aastal soovitas Ameerika Ühendriikide Väärtpaberite ja Börsitehingute Komisjoni (ik. *U.S. Securities and Exchange Commission*, edaspidi SEC) börsiettevõtetel moodustada auditikomiteed (Vera-Muñoz 2005, 116).

Auditikomitee kujunemine on olnud küllaltki aeglane protsess. Nõue börsiettevõtete kohustusliku auditikomitee moodustamiseks tuli 1978. aasta juunis New Yorgi börsilt, mis liitis auditikomitee osaks organisatsioonist (Birkett 1986). Pärast seda on üha suurenev hulk arenevate aktsiaturgudega riike kehtestanud börsiettevõtete kohustusliku auditikomitee moodustamise nõude (Braiotta *et al* 2010, 355). Enne 1990. aastaid ei olnud auditikomiteed Euroopas levinud, Ühendkuningriik (edaspidi UK) oli Euroopas ainus, kus börsiettevõtetel oli auditikomitee moodustamise kohustus. Pärast 1990. aastate keskpaika saavutasid auditikomiteed laialdasema heakskiidu ka mandri Euroopas. (Collier ja Zaman 2005, 153-168)

21. sajandi alguses tabasid aktsiaturge mitmed väga laiaulatuslikud ja suuri rahalisi kahjusid põhjustanud skandaalid. Tuntuimatest võib nimetada Itaalia toiduainetetööstuse giganti *Parmalat* ja ameerika energiatootja *Enron*-i. Toimunud kuritarvituste tulemusena tunnistati rahvusvaheliselt möödapääsmatuks vajadus, regulatsioonide suurendamisega, avalikke huve senisest paremini kaitsta (Ojamaa et al, 2009). Ernst & Young koondas 2007.

aastal neli olulisemat punkti, mida 21. sajandi alguse skandaalid välja tõid:

- Ettevõtted vajavad sõltumatut auditikomiteed, mille liikmetel on laialdased rahandusalased teadmised.
- Auditikomitee peab nägema ettevõtet nö läbi võõraste silmade.
- Tugeva ja erapooletu siseaudit olemasolu peab olema esmatähtis.
- Auditikomitee peab jälgima valvsalt kõiki välisauditi protsesse.

Olulisemateks tähisteks auditi ajaloos loetakse *Blue Ribbon Committee Report and Recommendations on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees* (edaspidi BRC) ja USA Kongressi välja töötatud akti *Public Company Accounting Reform and Investor Protection Act of 2002* – viimast tuntakse laiemalt, kui Sarbanes-Oxley akti (2002), mille eesmärgiks oli kaitsta investoreid. BRC eesmärgiks oli töötada välja soovitusi muutmaks finantsaruannete kvaliteeti auditikomitee järelvalve tugevdamise kaudu. Sarbanes-Oxley aktiga pandi alus senisest olulisemalt karmimatele standarditele, mis said kohustuslikuks kõigile USA börsiettevõtetele. 17. mail 2006. aastal võeti sellest ajendatuna vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/43/EÜ, mille eesmärk oli ühtlustada kohustusliku auditi nõuded Euroopa Liidus (Euroopa Parlamendi... 2006, 87).

Analoogsed suundumused valitsesid ka Euroopas. 2006. aastal vastu võetud direktiiv 2006/43/EÜ käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit, millega loodi alus üleeuroopaliseks kutsetegevuseks, lähtudes ühtsetest põhimõtetest ja kvaliteedistandarditest (Euroopa Parlamendi... 2006, 87). Direktiiv 2006/43/EÜ toob välja, et auditikomitee ning tõhus sisekontrollisüsteem aitavad kaasa finants-, tegevus- ja vastavusriskide vähendamisele ning tõstavad finantsaruandluse kvaliteeti. Uus, 8. direktiiv, jõustus 29. juunil 2006. aastal, liikmesriigid pidid oma seadused sellega kooskõlla viima hiljemalt 29. juuniks 2008. aastal. 8. direktiiviga kehtestati ühenduse õigusega nõutavate kohustuslike auditite järjepidevalt kõrge kvaliteedi tagamiseks rahvusvaheliste auditeerimisstandardite järgimise kohustus. Direktiivis toodud kohustuste tõttu tuli muuta ka Eesti seadusi. (EL-i... 2012) Eestis algatati 6. mail 2009. aastal audiitortegevuse seaduse eelnõu (488). Uus audiitortegevuse seadus jõustus 8. märtsil 2010. aastal, muutes suures osas audiitortegevuse õiguslikku regulatsiooni (Audiitortegevuse ... 2010).

Rahvusvaheline Arvestusekspertide Föderatsioon (ik. *International Federation of Accountants*, edaspidi IFAC) andis välja auditeerimisstandardid, mis rakendasid uue riskipõhise auditi metoodika ning rangemad dokumenteerimise ja aruandluse nõuded.

Ernst & Young'i auditipartner Garth Coppini väitel tekitasid õiguslikud ja auditistandardite muudatused auditeerimistasudes 30–40%-lise kasvu (Temkin 2006). 2004. aastal avaldas Rahvusvaheline Auditeerimise ja Kindlustandvate Töövõttude Standardite Komitee (ik. *International Auditing and Assurance Standards Board*) projekti, mille eesmärk oli selgitada ja täiustada ISA standardite kohaldamise järjepidevust. Projekt lõppes 2009. aastal, kui 36 ISA standardit oli täpsustatud ja ajakohastatud. Selle käigus täiendati mitmeid standardeid uute sätetega, millega väljendati audiitorite suhtes suuremaid ootusi (Smith 2012).

Auditikomiteede struktuur ja praktika on Euroopas riigiti erinev. Erinevused ühe- ja kahetasandilise süsteemi vahel on sageli seotud geograafilise asukoha, kultuuri ja traditsioonidega. Investorite ja suuremate aktsionäride osatähtsus on mõnedes riikides suurem kui teistes. Auditikomitee koostööd juhtkonnaga ühe- ja kahetasandilise süsteemi korral on kujutatud joonisel 1.

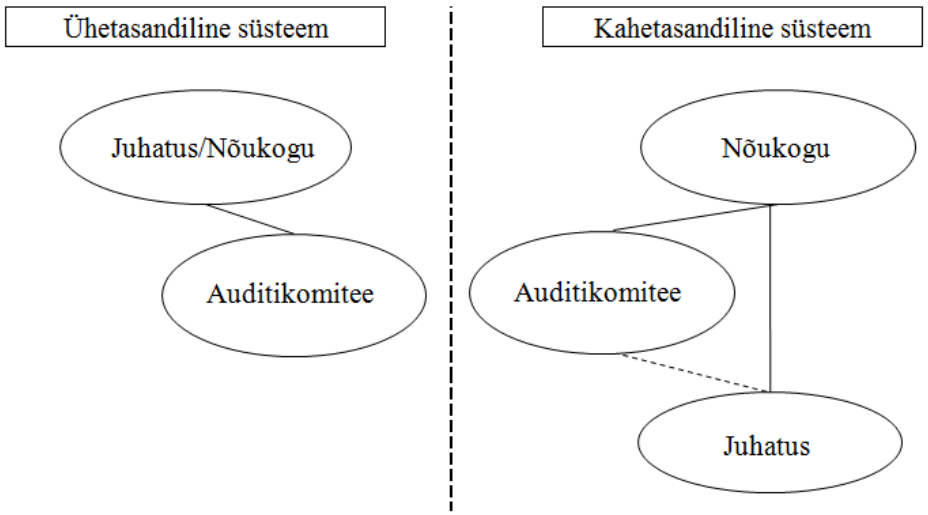

Joonis 1. Auditikomitee ühe- ja kahetasandilises süsteemis
Allikas: (Autori koostatud The Functioning...2012, 16 alusel)

Jooniselt 1 on näha, et auditikomitee võib toimida juhatuse või nõukogu allkomiteena. Nõukogu allkomiteena on auditikomitee nõukogu vastutusel, seega delegeerib teatud küsimusi nõukogu. Juhtkonnaga suhtleb auditikomitee igapäevaselt, see sisaldab suurel määral komitee tööks vajalikku informatsiooni. Ühe- või kahetasandilise süsteemi olemasolu mõjutab ettevõtte juhtimist oluliselt. (The Functioning...2012, 12-16) Ühetasandilist süsteemi nimetatakse ka anglo-ameerika süsteemiks, kus ettevõtetes on üks juhtorgan (nõukogu või

juhatus), mis vastutab üksuse haldamise eest. Selles juhtorganis ei tehta ametlikult vahet nõukogu ja juhatuse funktsioonidel. Kahetasandiline süsteem, mida nimetatakse saksa süsteemiks, mis koosneb nõukogust ja juhtkonnast, on kasutusel Euroopa riikides (Austria, Taani, Saksamaa, Kreeka, Holland, Portugal) ja Aasias. Ka Eesti äriühingute valitsemise süsteem põhineb rahvusvaheliselt tuntud ja Euroopas laialdaselt rakendatud saksa süsteemil. Suur osa inglise keelt kõnelevaid riike (Iirimaa, Luksemburg, Hispaania, Rootsi, Itaalia, Suurbritannia) eelistab ühetasandilist juhtimissüsteemi, kuid juhatuse liikmete koosseisus ollakse siiski eriarvamusel. Ameeriklased püüavad kaasata võimalikult palju ettevõtte igapäevasest juhtimisest eemalseisvaid isikuid, samal ajal leiavad britid, et ettevõtte nõukogu ja juhatus peaksid olema tihedalt seotud. Venemaa äriühingute valitsemise süsteemis peab juhatusse kuuluma vähemalt üks neljandik sõltumatuid liikmeid, kelle jaoks on kehtestatud ranged reeglid. Antud küsimuses ollakse üle kogu maailma erineval arvamusel. (Leissoo 2003)

DeZoort *et al* (2002) soovitavad, et juhatus võiks võtta olulise rolli juhtimises enda kanda, kuna nõukogu on eraldatud ning eksisteerib enamasti aktsionäride huvide kaitseks. Üldjuhul eeldab nõukogu, et tegevjuhtide üle tehakse järelvalvet, kiidetakse heaks ettevõtte strateegia ja sisekontrollisüsteem. Arvestades erinevaid kohustusi peab nõukogu delegeerima osa oma järelvalvekohustusi auditikomiteele ja teistele komiteedele. Auditikomitee kaasamist ettevõtte juhtimisse ja selle vastutust on UK-s arendatud üle 20 aasta. Mujal riikides, kus auditikomiteed on suhteliselt uus nähtus, kogutakse teadmisi, kuidas võiks toimida nõukogu ja juhtkonna vaheline suhtlus. (The Functioning...2012, 13)

Palju on vaieldud ühe või teise juhtimissüsteemi heade ning halbade külgede üle. Kuid on selge, et täiuslikku ning igasse majandus- ja kultuurisüsteemi sobivat varianti ei olegi võimalik leida. Mõlemat süsteemi on mingil määral kiidetud ja laidetud, igal struktuuril võib olla puudusi. Näiteks on esile tõstetud ühetasandilise anglo-ameerika süsteemi efektiivsust ja laidetud saksa süsteemi kohmakust. Kuid pärast juhtumeid *Enroni* ja teiste suurte börsi-ettevõtetega on seda palju kritiseeritud ja kurdetud otsustus- ja kontrollimehhanismide liigse teineteisega seotuse üle. Taas hakatakse väärtustama konservatiivsemaid ning enamate juhtimisorganitega struktuure. Näiteks on Uus-Meremaa riigikontroll 2008. aastal tehtud avaliku sektori auditikomiteede auditis toonud välja soovituse, et auditikomitee tuleks ilm-tingimata koostada, hoolimata sellest, et antud riigi seadus seda avalikus sektoris otseselt ei nõua. (Audit committees... 2008, 7) Seetõttu soovitab ka magistritöö autor, olenemata

juhtimisstruktuurist, moodustada Eesti suuremates üksustes kontrollmehhanismina nõuetele vastav ja funktsioneeriv auditikomitee, mille liikmeteks on kompetentsed isikud. Auditikomitee töö aitab muuta üksuse läbipaistvamaks ja seeläbi usaldusväärsemaks.

1.1.2. Tähtsamad seadusaktid

Aastate jooksul on USA-s ja UK-s antud välja mitmeid õigusakte, aruandeid, juhendeid ja raporteid, mis auditikomitee olemust on kujundanud. Antud peatükis loetleb töö autor nendest olulisemad ning toob lühidalt välja mõningate sisu. 1939. aastal kinnitas New Yorgi Börs esimesena auditikomitee mõiste. Auditikomitee kontseptsioon sai laiemalt tuntumaks 60-ndate lõpus ja 70-ndatel. (Nowak, Liang 2003, 7) Kuni 1967. aastani sai auditikomitee kontseptsioon väga vähe toetust ja selle ülesanded olid määratlemata. John L. Carey kirjutas, et otsene suhtluskanal juhtkonna ja audiitorite vahel on oluline finantsaruannete auditeerimisel, see on kõige olulisem aktsionäride ja avalikkuse jaoks. (Carey 1953, 380) 1972. aastal oli SEC esimene, mis soovitas börsiettevõtetel auditikomitee moodustada. 1977. aastal võttis ka New Yorgi börs vastu nõude, et auditikomiteed peavad koosnema täielikult sõltumatutest isikutest. (Braiotta *et al* 2010, 443-444)

Laialdasem aktsepteerimine saavutati 1980-ndatel, mil saadi aru, et auditikomitee on finantsjärelvalve jaoks sobivaim organ. 1985. aastal loodi finantsaruandluse pettuse uurimiseks riiklik komisjon (ik. *Treadway Commission*). Kaks aastat hiljem, 1987. aastal, esitas antud komisjon aruande, milles soovitati kõigil börsiettevõtetel moodustada auditikomiteed, kuhu juhatuse liikmeid ei kuulu. (Nowak, Liang 2003, 7) Riikliku komisjoni aruandes antud soovituste toetamiseks andsid 1988. aastal *American Institute of Certified Public Accountants* (edaspidi AICPA) ja *Institute of Internal Auditors* (edaspidi IIA) välja juhise nr 61 suhtlemine auditikomiteega (ik. *Statement on Auditing Standards* edaspidi SAS). SAS juhis nr 61 annab välisaudiitorile suunised missuguses osas on vaja, seoses aastaaruande auditeerimisega, auditikomiteega suhelda. *Internal Auditing Standards Board* (edaspidi IASB) avaldas 1989. aasta juunis, vastuseks *Treadway Commission'*i soovitustele, siseauditi standardi (SIAS) nr 7 nõukogu liikmete vaheline suhtlus. (Chatfield et al 2014, 14) 1991. aastal ilmus USA-s *Improvement Act*, mis tugevdas *Federal Deposit Insurance Corporation´*i (edaspidi FIDIC-i) võimu.

Tabelis 1 toob magistritöö autor kronoloogilises järjekorras ajavahemikul 1939–2002 Ameerika Ühendriikides (USA) ja Ühendkuningriigis (UK) välja antud nõuded ja soovitused, mis on autori arvates tänast auditikomitee mõistet kujundanud.

Tabel 1. Kokkuvõte tähtsamatest nõuetest ja soovitustest börsiettevõtete auditikomiteedele

Aasta	Organisatsioon	Tegevus
1939	NYSE	New Yorgi börs kinnitas esimesena auditikomitee mõiste (USA)
1972	SEC	Soovitati börsiettevõtetel moodustada auditikomitee (USA)
1977	NYSE	New Yorgi börs võttis vastu noteerimisnõude, et auditikomiteed peavad koosnema täielikult sõltumatutest isikutest (USA)
1987	NCFFR	Koostati Treadway Commission´i aruanne
1988	AICPA	Anti välja SAS 61 „Suhtlemine auditikomiteega“ (USA)
1989	IASB	Loodi siseauditi standard (SIAS) „Nõukogu liikmete vaheline suhtlus“ (USA)
1991	FSC	Anti välja föderaalse karistuse suunised ettevõtetele (USA)
1991	FDIC	Improvement Act (USA)
1992	COSO	Anti välja COSO raport: Sisekontrolli integreeritud raamistik (USA)
1992	ICAS	Recommendations of a Working Party Established by the Institute of Chartered Accountants of Scotland, Corporate Governance (UK)
1992	FACG	Anti välja parima praktika koodeks, Cadbury raport (UK)
1993	POB	Ilmus eriaruanne SEC praktikaosakonna avaliku järelvalvenõukogult (USA)
1993	AMEX	Anti välja Ameerika börsi juhend, väljaanne 2, osa 121 (USA)
1994	ALI	Avaldati ettevõtte üldjuhtimise põhimõtted: analüüs ja soovitused (USA)
1995	ASB	Avaldati SAS auditistandardite 610 aruanne - Aruanded juhatusele (UK)
1998	CCG	Anti välja kombineeritud koodeks (Combined Code): Hea valitsemise põhimõtted ja parima praktika koodeks (UK)
1999	NYSE;NASD; SEC; AICPA	Viidi lõpuni suur reeglitemuudatus, mis põhines Blue Ribbon komitee soovitustel, parandamaks ettevõtte auditikomitee tõhusust
2002	SOX	Võeti vastu Sarbanes-Oxley akt, mis sisaldas infot siseinformaatoritest ja auditikomiteede finantsekspertide avaldamise nõudeid (USA)

Allikas: (autori koostatud: The Audit Committee Journey... 2005–2006 ja Braiotta *et al* 2010, 443-444 alusel)

Pärast *Treadway Commission*-i soovitusi andis, COSO 1992. aastal välja sisekontrolli raamistiku (ik. *Internal Control - Integrated Framework)*, mis pakub põhimõttelisi juhiseid tõhusa sisekontrolli kujundamiseks ja rakendamiseks. COSO on enim kasutatav sisekontrolli raamistik USA-s ja seda kasutatakse mitmetes riikides ja ettevõtetes üle kogu maailma.

1992. aastal ilmus UK-s Sir Adrian Cadbury eesistumisel *Cadbury Raport*, mis andis soovitusi ettevõtte riskide ja ebaõnnestumiste vähendamaks ning oli parima praktikana ühingujuhtimise reformi aluseks kogu maailmas. 1994. aastal avaldas Ameerika Õigusinstituut (ik. *The American Law Institute*) ettevõtte üldjuhtimise põhimõtted, mis jagunes seitsmeks ja mille iga osa sisaldas vähemalt ühte soovituslikku reeglit, põhimõtet või kommentaari. Teemad hõlmasid ettevõtte struktuuri, hoolduskohustust, õiguskaitsevahendeid ja palju muud. (Principles 1994). Euroopa riikidest on USA auditikomitee regulatsioonile kõige lähedasem UK. Nende 1998. aastal avaldatud põhimõtete kogum *Combined Code* ehk kogum Londoni börsil noteeritud ettevõtte heale ühingujuhtimisele suunatud põhimõtted. See soovitab kõikidel äriühingutel moodustada auditikomitee ja nõuab, et see moodustataks enamuses sõltumatutest liikmetest. (Cardilli 2004, 804-806)

Üheks olulisemaks tähiseks tuleb lugeda Sarbanes-Oxley akti (2002), mis koostati selleks, et suurendada noteeritud ettevõtete läbipaistvust, terviklikkust ja vastutust. Samuti selleks, et võidelda korporatiivse pettusega, mis oli põhjustanud skandaale ja suurt rahalist kahju. (The Good... 2003, 2123) Sarbanes-Oxley akti peamine eesmärk oli suurendada audiitorite sõltumatust, kehtestades keelud kompenseerivate hüvitiste, liikmeks astumiste, rangematele ekspertiisinõuetele ja piirangutele auditiga mitte seotud teenuste kohta, mida audiitorid pakkuda võivad. (Cardilli 2004, 800) Tegemist on aktiga, milles määratleti 11 valdkonda ja senisest oluliselt rohkem avalikke huve esindavaid lahendusi, peamistena võib välja tuua (Sarbanes... 2002):

- USA-s loodi *Public Company Accounting Oversight Board* (edaspidi PCAOB);
- välisaudiitori sõltumatuse saavutamine, et vältida huvide konflikte;
- tegevjuhtkonna vastutuse määratlemine raamatupidamise aastaaruande koostamisel;
- välisaudiitorite ja auditikomitee vahelise suhtluse tihendamine;
- välisaudiitorite rotatsiooni põhimõtted;
- finantsturgude analüütikute sõltumatuse saavutamine, et taastada investorite usaldus.

Sarbanes-Oxley akt, esitab nõude, et igasse auditikomiteesse kuuluks vähemalt üks finantsalane asjatundja. Vastasel juhul peab organisatsioon esitama põhjenduse tema puudumise kohta. Antud seaduses raames mõistetakse finantsala asjatundjana isikut, kellel on finantsalane haridus ja töökogemus sõltumatu audiitori, finantsjuhi, pearaamatupidaja, siseaudiitorina või mõnel muu ametikohal, mis nõuab arusaamist raamatupidamise

põhimõtetest ja finantsaruannetest, kogemust auditi ja/või finantsaruannete koostamiseks. Lisaks vajalik arusaam auditikomitee ülesannetest. (Sarbanes... 2002)

2002. aasta aprillis avaldas Euroopa Komisjon *Winter Groupi* raporti, mis oli esimene vastukaja *Enron*'iga seotud probleemidele (Euroopa Komisjon... 2011). Nimetatud raportis kirjutati, et auditikomiteed omavad tähtsat rolli aitamaks audiitoritel säilitada sõltumatust auditeeritava kliendi juhtkonnast. Samas märgiti, et üheski Euroopa Liidu (edaspidi EL) liikmesriigis pole sellised auditikomiteed seadusega nõutavad. (Barker 2004, 56) Probleemi lahendamiseks võttis Euroopa komisjon 16. mail 2002. aastal vastu soovitused sõltumatuse kohta (2002/590/EC). Eesmärk oli harmoniseerida audiitorite sõltumatuse küsimust EL-i piires kõrgeimal võimalikul tasandil. (Commission...2002)

9. juuni 2006. aastal avaldati Euroopa Liidu Teatajas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 17. mai 2006. aastal vastu võetud direktiiv 2006/43/EÜ. Direktiiviga kaasnes mitmeid muudatusi, näiteks loeti EL-is omandatud kutse kvalifikatsioonid võrdseteks. Defineeriti vandeaudiitorite avaliku huvi funktsioon ja EL-i õiguse seisukohalt olulised audiitor-tegevusega seotud terminid. Euroopa Komisjonile anti võimalus luua kutse-eetika alased miinimumstandardid, arvestades Rahvusvahelise Audiitorite Föderatsiooni kutse-eetika koodeksis sisalduvaid põhimõtteid. Määrati audiitorite täiendõppe kohustus korraldada audiitorite kvaliteeditagamise süsteem nii, et vähemalt igal kuuendal aastal kontrollitakse üle iga audiitori töö kvaliteet. Kehtestati ülesanne tõhusa, pädeva ja mittepraktiseeriva enamuse poolt juhitavate audiitorite avaliku järelevalve süsteemi loomiseks. Selles jõustati audiitorite vastutus tunnustamise, registreerimise, kutse-eetika, kvaliteedikontrolli, auditeerimis-standardite vastuvõtmise, täiendõppe, kvaliteeditagamise, uurimis- ja distsiplinaarsüsteemide osas. Määrati rangemad nõuded avaliku huvi üksuste audititele, milleks on iga-aastase läbi-paistvusaruande avaldamine, auditikomitee moodustamine ja lisanõuded sõltumatuse osas. Lisati nõue, et auditeerimiskohustuslane peab avaldama oma raamatupidamise aastaaruandes eraldi vannutatud audiitori poolt auditi teostamise ja maksunõustamise teenuste eest võetud kogutasu, samuti muude auditeerimisega mitteseotud teenuste eest võetud tasu. (EL-i... 2012; Taastades... 2011)

Üks esimesi Eesti auditikomiteesid puudutavaid regulatsioone oli 2. septembril 2004. aastal vastu võetud auditikomitee moodustamise ja töökorra põhimõtete määrus. Selle reguleerimisalaks oli riigi äriühing ja selline äriühing, kus riigil oli vähemalt otsustamisõigus samuti reguleeriti antud määrusega riigi poolt asutatud sihtasutusi (edaspidi SA). (Auditi-

komitee moodustamise...2004) Enne seda oli auditikomitee moodustamine Eestis vabatahtlik. Hetkel kehtiv audiitortegevuse seadus võeti Eestis vastu 27. jaanuaril 2010. aastal, see tõi kaasa ulatuslikke muudatusi audiitortegevuse kujundamisel, sest selle reguleerimisvaldkond on varasemast laiaulatuslikum (Audiitortegevuse... 2010).

Vastu võetud soovitusi ja nõudeid on sageli ka kritiseeritud. Arvati, et need kahjustavad audiitorite kutseala võimet kaasata ja hoida personali. Assotsiatsiooni ACCA (ik. *Association of Chartered Certified Accountants*) endine tegevjuht Allen Blewitt on öelnud, et audiitorite kutseala seisab ohu ees kaotada 2013. aastaks enamik oma liikmetest ülereguleerimise tõttu. (Red tape... 2008) Autori hinnangul on Sarbanes-Oxley akt ja mitmed teised regulatsioonid olulisel määral mõjutanud auditikomiteede koosseisu ja ülesandeid. Samamoodi peaksid toimima ka kõik, eelpool mainitud meetmed, parendades avaliku huvi üksuste tegevuse tõhusust ja läbipaistvust.

1.1.3. Avaliku huvi üksus

Uue mõistena on 2010. aasta audiitortegevuse seaduses määratletud avaliku huvi üksus. Avaliku huvi üksuse mõiste on määratletud AudS § 13 kolmes lõigus. Mõiste määratlemisel on võetud aluseks uue 8. direktiivi artikkel 2 punktis 13 sätestatu (Seletuskiri...2009). Avaliku huvi üksuse all mõeldakse üldjuhul juriidilist isikut, mille tegevuse jätkusuutlikkus, stabiilsus ja läbipaistvus pakub avalikku huvi. Maksu- ja Tolliamet on seisukohal, et mõiste „avalik huvi" on määratlemata õigusmõiste ja seega ammendavat definitsiooni ei ole olemas. Avalikule huvile lähedane mõiste on ühiskondlik huvi. Avalik tähendab, et tegutsetakse avatult publikule ja ei toimu teabe varjamist. Tegutsetakse ühiskonna, kui terviku eesmärkide ja huvide täitmise eest ehk riigi huvides, aidates ühiskonna vaesemaid rühmi, kes ei suuda ise toime tulla. Avalikes huvides tegutsevate isikute hulka ei kuulu ühingud, mille tegevuse eesmärk ei ulatu kaugemale selle liikmete või asutajate teatud erahuvide rahuldamisest. (Tulumaksusoodustusega... 2014) Töö autor selgitab, missugused avaliku huvi üksused AudS § 13 alla kuuluvad ja esitab kokkuvõtvalt tabelis 2 auditikomitee moodustamise nõude kehtivuse algused.

AudS § 13 esimese lõike alla kuuluvad börsiettevõtted, krediidiasutused, kindlustus-andjad, kohalikud omavalitsused ja ministeeriumid. Börsiettevõtetel oli juba 2004. aastast auditikomitee moodustamise kohustus. Sarnaselt krediidiasutuste seaduse § 57^4 lõikele 2 on AudS § 99 lõikes 3 ette nähtud erand ning kohaseks loetakse ka konsolideerimisgrupi ülesed

auditikomiteed. Antud punkt käsitleb üldiselt kogu usaldusväärse riskijuhtimisega seotud meetmete rakendamist kogu üksuses. Seda kohustust täidavad otseselt ka emaettevõtte poolt konsolideerimisgrupi üleselt rakendatud sise-eeskirjad, järelevalveorganid ja muu sisekontrollisüsteem. Vastupidisel juhul tekiksid teineteise tegevust dubleerivad organid, mis ei tugevda juhtimisfunktsiooni, vaid pigem tekitavad segadust ja ebatõhusust. Konsolideerimisgrupi ülene järelevalve loob juurde täiendavat sõltumatust ja rahvusvahelist kompetentsi järelevalve teostamisel. (Krediidiasutuste seaduse... 2013)

AudS § 99 lõige 1 ministeeriumile auditikomitee moodustamise kohustust ei pane, kui see siiski moodustatakse hõlmab komitee tegevus kogu selle valitsemisala. Töö autor lisab, et Eesti Vabariigis on võetud suund ministeeriumi aastaaruannete kaotamisele. Alates 2015. aastast ei koosta ministeeriumid ega põhiseaduslikud institutsioonid enam majandusaasta aruande dokumenti. Igakuised aruanded kui ka aastane finantsaruanne säilivad saldoandmike infosüsteemis. Ministeeriumite esitatavaid tegevusaruandeid hakkavad asendama tegevus-kavade täitmise aruanded (Raamatupidamise seaduse muutmise... 2014) Kõige hilisema nõude kehtivuse algusega on KOV-id, mis samuti kuuluvad avaliku huvi üksusena esimese lõike alla. Kui KOV-i haldusterritooriumil elab üle 10 000 inimese või mille varad kokku on üle 20 000 000 euro, peab auditikomitee ülesandeid täitma revisjonikomisjon. Börsiettevõtete, krediidiasutuste ja kindlustusandjate auditikomitee moodustamise nõuete kehtivuste alguse leiab tabelist 2.

AudS § 13 teises lõikes on kohustanud auditikomitee moodustama ka teatud lisa-kriteeriumid täitnud ettevõtetes. Seega, loetakse avaliku huvi üksuseks ka juriidiline isik v.a riik, mille raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta näitajatest vähemalt kaks ületavad seaduses toodud nõudeid (AudS § 13 lg 2). Täpsemad tingimused ja nõude kehtivuse alguse leiab tabelist 2.

AudS § 13 kolmandas lõikes loetakse avaliku huvi üksuseks ka avaliku sektori üksuse enamusosalusega või valitseva mõju all olev äriühing, sihtasutus, mittetulundusühing (edaspidi MTÜ) või muud isik (AudS § 13 lg 3). See tähendab need äriühingud, SA-d, MTÜ-d või muud isikud, mille üle omab valitsevat mõju avaliku sektori üksus (riik, riigi-raamatupidamiskohustuslane, riigi tulundusasutus, KOV, avalik-õiguslik juriidiline isik või muud seaduses loetletud avaliku sektoriga seotud isikud). Riigi valitsev mõju tähendab riigi võimet otsustada ühingu finants- ja äripoliitika üle (nt omatakse ühingus üle 50% hääle-õigusest või õigust kutsuda tagasi enamikku tegevjuhtkonnast või kõrgema juhtorgani

liikmetest) (Riigihangete...2013, 9). Nende avaliku huvi üksuste raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta näitajatest vähemalt kolm peavad ületama seaduses toodud tingimusi (kontsernide puhul konsolideeritud näitajad) (AudS § 13 lg 3). Avaliku huvi üksuse kriteeriumid on sätestatud audiitortegevuse seaduse § 13 ning kajastatud kokkuvõtvalt koos nõude kehtivuse algusega tabelis 2.

Tabel 2. Avaliku huvi üksuse kriteeriumid ja nõude kehtivuse algus

	Nõue	Auditikomitee nõude kehtivuse algus
Avaliku huvi üksused (AudS § 13)	äriühing, mille väärtpaberitega on lubatud kaubelda reguleeritud väärtpaberiturul väärtpaberituru seaduse tähenduses; äriühing, mis on krediidiasutus krediidiasutuse seaduse tähenduses; äriühing, mis on kindlustusandja kindlustustegevuse seaduse tähenduses;	01.07.2010
	ministeerium riigiraamatupidamiskohustuslasena RPS tähenduses.	vabatahtlik
	juriidiline isik, v.a. riik, mille raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta näitajatest vähemalt kaks ületab alljärgnevaid tingimusi: 1) müügitulu või tulu 66 000 000 eurot; 2) varad bilansipäeva seisuga kokku 33 000 000 eurot; 3) keskmine töötajate arv 1 000 inimest	01.01.2011
	avaliku sektori üksuse enamusosalusega või valitseva mõju all olev äriühing, SA või MTÜ või muu isik, mille raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta näitajatest vähemalt kolm ületab alljärgnevaid tingimusi: 1) müügitulu või tulu 14 000 000 eurot; 2) varad bilansipäeva seisuga kokku 7 000 000 eurot; 3) keskmine töötajate arv 200 inimest; 4) nõukogu liikmete arv 8 inimest.	01.01.2011
	kohaliku omavalitsuse üksus, mille haldusterritooriumil bilansipäeva seisuga elab üle 10 000 inimese või mille raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes bilansipäeva seisuga toodud varad kokku on üle 20 000 000 euro.	01.01.2013

Allikas: (AudS; Antsmäe 2013, 6)

Ülevaatliku joonise avaliku huvi üksustest, kes on kohustatud auditikomitee asutama, leiab lisast 2. Eelpool loetletud kriteeriumid võivad tuua kaasa auditikomitee moodustamise nõude just sellistes ettevõtetes või kontsernides, mille omanikud ei pruugi selle peale tullagi, kuna selleks ei ole seni mingit vajadust olnud. Näiteks tootmisettevõtete kontsern, kus mitmes

üksuses töötab üle 1 000 inimese ja bilansipäevaks on konsolideeritud bilansimaht üle 33 000 000 euro või ettevõte, kus müügitulu on üle 66 000 000 euro ja vara üle 33 000 000 euro. Selliseid ettevõtteid, mis üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid edastavad, pole Eestis palju. Need on näiteks telefoni- ja andmeside-, elektri-, posti- või soojateenuseid pakkuvad firmad. (Peetson 2013)

Seadus kehtestab lisanõuded ka avaliku huvi üksuse vandeaudiitoritele. Sama vandeaudiitor võib avaliku huvi üksuse auditi või ülevaatuse teostamisel vandeaudiitori aruande allkirjastajaks olla kuni seitsmel järjestikusel aastal. Nimetatud rotatsiooninõue ei eelda automaatselt audiitorühingu vahetamist – samast audiitorettevõttest võib vahepealsel ajal mõni teine vandeaudiitor teostada ja vandeaudiitori aruande allkirjastada. (Prükk 2010)

Sarnastest aruandeaasta näitajatest, nagu on sõltuv äriühingute auditikomitee moodustamise kohustus, sõltub ka auditeerimise või ülevaatuse kohustus (AudS § 91). Aja jooksul on auditeerimise fookus nihkunud klassikaliselt omanikuhuvi kaitselt laiema ringi isikute (riigi, omanike, äripartnerite, ühiskonna) huvide kaitsele. Keskseks teemaks ei ole enam mitte töötajaskonna poolt teostatud kuritarvituste tuvastamine, vaid raamatupidamise aruandluse vastavuse kontroll aruandlusraamistikule (Prükk 2010). Autor lisab, et iga ettevõte/asutus peab jälgima, kas kvalifitseerutakse avaliku huvi üksusena ning tulenevalt sellest täitma auditikomitee moodustamise kohtustust.

1.2. Auditikomiteed Eestis ja mujal maailmas

1.2.1. Auditikomiteede olulisus ja eesmärk

Eesti ettevõtete valitsemise kultuur on püüdnud eeskuju võtta muu maailma eesrindlikust kogemusest. Eesti arenevas ettevõtluskeskkonnas jäi aga suurema tähelepanuta üks oluline ettevõtluskultuuri tugisammas − auditikomitee. Samas mõiste „auditikomitee” ei ole Eesti ega maailma majandusmaastikul uus (Hintsov, Mobel 2011). Auditikomitee on tänapäeval äriühingu juhtimisstruktuuri osa, mis tegeleb sise- ja välisauditi protsessi, äriühingu kontrolli keskkonna, finantsaruannete kvaliteedi ning seadustele vastavuse jälgimise ja täiustamisega. Auditikomitee on eelkõige nõukogu nõuandev organ raamatupidamise, audiitorkontrolli, riskijuhtimise, sisekontrolli ja siseauditi, järelevalve teostamise ja eelarve koostamise valdkonnas ning tegevuse seaduslikkuse osas (AudS § 96).

Eesti äriseadustik on nõukogu pädevusse muuhulgas kirjutanud äriühingu juhtimise korraldamise ja juhatuse tegevuse üle järelvalve teostamise. Lisaks peab nõukogu majandusaasta aruannet hindama ning koostama selle kohta kirjaliku aruande, mis esitatakse üldkoosolekule. Aruandes peab näitama, kas nõukogu kiidab heaks juhatuse koostatud aastaaruande. Nõukogust eraldiseisva komitee olemasolu korral on võimalus sõltumatute auditikomitee liikmete kaudu negatiivseid protsesse ära hoida. Tegutsedes ennetava struktuurina, tõstab auditikomitee finantsaruannete usaldusväärtust ning tugevdab suhteid audiitorite ja juhtkonna vahel, mis omakorda täiustab turule esitatava informatsiooni kvaliteeti. Siseauditi funktsioon ei tegutse tihti ettevõtte jaoks olulistes riskivaldkondades ning on allutatud mõnele juhtkonna liikmele või juhatusele ning ei oma seetõttu väljundit nõukoguni. (Rabi 1999, 8)

Vaatamata ühtse reeglistiku ning nõuete puudumisele olid mitmed börsiettevõtted ja krediidiasutused 90-ndatel aastatel auditikomitee juba loonud. Selle ülesandeks oli nõukogu nõustamine järelevalve teostamisega seotud küsimustes, sealhulgas raamatupidamise korraldamise, välisauditi teostamise, sisekontrollisüsteemi toimimise, finantsriskide juhtimise ja tegevuse seaduslikkuse monitooringu osas, samuti eelarve koostamise ja majandusaasta aruande kinnitamise osas. (Hintsov, Mobel 2011) Juba 90-ndate lõpus leiti, et auditikomitee aitab (Rabi 1999, 8):

- täiustada ettevõtete kontrollikeskkonda;
- sekkuda äriühingust välja suunatud aruannete koostamise ja esitamise protsessi;
- tagada ettevõtte tegevuse kooskõla ja vastavus seadusandlusele;
- parendada juhtkonna suhtumist eetikaküsimustesse;
- tõhustada informatsioonivahetust ja koostööd omanike, nõukogu, juhatuse, sise- ja välisaudiitorite vahel.

Uus-Meremaa riigikontroll tõi avaliku sektori auditikomiteede auditis välja komitee kindlustandvad tegurid, milleks on suurenenud järelvalve, ressursside tõhusam kasutamine, suurem keskendumine sisemisele kindlusele ja aruandekohustusele. Kui auditikomiteed suurendavad järelevalvet teatud avalike huvi üksuste juhtimise, riskijuhtimise ja finantsjuhtimise praktikate osas, annab täiendav järelvalve omakorda juhtorganile ja osakonnajuhile kindluse. Tõhus auditikomitee tugevdab olemasoleva siseauditi tõhusust ning aitab tõsta aruandluse taset kogu organisatsioonis. Auditikomitee nõuandev tegevus toob ettevõttele arenguvõimalused ning laiaulatusliku kogemuste ja teadmiste pagasi. (Audit committee... 2008, 8-9) Samas aitavad auditikomiteed avaliku sektori organisatsioonidel täita maksu-

maksja üha suurenenud nõudmisi läbipaistvuse ja aruandekohustuse osas, pakkudes kontrolli peamiste juhtimispraktikate osas, nagu väärtused ja eetika, juhtimisstruktuur, riskijuhtimine, sisekontrolli raamistik, audititegevus, välisaudiitori valik, juhtkonna tegevusplaanid, finants-aruanded ja avalik aruandlus (Independent... 2014, 5). Seega aitab auditikomitee tõhustada organisatsiooni sisekontrollisüsteemi ja tagada finantsaruandluse läbipaistvust ning toetada infovahetust omanike, nõukogu, juhatuse, sise- ja välisaudiitorite vahel (Antsmäe 2013, 4-6). Auditikomiteed mängivad ka avalikus sektoris olulist rolli valitsemise, riskijuhtimise ja sise-kontrolli praktikate läbipaistvamaks muutmise ja parendamise juures. Auditikomitee peab olema sõltumatu järelevalvaja ja nõuandja rollis, kuid otsuste tegemise kohustus lasub juhtkonnal. Kui auditikomitee osaleks otsuste tegemisel, mõjuks see sõltumatuse aspektile negatiivselt. (Independent... 2014, 5)

2013. aasta jaanuaris ja veebruaris kogunes Brüsselis, Hong Kongis ja New Yorgis ümarlauad, kus osalesid eri riikide valitsuste ja mitmete revisjonikomisjonide liikmed, et arutada kõigi ühist eesmärki: tugevdada auditikomitee praktikat ja teha kindlaks auditikomitee rolli ja tulemuslikkuse tase. Ümarlaudades osales igast piirkonnast 15−20 avaliku- ja erasektori auditikomitee ja juhatuse liiget. Kohtumise eesmärk oli koondada ülemaailmselt auditikomiteede esindajad, et jagada kogemusi auditikomitee tegevusest.

Peamised teemad olid auditikomitee roll, vastutusala, läbipaistvus ja teavitustöö. Igas ümarlauas rõhutati auditikomitee esimehe tähtsust olla tugev juht, et tagada auditikomitee tulemuslikkus. Esimees edendab suhteid nõukogu, sise- ja välisaudiitoriga. Auditikomitee peaks olema sidepunkt nende osapoolte tõstatatud küsimustes. Leiti, et auditikomitee esimees peab soodustama intensiivset suhtlust komitee sees ja julgustama komitee liikmeid esitama olulisi küsimusi juhtkonnalt, sise- ja välisaudiitorilt. Rõhutati auditikomitee vastutust väli-audiitori leidmisel, kuna sageli ollakse uue välisaudiitori nimetamisel nõukogus vastu-meelsed. Arutati ka auditikomiteede tegevuse läbipaistvuse küsimusi. Jõuti selgusele, et auditikomiteede puhul on ilmnenud nn ootuste lõhe, mis on varem ilmnenud ka auditeerimise ja audiitorite puhul. Ümarlaual osalejad olid arvamusel, et aktsionäride harimine auditi-komiteede rolli kohta võiks aidata seda lõhet vähendada.

Lähitulevikus plaanitakse taoliste aruteludega jätkata, et täiendada auditikomitee liikmete teadmisi raamatupidamisest, auditeerimisest ja juhtimisest. Samuti uuriti, kuidas suurendada auditikomitee tegevuse läbipaistvust, et aktsionäridel ja teistel huvigruppidel oleks piisav juurdepääs vajalikule informatsioonile. (Global observations...2013, 2)

Sõltumatute liikmetega auditikomitee on oluline osa organisatsiooni valitsemise struktuurist, selle loomine toetab nõukogu järelevalvekohustuse täitmisel. Auditikomiteed teostavad järelevalvet pakkudes nõukogule objektiivset nõu ja soovitusi organisatsiooni valitsemise, riskijuhtimise ja sisekontrolli protsesside osas, andes teada, kas need on sobivalt kavandatud seatud eesmärke saavutamiseks. Auditikomitee aitab luua usaldust ja kindlustunnet organisatsiooni juhtimise osas. (Independent... 2014, 7) Auditikomiteede olulisusest saadakse üha enam aru ning kui mõistetakse, et nende nõuandev tegevus ja sisuline töö toob ettevõttele kasu, muutub nende roll ettevõttes üha tähtsamaks. Selleks on vaja auditikomiteesse koondada kompetentsed isikud või olemasolevaid vajaliku kompetentsuse saavutamiseks koolitada.

1.2.2. Auditikomitee ülesanded

Auditikomitee ajalooline roll on keskendunud finantsaruandluse terviklikkusele ja raamatupidamislikele küsimustele. Auditikomiteede esmane roll oli teostada järelvalvet ja jälgida ettevõtte finantsaruannete koostamisprotsessi, sisekontrolli, auditiprotsessi ja üha enam ka riskijuhtimise praktika osas (Klein 2002; Mohamed ja Hussain 2005). 90-ndate lõpus, mil auditikomitee ei olnud Eestis teatud üksustele veel kohustuslik, ent mõningates ettevõtetes vabatahtlikult loodud, kirjeldati komiteed, et enamasti on tegemist eraldiseisva struktuuriga, mis raporteerib nõukogule. (Rabi 1999, 8) Auditikomiteedelt oodatakse, et finantsaruandluse kõrgete standardite kindlustamine tõstab finantsturgude usaldusväärsust (Collier and Zaman 2005, 753-768). Auditikomitee rakendamisel on aga oluline teadvustada, et see ei tohi kujuneda pelgalt ettevõtte nõukogu liikmetest koosnevaks ümarlauaks, millel siseauditi kogemus puudub (Mäe 2006, 58).

Auditikomitee rolli ja vastutuse määramisel tuleb kaaluda, missugune on organisatsiooni missioon ja eesmärk, kuidas on üles ehitatud üksuse juhtimise olemus ja struktuur, arvestada organisatsiooni suurust ja keerukust (sh rolli ja vastutust) ning nõuannete ja kindlusteenuste segu, mida auditikomitee pakub. (Audit committee...2008, 23) Auditikomitee alluvus, liikmete arv ja ülesanded olenevad iga ettevõtte olukorrast, sisemisest kultuurist ja vajadustest (Rabi 1999, 8). Näiteks Uus-Meremaa riigikontroll peab auditikomitee minimaalseteks põhiülesanneteks jälgida riskijuhtimise raamistikku, sisekontrolli

keskkonda, seadusandlust, õigusakte, siseauditit, kindluse tagamist, välisauditi kulgu ja finantsaruandlust (Audit committee... 2008, 23).

Lisaks võiks auditikomitee jälgida kokkulepete tõhusust, kogu välist aruandlus-kohustust ning suuremate projektide järelvalvet. Täpsed auditikomitee ülesanded tuleb kokku leppida komitee reglemendis (põhikirjas, hartas). Auditikomitee põhikiri dokumenteerib infot antud üksuse auditikomitee volituste, liikmelisuse, mõjuvõimu, vastutuse ning samuti arenemisprotsessi, põhikirja ülevaatamise ja uuendamise kohta. Auditikomitee liikme sõltumatus on põhikirja üks olulisemaid käsitlusi. Lisaks üksusest sõltumatusele oodatakse auditikomitee liikmelt oma töös hoolikust, professionaalset käitumist, huvi ja julgust ning oskust olla avameelne. Samuti peavad auditikomitee liikmed kollektiivselt või ainuisikuliselt omama rahandus- ja raamatupidamisalaseid teadmisi sealjuures ka teadmisi auditeerimisest, riskijuhtimisest ja tehnoloogiast. (Independant... 2014, 5) Eestis on teatud liiki ülesanded seadusega määratud. AudS kohaselt on auditikomitee ülesanne jälgida ja analüüsida (AudS § 98 lg 1):

1) rahandusinformatsiooni töötlemist,
2) riskijuhtimise ja sisekontrolli tõhusust,
3) raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande auditiprotsessi,
4) audiitorettevõtja ja seaduse alusel audiitorühingut esindava vandeaudiitori sõltumatust ja tegevuse vastavust teistele audiitortegevuse seaduse nõuetele.

Lisaks eelpool nimetatud auditikomitee ülesannetele valdkondade jälgimisel ja analüüsimisel, on auditikomitee kohustus anda selle liikmed valinud organile või nimetanud isikule soovitusi ja teha ettepanekuid vähemalt järgmistes küsimustes (AudS § 98 lg 2):

1) audiitorettevõtja nimetamine või tagasikutsumine,
2) siseaudiitori nimetamine või tagasikutsumine,
3) probleemide ja ebatõhususe vältimine või kõrvaldamine organisatsioonis,
4) vastavus õigusaktidele ja kutsetegevuse heale tavale.

Kui esimesed kaks ülesannet on lihtsamad, siis kaks viimast on suure ulatusega toimingud. Saamaks ülevaadet kogu organisatsiooni probleemidest, ebaefektiivsetest protse-duuridest ning regulatsioonidega ebakõlas olevatest protsessidest ja toimingutest, on vaja need välja selgitada, hinnata, teha sise- ja välisauditeid. Kogu seda tööd ei saagi auditikomitee ise teha. (Antsmäe 2013, 4-6) Auditikomitee ülesanne on mitmesuguste töövõttude tellimine,

tulemuste koondamine ning puuduste kõrvaldamise nõudmine. Töö autor rõhutab, et seaduses on toodud väljend „vähemalt järgmistes küsimustes" ja seetõttu ei ole loetelu piiratud.

Kui organisatsioonil on välisaudiitor, on ta auditikomiteele abiks. Seadus sätestab, et audiitorettevõtja peab andma auditikomiteele ülevaate osutatud teenustest ja olulisematest tähelepanekutest ning esitama ettepanekuid riskijuhtimise ja kontrollisüsteemide kohta. (AudS § 98 lg 3) Seega saab auditikomitee paljuski baseeruda ka välisaudiitori poolt välja toodavatel riskidel ja tuvastatud puudustel. Tähelepanu tuleb juhtida sellele, et audiitor-ettevõtja tegeleb nende teemadega, mida temalt tellitakse. Teisisõnu vastutab auditikomitee kogu üksuse ulatuses, audiitorettevõtja vastutab aga ainult konkreetsete kliendilepingute raames tehtud töövõttude eest. (Antsmäe 2013, 4-6) KOV-is saab auditikomitee toetuda revisjonikomisjoni tööle KOFS § 29 lg 10 ütleb, et enne majandusaasta aruande kinnitamist volikogus vaatab revisjonikomisjon volikogule esitatud majandusaasta aruande läbi ja koostab selle kohta kirjaliku aruande, mis esitatakse volikogule. Aruandes avaldab revisjonikomisjon, kas ta toetab valla- või linnavalitsuse koostatud majandusaasta aruande kinnitamist. Revisjonikomisjon annab aruandes ülevaate ka oma tegevuse kohta.

Lisaks peavad audiitorettevõtja ja seaduse alusel audiitorühingut esindav vande-audiitor iga kord enne avaliku huvi üksusega lepingu sõlmimist kirjalikult kinnitama oma sõltumatust auditikomiteele. Avaliku huvi üksuses peab isiku valimine audiitorteenuse osutajaks põhinema auditikomitee soovitusel (AudS § 59).

Vastavalt rahvusvahelisele auditeerimisstandardile ISA (EE) 260 on infovahetusest auditikomiteega, saanud oluline element audiitoripoolses suhtluses isikutega, kelle ülesandeks on valitsemine (2010). Head valitsemispõhimõtted näevad ette, et audiitor kutsutakse regulaarselt osalema auditikomitee koosolekutel, auditikomitee esimees ja teised liikmed peavad audiitoriga regulaarselt sidet ning auditikomitee kohtub audiitoriga ilma juhtkonna juuresolekuta vähemalt kord aastas. Vandeaudiitori ja auditikomitee koostöö juures tuleb märkida, et avaliku huvi üksuse majandusaasta aruandele hinnangut andev vandeaudiitor on mitmes osas ka aruandekohuslane auditikomitee ees (Antsmäe 2013, 4-6). AudS § 98 lg 3 lisab, et audiitorettevõtja peab andma auditikomiteele ülevaate osutatud teenustest ja olulisematest tähelepanekutest ning esitama ettepanekuid riskijuhtimise ja kontrollisüsteemide kohta.

Juba 15 aastat tegutsev ning üle maailma eri valdkondade spetsialiste ühendav KPMG *Audit Commitee Institute* (edaspidi ACI) tõi oma 2014. aastal teostatud auditikomiteede

tõhususe uuringus välja põhialused auditikomitee tõhusaks tööks. Kuigi auditikomiteede struktuur ja tegevus võib riikide (ja ettevõtete) kaupa erineda, on huvitav märkida ühiseid esile kerkinud teemasid, mis ACI intervjuudes auditikomitee liikmetega üle maailma esinesid. Liikmete sõnul sõltub auditikomitee võimekus eelkõige liikmeskonnast, sest auditikomitee liikmetel peavad olema piisavad teadmised ja kogemused, et tagada finantsaruandluse tugev järelvalve ja auditi kvaliteet. Samuti liikmete aktiivsest osalemisest ja põhjalike teadmiste olemasolust, mis on kogutud ettevõttes aktiivse osalemise ja siira huvi kaudu. Auditikomitee tegevuskava juhtimine on üks oluline koht, sest auditikomitee peab kujundama oma tegevuskava ise, kindlustama, et see on riskipõhine, fokuseeritud ja kontrollitav. Edukus sõltub ka tõhusast omavahelisest suhtlusest, avatud peab olema sideliin vanem- ja keskastme juhtide ning sise- ja välisaudiitoritega, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja konstruktiivsel arutelul. Eelkõige peab auditikomiteele esitatud teave olema asjakohane, ülevaatlik ja õigeaegne ning mitteametlikud ja koosolekuvälised kohtumised on pideva informeerituse kohapealt äärmiselt olulised. Viimasena toodi esile juhtide hoiakud ja eeskujud, see tähendab, et suhtumine, oskuste kogum ja kaasatus on olulised saavutamaks üksuse kollektiivset tõhusust. (Audit Committee Effectiveness... 2014)

ACI on veendunud, et teatud juhtpõhimõtted on iga tõhusa auditikomitee tegevuse aluseks. Isegi kui konkreetsed järelvalve tavad arenevad käsitlemaks muutunud riske, regulatiivseid nõudeid ja üldjuhtimise tavasid, aitavad õiged printsiibid kindlustada, et tavasid ja praktikaid rakendatakse tõhusalt. See tähendab, õiged inimesed kasutavad õiget informatsiooni, protsesse ja tulevikuväljavaadet. ACI pakub oma käsiraamatus auditikomiteedele ja juhatustele viis põhimõtet, mida kaaluda komitee järelvalveprotsesside ja -praktika välja töötamiseks, hindamiseks ja täiustamiseks:

1. Saada aru, et komitee üks suurus ei sobi kõigile.
2. Valida komiteesse õiged inimesed.
3. Jälgida ja nõuda juhtide õigeid hoiakuid ja eeskuju (ik. *tone from the top).*
4. Tagada, et järelvalveprotsess hõlbustab finantsaruandluse keskkonnas auditikomitee arusaamist ja jälgimist peamiste võtmerollide, vastutuste ja riskide osas.
5. Tugevdada auditikomitee otsest vastutust välisaudiitori osas.

Need viis printsiipi on pikka aega olnud tähtsad auditikomitee tõhususe jaoks ja on olulised finantsaruandluse protsessi sõltumatuse, objektiivsuse ja terviklikkuse jaoks. (Audit Committee Handbook 2013) Formaalsus auditikomitee liikmete valimisel ja komitee töös

võib endaga kaasa tuua olukorra, kus komitee liikmed ei ole oma tegevuses sõltumatud, nad ei suuda täita oma rolli (pole aega ega soovi) ega ülesandeid (puudub kompetentsus). Üksusel tekib vaid täiendav ressursikulu, millel pole positiivset mõju. (Antsmäe 2013, 4-6)

Deloitte Eesti Audit partneri ja Audiitorkogu juhatuse liikme Veiko Hintsovi sõnul ei ole auditikomiteel Eesti õigusruumis selget praktikat kujunenud. Praktika on alles kujunemisjärgus ja ilmselgelt alles otsitakse oma kohta (lisa 10). Sisekontrolli III aastakonverentsil esinenud LHV Group-i juhatuse liige, LHV panga ja Varahalduse nõukogu esimees Erkki Raasuke, kes tõi välja, et kuna meie ettevõtlus on küllaltki noor siis on hea, et saime seoses EL-i astumisega mitmeid regulatsioone üle võtta ja seoses sellega reegleid ja oskusi juurde (lisa 9). Töö autor nõustub ja lisab, et Eesti üksustel võimalus teiste kogemusele toetudes juba tehtud vigu vältida.

ACI, mille põhieesmärk on toetada ettevõtete nõukogu ja auditikomitee tööd, tutvustas oma 2014. aastal avaldatud prioriteete. Väljaandes „Auditikomitee prioriteedid aastaks 2014" soovitas ACI auditikomiteedel muuhulgas (Audit Committee Priorities 2013, 2-3):

a) kasutada siseauditit ettevõtte finantsseisundi (finantskontrollide kvaliteet, protsessid ja inimesed) hindamiseks;
b) selgitada, kas ettevõtte eetikakoodeks ja õigusnormide järgimiseks rakendatavad meetmed vastavad uutele suundumustele pettuste ja kuritarvituste vallas;
c) selgitada ettevõtte olulised maksuriskid ja maksuriski valmidus, pöörata erilist tähelepanu maailmas toimuvatele aruteludele maksuküsimuste ja maksude läbipaistvuse teemadel ning hinnata maksude mõju ettevõttele.

Rahvusvaheline Siseaudiitorite Ühingu (ik. *The Institute of Internal Auditors*, edaspidi IIA) ajakiri „*Tone at the Top"*, mis on suunatud juhtkonnale, nõukogule ja auditikomiteele, tõi välja küsimused, mida auditikomitee peaks oma ettevõttes küsima. Tuleb uurida, kas me kogume informatsiooni ettevõtte igalt struktuuriüksuselt. Selgitada välja, millal viimati vihje saadi, kas siseauditi plaanis on ülevaade ettevõtte kultuurilistest ja eetilistest riskidest, kas organisatsioonil on ametlik eetikakoodeks. Küsida, kas töötajad on saanud väljaõpet ning kas on tehtud siseauditi juhiga koostööd ettevõtte eetika, kultuuri ja väärtuste edendamiseks. (Sustaining... 2014) Toodud küsimuste nimekiri ei ole kaugeltki ammendav, üle maailma pakuvad mitmed asutused ja väljaanded soovitusi, millest auditikomiteed saavad eeskuju võtta. AudS määrab ülesanded, mida auditikomitee peaks jälgima ja analüüsima, ent nende ülesannete täitmise põhjalikkus ja ulatuslikkus oleneb siiski igast auditikomiteest endast.

1.2.3. Auditikomitee liikmed ja suurus

Auditikomitee on selle liikmed valinud, kinnitanud organi nõuandev organ (AudS § 96). Vajalike oskuste ja teadmiste tagamiseks on auditikomitee liikmetele seadusega sätestatud hariduse ja kogemuse nõuded, tagamaks kompetentsus. Auditikomitees on vähemalt kaks liiget, kellest vähemalt kaks peavad olema arvestuse, rahanduse või õiguse asjatundjad. (AudS § 97 lg 3) Siinkohal ei täpsusta seadus, missugused elukutsed või ametid vastava asjatundmise kogemuse annavad – inimese sobivust auditikomitee liikmeks tuleb hinnata üksikjuhtumi põhjal. Täpsustamata jätmine annab aga võimaluse tõlgendada nõuet liikmete määramisel vabadusena st. tõlgendades komitee liikme haridust ja töökogemust sobivaks näiteks eelnevate ametikohtade nimetuste järgi, mitte sisuliste teadmiste ja oskuste põhjal. Samas võib tõlgendada piiranguna st. seaduse mõtet silmas pidades hinnatakse komitee liikme tegelikke teadmisi ja oskusi. (Antsmäe 2013 4-6)

Uurimistöödes kasutatud finantsasjatundja definitsiooni saab eristada kitsama ja laiema määratlusena. Kitsamasse määratlusse kuuluvad isikud, kes on audiitorid, raamatupidajad, finantsjuhid, majandusarvestuse valdkonna akadeemikud, finantsnõustajad ja pangandusala spetsialistid. Laiema definitsiooni alusel on lisaks eelnimetatud finantsasjatundjad ka tegevjuhid. (Bédard, Grendon 2010) Sarbanes-Oxley akti raames mõistetakse finantsala asjatundjana isikut, kellel on finantsalane haridus ja töökogemus sõltumatu audiitori, finantsjuhi, pearaamatupidaja, siseaudiitorina või mõnel muu ametikohal, mis nõuab arusaamist raamatupidamise põhimõtetest ja finantsaruannetest ning kogemust auditi ja finantsaruannete koostamiseks. Lisaks on vajalik arusaam auditikomitee ülesannetest. (Sarbanes... 2002) V. Hintsovi arvates võib asjatundja tähendada vastavat haridust kui ka töökogemust. Ta lisab, et kui auditikomitees on inimene, kellel on kogemus vastavates sektorites töötamisel, on see väga väärtuslik (lisa 10).

Rahandusministeerium on seisukohal, et kui seaduses on kirjas, et vähemalt kaks liiget peavad olema arvestuse, rahanduse või õiguse asjatundjad, siis asjatundjaks nendes valdkondades saab läbi tööalase kogemuse ja/või hariduse omandamise kaudu. Regulatsioonis ei ole mõistlik üksikasjalikult kirjeldada kompetentsinõuete nüansse, igal juhul oleks see piiratud loetelu. Oluline on, et organ (nõukogu), mille jaoks auditikomitee töötab, peab võtma

vastutuse, et valitaks õiged inimesed. Pigem on see organisatsiooni sisene küsimus ja vastutus, et asjatundja valitakse ülesannete iseloomu järgi.

Joonisel 2 on kujutatud 2011. aastal läbi viidud *Spencer Stuart Board Index* uuringu tulemused, mille alusel on auditikomitee esimeheks enamikul juhtudel (39%) ettevõtte endised või praegused tegevjuhid. Järgnevalt on auditikomitee esimeheks (21%) endised või praegused finantsjuhid. Väiksemates osades on komitee esimeheks tippjuhid (11%), investorid (7%) ja muud juhid (8%). 14% juhtudest on auditikomitee esimeheks mõnel muul ametikohal olev isik.

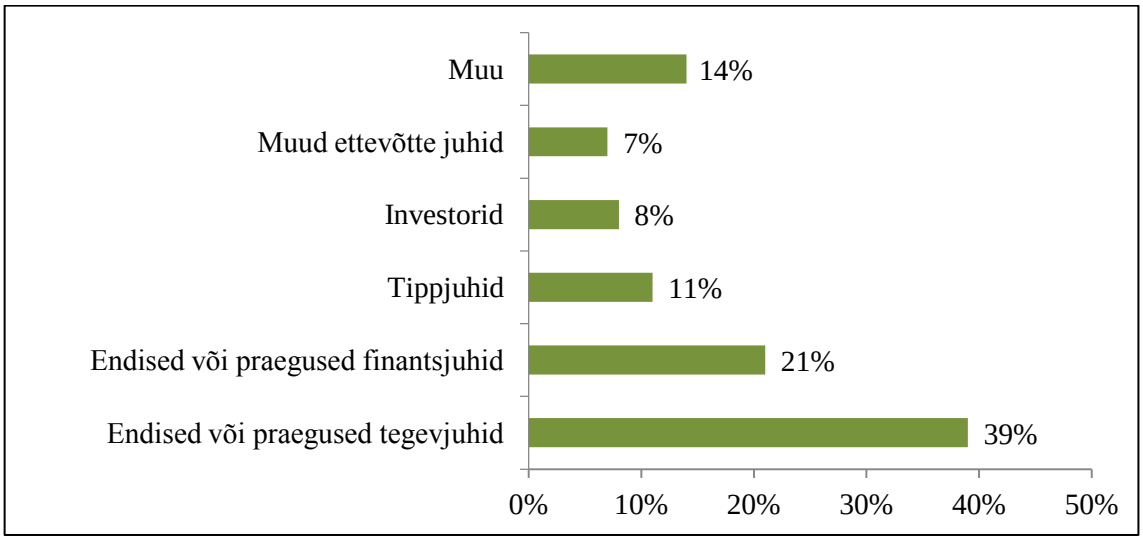

Joonis 2. Auditikomitee esimehe töökogemus
Allikas: (Spencer Stuart Board Index 2011)

Auditikomitee liige peab valimiseks andma kirjaliku nõusoleku (AudS § 97 lg 3), mis tagab magistritöö autori hinnangul teatava usaldusväärsuse. Auditikomitee liikmed valib ja kutsub tagasi nõukogu või selle puudumisel ettevõtte kõrgeim juhtorgan. Konsolideerimis-grupis ei ole mitme auditikomitee moodustamise kohustust, kui auditikomitee on moodustanud konsolideeriv üksus raamatupidamise seaduse alusel ning auditikomitee tegevus hõlmab kogu konsolideerimisgruppi (AudS § 99 lg 3). Konsolideerimisgrupi ülene järelevalve loob juurde täiendavat sõltumatust ja rahvusvahelist kompetentsi järelevalve teostamisel. Erand ei tähenda, et nõukogu roll või vastutus järelevalve teostamisel väheneks, seda rakendatakse teiste meetmete kaudu. (Krediidiasutuste seaduse.... 2013)

Selleks, et üksuses sõltumatult ja pädevalt tegutseda, peavad auditikomitee liikmed omama vajalikke teadmisi ja oskusi. Kõigil liikmetel peab olema selge arusaam eesmärkidest ja ettekujutustest, mida neilt oodatakse, kuidas nende tulemuslikkust hinnatakse, kui pikaks ajaks nad ametisse on nimetatud, kas ametiaega on võimalik pikendada ning missugune on nõutav koolitus ja kuidas seda võimaldatakse. (Audit and Risk... 2013) AudS § 97 lg 4 ja 5 sätestavad sõltumatuse tagamiseks, et sama organisatsiooni auditikomiteesse, kus nad töötavad, ei tohi kuuluda siseaudiitor, juhatuse liige või prokurist, ministeeriumi kantsler ning nõukogu esimees ei tohi olla auditikomitee esimees. Samuti sätestab AudS § 100 lg 2, et KOV-i auditikomitee liikmeks ei tohi olla KOV-i valitsuse liige, siseaudiitor ega audiitorkontrolli teostav isik.

Auditikomitee liikmed peavad olema eksperdid ning oskama nimetatud teemadel nõu anda. Näiteks küsitles Wahl Eestis tegutsevaid ettevõtteid, mille vastajate hulka kuulusid ka nõukogu esimehed, tegevjuhid ja teised. Küsitlusest selgus, et kõige olulisemaks peetakse nõukogu liikmete ausust ja avameelset suhtlust juhatuse liikmetega. Rahulolu väljendati nõukogu sõltumatuse ja liikmete arvu kohta. Negatiivsemad hinnangud anti nõukogu tulemuslikkuse kohta riskijuhtimise valdkonnas, huvigruppidega suhtlemisel ja enda tegevuse analüüsimisel. (Wahl 2009) Seega on nõukogu liikme, kes sageli on ka auditikomitee liige, tähtsamateks omadusteks sõltumatus ja koostöö. Sageli koosneb auditikomitee täielikult nõukogu liikmetest.

Ühendkuningriigi auditi- ja riskikomitee käsiraamat (ik. *Audit and Risk Assurance Committee Handbook)* avaldab, et toimiva auditikomitee liikmed peavad olema sõltumatud ja objektiivsed. Komiteesse peab kuuluma vähemalt kolm liiget, kellest kaks ei tohi kuuluda nõukogusse. Üks neist on auditikomitee esimees, kes peab olema asjakohase kogemusega (2013). B. Marx uuris Johannesburgi börsil registreeritud ettevõtete auditikomiteesid, saades nende keskmiseks liikmete arvuks 4,15 − mis on suurem kui nt. UK nõuab (2008). Kui auditikomitees on üle kahe liikme, võivad ülejäänud liikmed asjatundja kriteeriumile mitte vastata ehk üksus saab ise otsustada, millise ettevalmistuse ja kogemusega eksperte vaja on. Seega on seadus andnud kõigile võimaluse moodustada endale tugev ja asjatundlik auditikomitee, kuid jätnud ka võimaluse luua auditikomitee lihtsalt vormitäiteks. (KOKS § 48 lg 2^1, Antsmäe 2013, 4-6) Antud juhul ilmneb ka erinevus AudS ja Euroopa Komisjoni direktiivi 2006/43/EC vahel. Nimelt AudS nõuab ettevõtete ja asutuste puhul kaht (KOV-ide puhul üht), kuid direktiiv vaid üht auditkomitee liiget, kes on asjatundja arvestuse või auditi valdkonnas. Seega

on AudS rangem, kui direktiiv nõuab. Sarbanes-Oxley akt § 407 nõuab ettevõtteid avaldama ka perioodilisi aruandeid, olenemata sellest, kas asjatundja on ettevõtte auditikomitees või mitte (2002). *Blue Ribbon* komitee soovitab sarnaselt SOX-le, et igal auditikomiteel peaks olema vähemalt üks finantseksperdist liige, see rõhutab finantsalaste teadmiste ja asjatundlikkuse tähtsust auditikomitee liikmete hulgas (Blue Ribbon... 1999).

Rahandusalane asjatundlikkus auditikomitee liikmete hulgas on näidanud, et see on oluline tulemaks toime keerulises finantsaruandluses (Kalbers ja Fogarty, 1993) ning vähendamaks aruannete hilisemat korrigeerimist (Abbott *et al*, 2004). Seega, teatud omadused ja toimingud tähistavad tugevat ja tõhusat auditikomiteed. Auditikomitee liikmed peaksid võtma joonisel 3 toodut, kui osa protsessist, mida saab pidevalt täiustada, et parendada auditikomitee tõhusust.

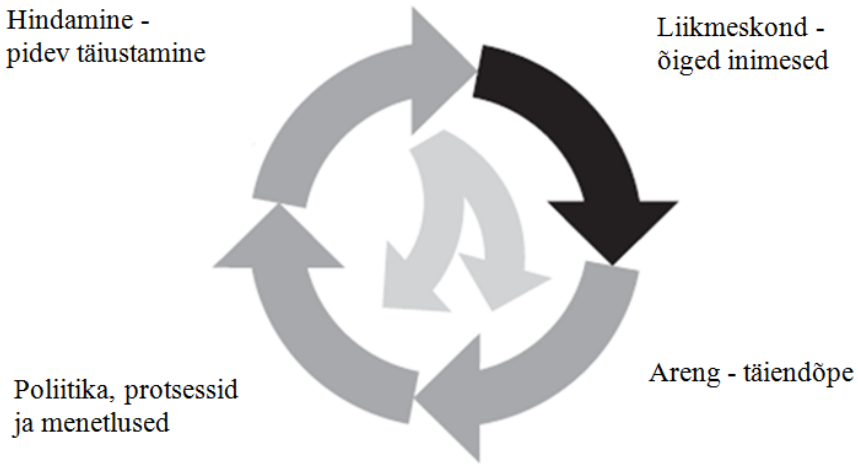

Joonis 3. Auditikomitee tsükkel
Allikas: (Audit Committee Handbook 2013, 38)

Auditikomitee liikmetel peab olema eesmärgistatud erialaseks tööks vajalik kvalifikatsioon ja oskused, et tekitada usaldusväärne koostöö nii juhatuse ja nõukogu liikmetega kui ka sise- ja välisaudiitoritega. (Mäe 2003, 58) Auditikomitee liikmete asjatundlikkust organisatsiooni tegevusvaldkonnas on vähe uuritud. Cohen *et al* väidavad, et kuigi praktikas on see omadus tunnustatud (nt. Deloitte Development 2012), ei ole akadeemilises kirjanduses selle mõju uuritud. Seetõttu viisid Cohen *et al* läbi uurimuse, mille tulemustest järeldati, et lisaks finantsalasele asjatundlikkusele võimaldab organisatsiooni tegevusvald-

konnas asjatundjaks olemine auditikomitee liikmetel teostada tõhusamat järelvalvet finants-aruannete koostamise ja kvaliteedi üle (2014). Lisaks leiavad DeZoort ja Salterio (2001), et finantsaruandluse ja auditeerimisalaste teadmistega auditikomitee liikmed mõistavad suurema tõenäosusega audiitori otsuseid ja toetavad audiitorit võimalikes vaidlustes, kui need liikmed, kellel ei ole taolisi finantsalaseid teadmisi.

Enamgi veel, rahandusalaste teadmistega auditikomitee liikmed tuvastavad ja tegelevad ka tõenäolisemalt oluliste väärkajastamistega. Rahandusalaste teadmistega auditikomitee liikmed teostavad ka finantsaruannete järelvalve rolli tõhusamalt (Scarbrough *et al*, 1998; Raghunandan *et al*, 2001). Tõepoolest, Abbott *et al* (2004) leidsid märkimisväärselt negatiivse seose rahandusalaste teadmistega auditikomitee liikme ja aruannete korrigeerimise esinemissageduse vahel. Krishnan (2005) esitab tõendeid selle kohta, et auditikomiteed, kus on rahandusalaste teadmistega liige, on vähem tõenäolisemalt seostatud sisekontrolli probleemide esinemisega. Magistritöö autor auditikomitee tõhususe alused kokku märksõnadega, milleks on kompetentsus, sõltumatus, usaldusväärsus, infovahetus ja koostöö.

1.2.4. Auditikomitee kinnitamine ja töökord

Auditikomitee on nõuandev organ raamatupidamise, audiitorkontrolli, riskijuhtimise, sisekontrolli ja -auditi, järelevalve teostamise ja eelarve koostamise valdkonnas ning tegevuse seaduslikkuse osas (AudS § 96). Auditikomitee liikmed valib ja kutsub tagasi nõukogu või selle puudumisel kõrgeim juhtorgan (AudS § 97 lg 1), ministeeriumis on selleks minister (AudS § 97 lg 2). Auditikomitee moodustamise, tasustamise ja töökorra põhimõtted kehtestab vajadusel auditikomitee liikmed valinud organ või nimetanud isik.

Riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, ning riigi asutatud SA auditikomitee moodustamise, tasustamise ja töökorra põhimõtted on kehtestanud rahandusminister oma määrusega. (AudS § 98 lg 4 ja 5) See määrus on samas ka eeskujuks ja näidiseks kõigile organisatsioonidele, mis hakkavad koostama oma organisatsiooni auditikomitee töö põhimõtteid. (Antsmäe 2013, 4-6) Auditikomitee moodustamise, tasustamise ja töökorra põhimõtetes tuleb auditikomitee liikmed valinud organil või nimetanud isikul määrata komitee tegevuse korraldamine, koosoleku kokkukutsumine, materjalide edastamine, läbiviimine, otsustusvõime, otsuste ja protokollide esitamine jne.

Siseauditi funktsionaalse aruandluse liin on selle sõltumatuse ja volituste põhiline allikas. Seetõttu soovitab Rahvusvaheline Siseaudiitorite Ühing IIA (ik. *The Institute of*

Internal Auditors), et siseauditi juht annaks aru auditikomiteele, nõukogule või muule asjakohasele juhtorganile. Joonisel 4 on toodud sageli esinev üksuse struktuur, kus on näha, kuidas auditikomitee üksuses asetub ja kuidas on arenenud suhtluskanalid.

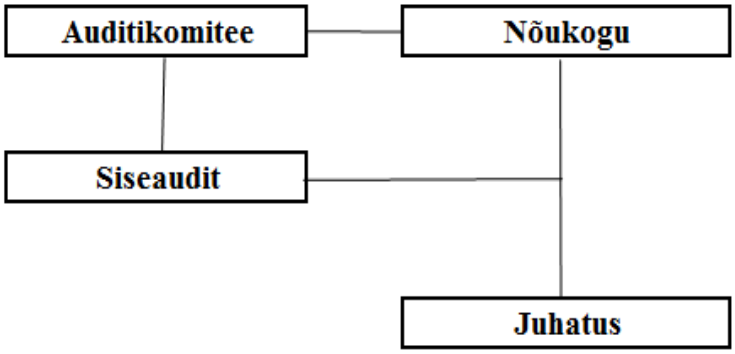

Joonis 4. Auditikomitee positsioon struktuuris
Allikas: (autori koostatud Collings 2011, 250 alusel)

Jooniselt 4 olevad suhtluskanalid liiguvad struktuuritasandite vahel mõlemas suunas. Funktsionaalne aruandlusliin peab suunduma otse auditikomiteesse, et tagada sõltumatuse ja teabevahetuse nõuetekohane tase. AudS seletuskiri soovitab, et siseauditi juht peab kohtuma eraviisiliselt auditikomiteega, ilma juhtkonna osavõtuta, et tugevdada sellise aruandlussuhte sõltumatust ja olemust. Samuti peab auditikomiteel olema lõplik sõnaõigus iga-aastase auditiplaani, selle kõikide oluliste muudatuste läbivaatamiseks ja kinnitamiseks. Auditikomitee peab vähemalt kord aastas vaatama üle siseauditi juhi tegevuse tulemuslikkuse, kinnitama aasta hüvitise ja palga korrigeerimise. (Seletuskiri... 2009, 53)

IIA on seisukohal, et ideaalne aruandlusstruktuur on see, kui antakse aru auditikomiteele ja administratiivselt tegevjuhile. Muud suhted saavad olla tõhusad siis, kui funktsionaalsed ja administratiivsed aruandlusliinid on selgelt eristatavad tagamaks tegevuste sõltumatuse ja ulatuse säilimise. AudS seletuskirjas soovitatakse auditikomitee tähelepanu juhtida kõikidele piirangutele, mis on kohaldatavad tegevuste ulatusele või aruannetele. Töö autor on seisukohal, et tihe suhtlus erinevate juhtimistasandite vahel on tõhusa ja tulemusliku töö oluline osa.

2. AUDITIKOMITEE MOODUSTAMISE KOHUSTUS

2010. aastal uuenenud audiitortegevuse seadus, kohustas peaaegu kõiki avaliku huvi üksuseid (va. ministeeriumid) moodustama auditikomitee, seega on lühikese ajavahemiku jooksul moodustatud suur hulk auditikomiteesid. Samas ei ole teada, kas kõik komitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused on seadust täitnud. Puudub kõikehõlmav andmebaas, missugustel ettevõtetel, juriidilistel isikutel, sihtasutustel ja kohalikel omavalitustel on auditikomitee moodustatud. Magistritöö autor toob antud peatükis välja need ettevõtted, sihtasutused ja kohalikud omavalitsused, mis liigituvad AudS § 13 alusel avaliku huvi üksusena ja pidid vastavalt AudS-is määratud rakendustähtaegadele auditikomitee moodustama. Käesolevas magistritöös jaotas autor auditikomitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused, sarnaselt AudS § 13, nelja suuremasse alapeatükki, millest omakorda moodustas vastuste kogumiseks kümme avaliku huvi üksuse sihtgruppi. Magistritöö kolmandas peatükis uurib töö autor, missugused avaliku huvi üksused on auditikomitee moodustanud.

2.1. Börsiettevõtted, krediidiasutused ja kindlustusandjad avaliku huvi üksustena

Antud alapeatükis toob autor auditikomitee moodustamise kohustusega börsiettevõtted, krediidiasutused ja kindlustusandjad. Vastavalt AudS § 13 lõikele 1 punktides 1−3 on avaliku huvi üksus äriühing, mille väärtpaberitega on lubatud kaubelda reguleeritud väärtpaberiturul väärtpaberituru seaduse tähenduses, krediidiasutus krediidiasutuste seaduse tähenduses ja kindlustusandja kindlustustegevuse seaduse tähenduses.

Börsiettevõtted

NASDAQ OMX Tallinna Börsil noteeritud ettevõtetele kehtib hea ühingujuhtimise tava alates 2006. aastast. Tava eesmärgiks on muuta Eesti väärtpaberiturg läbipaistvamaks ja

börsiettevõtete juhtimine investorite jaoks arusaadavamaks (Hea ühingujuhtimise...2005). Kui seni tulenes börsiemitentide jaoks hea ühingujuhtimise tava järgimise kohustus NASDAQ OMX Tallinna Börsi reglemendist, siis alates 1. juulist 2009. aastast kohustas hea ühingujuhtimise tava aruandeid täitma raamatupidamise seadus. Samuti kohustas AudS § 13 lg 1 sisse seadma auditikomitee. (Ülevaade Tallinna... 2009)

Auditikomitee moodustamise nõude kehtivuse algusest 1. juulist 2010. aastast kuni 31.12.2012. aastani on NASDAQ OMX andmetel noteeritud Tallinna börsil püsivalt 15 ettevõtet. 2013. aastal suurenes Eesti ettevõtete arv ühe võrra, seega oli börsil kokku 16 emitenti. Tabelis 3 on toodud Tallinna börsil noteeritud ettevõtted, seisuga 31.12.2013 koos börsil kasutatavate lühinimedega.

Tabel 3. Tallinna börsil noteeritud ettevõtted, seisuga 31.12.2013

Lühinimi	Börsil noteeritud ettevõte *lisanimekiri
ARC1T	Arco Vara AS
BLT1T	Baltika AS
EEG1T	AS Ekspress Grupp
HAE1T	AS Harju Elekter
JRV1T	Järvevana AS*
MRK1T	Merko Ehitus AS
NCN1T	Nordecon AS
OEG1T	Olympic Entertainment Group AS
PRF1T	Premia Foods AS
PKG1T	AS Pro Kapital Grupp*
SFG1T	AS Silvano Fashion Group
SKN1T	AS Skano Group
TAL1T	AS Tallink Grupp
TKM1T	Tallinna Kaubamaja AS
TPD1T	AS Trigon Property Development*
TVEAT	AS Tallinna Vesi

Allikas: (NASDAQ OMX Tallinna börs)

Hea ühingujuhtimise tava soovitab, et nõukogu poolt komiteede (auditikomitee, tasustamiskomitee jmt.) asutamisel avaldab emitent oma veebilehel nende olemasolu, ülesanded, koosseisu ja koha organisatsioonis. Komiteega seotud asjaolude muutmisel avaldab emitent samas korras ka muudatuse sisu ning teostamise aja. (2005) Finants-inspektsiooni (edaspidi FI) 2013. aastal avaldatud ülevaates Tallinna börsi emitentide organisatsioonijuhtimisest ja hea ühingujuhtimise tava aruannetest aastatel 2010 ja 2011

hinnati antud soovituse täitmist. Leiti, kuigi suurem osa emitentidest olid auditikomitee moodustanud, avalikustasid neist vaid kolm oma veebilehel auditikomitee olemasolu. See-juures ei olnud ka need kolm täitnud soovitust täies ulatuses, avalikustades üksnes auditi-komitee liikmed. Samas puudus teave auditikomitee ülesannete ja koha kohta emitendi organisatsioonis. (Finantsinspektsioon 2013) Magistritöö autori hinnangul on 2014. aastal enamikul juhtudel börsiettevõtete komitee auditikomitee liikmed ja ülesanded avalikustanud ettevõtte kodulehel või aastaaruandes.

Krediidiasutused

Ülevaate krediidiasutustest saab FI kodulehelt, mille andmetel on krediidiasutuse peamiseks ja püsivaks tegevuseks avalikkuselt rahaliste hoiuste ja muude tagasimakstavate vahendite kaasamine. Samuti oma arvelt laenude andmine või muu finantseerimine. Ainult avalikkuselt hoiuste kaasamine annab äriühingule õiguse kasutada nime − pank. Eestis asutatud äriühingutest tohivad avalikkuselt kaasata hoiuseid ainult FI-lt krediidiasutuse tegevusloa saanud äriühingud. (Krediidiasutuste seadus § 13) Vastavalt FI turuosaliste nime-kirja andmetele tegutses Eestis 2014. aastal tegevusloa alusel kaheksa krediidiasutust:

- AS DNB Pank
- AS Eesti Krediidipank
- AS LHV Pank
- AS SEB Pank
- BIGBANK AS
- Swedbank AS
- Tallinna Äripanga AS
- Versobank AS

Töö autor kaasas krediidiasutuste sihtgruppi FI kodulehel nimetatud kaheksa panka. Sihtgruppi ei kaasatud välisriikide krediidiasutuste filiaale, välisriikide krediidiasutuse esindusi ega ülepiirilisi pangateenuste pakkujaid. Krediidiasutustel on vastavalt AudS-le auditikomitee moodustamise kohustus alates 1. juulist 2010. aastast.

Kindlustusandjad

Kindlustustegevuse seaduse § 3 kohaselt on kindlustusandja äriühing, mille peamiseks ja püsivaks tegevuseks on kindlustusjuhtumi toimumisel kindlustusjuhtumi tõttu tekkinud kahju hüvitamine või kokkulepitud rahasumma maksmine. Kindlustusandja võib tegelda üksnes kindlustus- ja edasikindlustustegevusega, teha muid otseselt nendest tulenevaid

tehinguid ja toiminguid, kui need abistavad või täiendavad vahetult põhitegevust. Samuti tegelda kindlustustegevuse seaduse § 3^2 nimetatud kõrvaltegevusega. FI selgitab, et kindlustustegevus on kindlustuslepingu alusel kindlustusvõtja või kindlustatu riskide ülevõtmine kindlustusandja poolt. Kindlustuse põhiliigid on kahjukindlustus ja elukindlustus, mis sõlmitakse riskide maandamiseks, elukindlustuses ka säästude kogumiseks. (Finantsinspektsioon 2014) FI kodulehe turuosaliste nimekirja andmetel on tegevusloa alusel tegutsevaid elukindlustusseltse 4 ja tegevusloa alusel tegutsevaid kahjukindlustusseltse 9. Nimetatud seltsid on toodud tabelis 4.

Tabel 4. Eestis 2014. aastal tegevusloa alusel tegutsevad elu- ja kahjukindlustusseltsid

Elukindlustusseltsid
AS SEB Elu-ja Pensionikindlustus
Compensa Life Vienna Insurance Group SE
Mandatum Life Insurance Baltic SE
Swedbank Life Insurance SE
Kahjukindlustusseltsid
AS INGES KINDLUSTUS
AS KredEx Krediidikindlustus
D.A.S. Õigusabikulude Kindlustuse AS
ERGO Insurance SE
If P&C Insurance AS
MTÜ Eesti Liikluskindlustuse Fond
Salva Kindlustuse AS
Seesam Insurance AS
Swedbank P&C Insurance AS

Allikas: (autori koostatud Finantsinspektsiooni andmetel)

Töö autor kaasas kindlustusandjate sihtgruppi seega kokku 13 FI kodulehe turuosaliste nimekirjas toodud kindlustusseltsi. Töö autor ei kaasanud kindlustusvahendajad (kindlustusmaaklereid ega kindlustusagente), sest kindlustusvahendaja tegeleb kindlustuslepingute vahendamisega, saades selle eest tasu (Finantsinspektsioon 2014). Sihtgruppi ei kaasatud ka välismaiste elu- ja kahjukindlustusseltside filiaale ega ülepiirilisi elu- ja kahjukindlustusteenuste pakkujaid. Alates börsiettevõtete, krediidiasutuste ja kindlustusandjate auditikomitee moodustamise kohustuse nõude algusest 1 juulist 2010. aastast kuni 31. detsembrini 2013. aastal on ettevõtete arv, üksikute muutustega, jäänud samaks.

Magistritöö kolmandas peatükis selgub, et börsiettevõtete, krediidiasutuste ja kindlustusandjate puhul on auditikomitee enamikul juhtudel moodustatud konsolideerimisgrupi üleselt. Vastavalt AudS § 99 ei ole sel juhul mitme auditikomitee moodustamise kohustust, kui auditikomitee on moodustanud konsolideeriv üksus ning auditikomitee tegevus hõlmab kogu konsolideerimisgruppi. Sellest tulenevalt eeldab töö autor, et antud sihtgrupi ettevõtted on juba enne AudS-is märgitud moodustamise kohustust auditikomitee asutanud, komitee töötab sisuliselt ja selle töö on tulemuslik.

2.2. Muud äriühingud ja avalik-õiguslikud juriidilised isikud avaliku huvi üksustena

Tsiviilseadustiku üldosa seadus (edaspidi TsÜS) defineerib juriidilist isikut, kui loodud õigussubjekti, mis on eraõiguslik või avalik-õiguslik. Eestis moodustatud 21 avalik-õiguslikku juriidilist isikut on toodud riigiportaalis eesti.ee kontaktide nimekirjas. Magistritöö autor kaasas muude äriühingute sihtgrupi välja selgitamiseks valikusse eraõiguslikud juriidilised isikud. TsÜS § 25 selgitab, et eraõiguslik juriidiline isik on täis-, usaldus-, osa- ja mittetulundusühing, aktsiaselts, tulundusühistu või sihtasutus. Seega lisaks alapeatükis 2.1., 2.3. ja 2.4. märgitud ettevõtetele on avaliku huvi üksused ka teatud juriidilised isikud, mille raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta näitajatest vähemalt kaks näitajat ületavad tabelis 5 olevaid tingimusi.

Tabel 5. Aruandeaasta näitajate tingimused, millest kaks peavad olema auditikomitee moodustamise kohustuse tekkimiseks ületatud

Tingimus	Näitaja
Müügitulu või tulu (EUR)	66 000 000
Varad bilansipäeva seisuga kokku (EUR)	33 000 000
Keskmine töötajate arv	1 000

Allikas: (AudS § 13 lg 2)

Töö autor kaasas juriidiliste isikute sihtgrupi koostamiseks audiitortegevuse registrisse lisatud ettevõtted (2014. aasta seisuga), millega audiitorettevõte oli sõlmitud kehtiva lepingu kui avaliku huvi üksusega. Antud nimekirjas oli audiitorettevõtetel sõlmitud kehtivaid

lepinguid kokku 132 üksusega. Autor elimineeris nimekirjast börsiettevõtted, krediidi- ja kindlustusasutused, KOV-id, SA-d, riigiettevõtted, MTÜ-d jt. üksused, mis olid juba teiste sihtgruppide koostamisse kaasatud. Samuti ettevõtted, mille 2013. aasta majandusaasta aruanded ei olnud saadaval või olid pankrotistunud. Elimineerimise tulemusena kaasati sihtgruppi 45 ettevõtet, mis teistes sihtgruppides ei esinenud.

Kuna äriregistril ei ole ettevõtete konsolideeritud andmeid, võttis töö autor Äripäeva Infopanga kaudu ettevõtete nende 45 ettevõtte majandusaasta või konsolideeritud aruanded ning analüüsis müügitulu, vara mahtu ning töötajate arvu. Magistritöö autor jõudis majandusaasta aruandeid analüüsides järeldusele, et audiitortegevuse registrist sihtgruppi valitud 45 ettevõtte asemel on ainult 36 ettevõtet (lisa 3), AudS alusel, avaliku huvi üksused. Võrdluseks toob autor, et 2012. aasta andmete alusel oli auditikomitee moodustamise kohustusega ettevõtteid audiitortegevuse registrist tehtud valiku puhul 41. Antud juhul on oluline rõhutada, et ettevõtted olid registris märgitud justkui oleks audiitorettevõte nendega sõlmitud lepingu kui avaliku huvi üksusega. Autori hinnangul osad ettevõtted, mis on sisestatud audiitortegevuse registrisse, AudS-i tingimuste alusel, avaliku huvi üksusena ei kvalifitseerunud. V. Hintsovi sõnul võib audiitortegevuse registris olla inimlikust eksimusest tulenevaid sisestamise vigu (lisa 10). Magistritöö autor selgitab, et antud peatüki sihtgrupis ei ole toodud kõikehõlmav kogum auditikomitee moodustamise kohustusega eraõiguslikest juriidilistest isikutest, vaid ainult audiitortegevuse registrist valiku alusel avaliku huvi üksusena kvalifitseerunud juriidilised isikud.

2.3. Riigi äriühingud, sihtasutused ja muud riigi enamusosalusega või valitseva mõju all olevad äriühingud avaliku huvi üksustena

Riigi äriühingud

Avaliku huvi üksuseks loetakse, lisaks alapeatükkides 2.1., 2.2. ja 2.4. toodud üksustele, avaliku sektori üksuse enamusosalusega või valitseva mõju all olevaid äriühinguid, SA või MTÜ või muid isikuid. Avaliku sektori üksus on riik, riigi tulundusasutus, KOV, avalik-õiguslik juriidiline isik ning riigi, KOV-i või avalik-õiguslik juriidilise isiku enamus-osalusega või valitseva mõju all olev äriühing, SA, MTÜ või konsolideerimisgrupp, mille konsolideeriv üksus on käesolevas lõikes nimetatud avaliku sektori üksus. Avaliku sektori

ühing on avaliku sektori üksuse enamusosalusega või valitseva mõju all olev äriühing, SA, MTÜ või konsolideerimisgrupp. (AudS § 12 lg 1 ja 2)

12. septembril 2004. aastal jõustus rahandusministri määrus „Auditi komitee moodustamise ja töökorra põhimõtted", millega määrati riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil oli vähemalt otsustusõigus (RVS § 3 lg 4 alusel äriühingu üldkoosolekul otsuste vastuvõtmiseks nõutavat häälte arvu esindavate aktsiate või osa omamisega kaasnev õigus) ning riigi asutatud SA auditikomitee moodustamise ja töökorra põhimõtted. Enne seda oli auditikomitee moodustamine vabatahtlik. Selle, kuni 2009. aasta lõpuni kehtinud määruse kohaselt oli auditikomitee peamiseks rolliks olla usaldusväärne nõuandja küsimustes, mis puudutasid aruandlust, riskide juhtimist, siseauditi ja sisekontrolli toimimise tõhusust ning välisaudiitori tõstatatud kitsaskohtadele tähelepanu pööramist. (Hintsov, Mobel 2011)

1. detsembril 2010. aastal jõustus rahandusministri määrus riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, ning riigi asutatud SA auditikomitee moodustamise ja tasustamise ning töökorra põhimõtete kohta. Määruses sätestatakse, et auditikomitee liige ei tohi olla riigivaraseaduse (edaspidi RVS) § 80 lõigetes 2–4 ega AudS § 97 lõikes 4 nimetatud isik. 2012. aasta alguse seisuga osales riik kokku 43-s äriühingus. Riigi äriühinguid oli neist 32 (100% riigi osalusega). (Riigi osalusega... 2012, 5)

14. märtsi 2014. aasta seisuga on Rahandusministeeriumi kodulehe andmetel riigil osalus endiselt 32 äriühingus ja täielikult (100%) kuulub riigile 25 äriühingut (lisa 4). Alla 50% osalus oli riigil kolmes äriühingus, kahe äriühingu puhul jäi riigi osalus vahemikku 51–90%. Seega jäi valikusse alles 27 ettevõtet. St., et AS Levira ja AS Eesti Metsataim puhul ei ole riigil vaatamata vastavalt 51% ja 69,9%-lisele osalusele tulenevalt äriühingu põhikirjast otsustusõigust, seega töö autor neid valikusse ei kaasanud. Riik osaleb äriühingutes kolmel põhjusel, milleks on riigivõimu teostamine, muul riigivara valitseja poolt määratud avalikul eesmärgil ja tulu saamiseks.

2012. aasta riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruandes on välja toodud, et 32-st riigi osalusega äriühingust vähemalt kümnel on auditikomitee moodustamise kohustus. Seega eeldatavasti umbes kolmandikul äriühingutest peab olema auditikomitee ja vähemalt nende ettevõtete kohta peab osaluse valitseja oma aruandes kajastama lisaks erikontrollidele ka nõukogu aruandega esitatud ülevaate läbiviidud audititest ja siseaudititest. Riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, ning riigi asutatud sihtasutuse auditikomitee moodustamise, tasustamise ja töökorra põhimõtted

kehtestab rahandusminister määrusega (AudS § 98 lg 4). Raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta näitajatest vähemalt kolm peavad ületama tabelis 6 toodud tingimusi.

Tabel 6. Aruandeaasta näitajad, millest kolm peavad olema auditikomitee moodustamise kohustuse tekkimiseks ületatud

Tingimus	Näitaja
Müügitulu või tulu (EUR)	14 000 000
Vara bilansipäeva seisuga kokku (EUR)	7 000 000
Keskmine töötajate arv (in)	200
Nõukogu liikmete arv (in)	8

Allikas: (AudS § 13 lg 3)

Töö autor kaasas äriregistri andmetele tuginedes sihtgruppi 27 avaliku sektori üksuse või valitseva mõju all olevat äriühingut. Tabelis 7 on toodud 2013. aasta riigi äriühingute nimekiri, millel auditikomitee olemasolu on kohustuslik.

Tabel 7. Kriteeriumitele vastavad avaliku sektori äriühingud, nende müügitulu, töötajate arv, vara ja nõukogu liikmete arv seisuga 31.12.2013

Nimetus	Müügitulu (EUR)	Vara (EUR)	Töötajate arv	Nõukogu liikmeid
Eesti Energia AS	427 900 000	2 152 400 000	997	8
AS Tallinna Sadam	88 210 000	535 606 000	272	8
AS EVR Cargo	79 546 000	75 765 346	895	4
AS Eesti Raudtee	64 488 596	320 917 351	823	4
AS Eesti Post	51 368 102	49 474 860	2 356	7
Riigi Kinnisvara AS	44 075 000	359 228 000	240	7
AS Eesti Teed	29 144 353	25 697 240	402	5
AS Tallinna Lennujaam	24 054 344	144 489 785	325	6
AS Hoolekandeteenused	17 308 256	44 835 130	1 028	5

Allikas: (Äriregister)

AudS-is määratletud auditikomitee nõude kehtivuse alguses (01.01.2011) oli antud kriteeriumide täitmisel auditikomitee moodustamine kohustuslik seitsmele äriühingule. 2011. aruandeaasta näitajatele kohaselt oli auditikomitee kohustuslik kuuele ettevõttele. 2012. ja 2013. aruandeaasta näitajatele tuginedes oli auditikomitee moodustamine kohustuslik mõlemal aastal üheksale üksusele (tabel 7).

Sihtasutused ja mittetulundusühingud

Sihtasutuste seadus defineerib sihtasutust kui eraõiguslikku juriidilist isikut, millel ei ole liikmeid, mis on loodud vara valitsemiseks ja kasutamiseks põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks. Rahandusministeeriumi kodulehe andmetel teostavad 14. märtsi 2014. aasta seisuga ministeeriumid, maavalitsused ja põhiseaduslikud institutsioonid riigi nimel asutaja-õigusi 70-s riigi asutatud SA-s (lisa 5), neist 42-s on ainuasutajaks riik. RVS § 10 alusel osaleb riik SA-des kolmel põhjusel, milleks on riigivõimu teostamine, muu riigivara valitseja poolt määratud avalikul eesmärk ning tulu saamine. Enamikul SA-del on ühiskondlik rõhuasetus nagu kultuur, tervishoid, mitmesugused teadus- ja arenduskeskused.

Tuginedes äriregistri andmetele kaasas töö autor antud sihtgruppi riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruandes toodud 100% osaluse määraga konsolideeritud SA-d. Antud koondaruande andmetel on riigil osalus 63 SA-s (kolm on praeguseks likvideeritud) (lisa 5). 2013. aasta lõpu seisuga auditikomitee olemasolu kohustusega SA-d on toodud tabelis 8 koos müügitulu ja varaga eurodes ning töötajate ja nõukogu liikmete arvuga.

Tabel 8. Kriteeriumitele vastavad riigi osalusega SA-d seisuga 31.12.2013

Nimetus	Müügitulu (EUR)	Vara (EUR)	Töötajate arv	Nõukogu liikmeid
SA Keskkonnainvesteeringute Keskus	230 753 982	216 939 678	99	9
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla	146 937 697	164 015 851	3 317	6
SA Tartu Ülikooli Kliinikum	135 771 965	122 903 284	3 499	7
Ettevõtluse Arendamise SA	131 146 009	67 765 118	273	12
SA Archimedes	122 074 762	65 943 854	113	8
SA Innove	46 922 465	12 871 193	200	7
SA Viljandi Haigla	15 312 973	10 886 829	783	4

Allikas: (Äriregister)

AudS nõude kehtivuse alguses 1. jaanuarist 2011. aastal oli § 13 toodud kriteeriumide alusel auditikomitee moodustamine kohustuslik ühele riigi osalusega SA-le. 2011. ja 2012. aruandeaasta lõpus oli auditikomitee kohustuslik vastavalt neljale ja kuuele SA-le ning 2013. aasta lõpus seitsmele SA-le. Töö autor täheldab alates auditikomitee moodustamise kohustuse algusest 1. jaanuarist 2011. aastast kuni 31. detsembrini 2013. aastal üha arvukamate SA-de auditikomitee moodustamise kohustust, mis eeldatavasti laieneb ka tulevikus. Varade maht ületab mitmel teisel riigi sihtasutustel nõutud 7 000 000 euro piiri, ent (müügi)tulu maht ja töötajate arv jäävad alla nõutava määra.

Mittetulundusühingute seadus defineerib MTÜ-d kui isikute vabatahtlikku ühendust, mis ei tohi majandustegevusest tulu saada. (MTÜS §1) Rahandusministeeriumi andmetel kuulub riik 1. septembri 2013. aasta seisuga 124 MTÜ-sse, mille nimekirja leiab Rahandusministeeriumi kodulehelt. Töö autori analüüsi tulemuste alusel ei kvalifitseerunud mitte ükski riigi MTÜ ega KOV-i valitseva mõju all olev MTÜ avaliku huvi üksusena (va. MTÜ Liikluskindlustuse Fond krediidiasutusena). Seega ei ületanud antud MTÜ-d ka 2013. aasta näitajate alusel AudS-s toodud auditikomitee moodustamise kohustutuse tingimusi ega pea seetõttu auditikomiteed moodustama.

2.4. Kohalikud omavalitsused avaliku huvi üksustena

Antud peatükis toob autor auditikomitee moodustamise laienenud kohustuse kohalikele omavalitsustele (edaspidi KOV). KOV-ide puhul sõltub see, kas revisjonikomisjon peab täitma auditikomitee ülesandeid või mitte, sellest, et KOV-i haldusterritooriumil elab bilansipäeva seisuga üle 10 000 inimese või KOV-i raamatupidamise või konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes bilansipäeva seisuga toodud vara kokku ületab 20 000 000 eurot (AudS § 13 lg 1 p 4). 2013. aasta volikogu valimiste järgselt oli vabatahtliku ühinemise tagajärjel KOV-e kokku 215. Liitunud KOV-id ja uued vallad on toodud tabelis 9.

Tabel 9. 2013. aastal moodustatud uued vallad

Moodustatav vald	Liitujad
Audru vald	Lavassaare vald, Audru vald
Hiiu vald	Kärdla linn, Kõrgessaare vald
Kose vald	Kose vald, Kõue vald
Lääne-Nigula vald	Risti vald, Taebla vald, Oru vald
Lüganuse vald	Püssi linn, Maidla vald, Lüganuse vald
Põlva vald	Põlva linn, Põlva vald
Viljandi vald	Pärsti vald, Paistu vald, Saarepeedi vald, Viiratsi vald

Allikas: (Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal (RVKS), lk 60)

Antud juhul moodustati 18 omavalitsusest 7 uut valda Üle 10 000 elaniku on ühinemise järgselt Põlva vallal (tabel 10). Seega seoses KOV-ide vabatahtliku ühinemisega tekkis juurde täiendavalt avaliku huvi üksuseid. Uued omavalitsused tekkisid 6 maakonnas,

moodustades senisest suuremad, 3 000 kuni ligi 10 000 elanikuga omavalitsused (Ülevaade riigi...2013, 60)

Rahvastikuregistri andmeil oli Eestis, kohalike omavalituste auditikomiteede moodustamise nõue kehtivuse alguses 1. jaanuaril 2013. aastal, vaid 18 kohalikku omavalitsust, mille haldusterritooriumil elas üle 10 000 elaniku (lisa 6). 1. jaanuaril 2014. aastal oli üle 10 000 elanikuga omavalitusi sama palju kui eelneval aastal. Üle 10 000 elanikuga omavalitused koos elanike arvuga on tähestikulises järjekorras toodud tabelis 10.

Tabel 10. Üle 10 000 elanikuga omavalitsuse üksused ja elanike arv, seisuga 01.01.2014

Omavalitsus	Elanike arv (in)	Omavalitsus	Elanike arv (in)
Haapsalu linn	10 811	Rae vald	14 284
Harku vald	13 024	Rakvere linn	16 335
Jõhvi vald	12 355	Sillamäe linn	14 585
Kohtla-Järve linn	38 190	Tallinna linn	429 830
Kuressaare linn	14 070	Tartu linn	97 847
Maardu linn	15 941	Valga linn	13 425
Narva linn	62 068	Viimsi vald	17 933
Põlva vald	10 009	Viljandi linn	18 492
Pärnu linn	41 527	Võru linn	13 169

Allikas: (Rahvastikuregister)

Tabelis 10 on näha, et mõningad omavalitsused (nt. Põlva vald, Haapsalu linn) oleksid justkui napilt auditikomitee moodustamise kriteeriumile vastavad. Ühinenud Põlva vallal oli 1. jaanuari 2014. aasta seisuga 10 009 elanikku aga kuna vallal oli 31. detsembri 2013. aasta seisuga konsolideerimisgrupi raamatupidamise aastaaruandes toodud aruandeaasta vara näitaja üle 20 000 000 euro (tabel 13) siis on ta AudS § 13 lg 1 p 4 alusel kindlalt määratletud kui avaliku huvi üksus ja revisjonikomisjon oli 2014. aastal kohustatud auditikomitee ülesandeid täitma. Sama olukord on näiteks Haapsalu linnal.

Audiitortegevuse seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse 613 eelnõu hinnangul oleks 2012. aasta lõpu seisuga avaliku huvi üksusena määratletud 226-st 33 omavalitsust. Riigi 2012. aasta majandusaasta koondaruande andmetel on 31. detsembri 2012. aasta seisuga tegelikult 34 KOV-il konsolideeritud vara üle 20 000 000 euro (lisa 7).

Tabelis 11 on toodud riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruandes vara kriteeriumile vastavad KOV-i üksused ja nende vara miljonites eurodes.

Tabel 11. Vara kriteeriumile vastavad KOV-id ja vara miljonites eurodes, seisuga 31.12.2013

Omavalitsus	Vara (mln EUR)	Omavalitsus	Vara (mln EUR)
Anija vallavalitsus	21,1	Pärnu linnavalitsus	235,2
Audru vallavalitsus	22,3	Püssi linnavalitsus	22,1
Haapsalu linnavalitsus	65,6	Rae vallavalitsus	63,0
Harku vallavalitsus	73,8	Rakvere linnavalitsus	66,0
Jõelähtme vallavalitsus	21,2	Rapla vallavalitsus	29,5
Jõhvi vallavalitsus	53,6	Räpina vallavalitsus	20,2
Keila linnavalitsus	37,7	Saku vallavalitsus	42,2
Kiili vallavalitsus	21,0	Saue vallavalitsus	30,3
Kiviõli linnavalitsus	30,6	Sillamäe linnavalitsus	48,5
Kohila vallavalitsus	25,6	Suure-Jaani vallavalitsus	20,4
Kohtla-Järve linnavalitsus	94,4	Tallinna linnavalitsus	1 332,0
Kose vallavalitsus	26,4	Tapa vallavalitsus	26,1
Kuressaare linnavalitsus	98,5	Tartu linnavalitsus	316,8
Maardu linnavalitsus	54,6	Türi vallavalitsus	41,6
Mäetaguse vallavalitsus	20,6	Valga linnavalitsus	52,3
Märjamaa vallavalitsus	34,3	Viimsi vallavalitsus	88,3
Narva linnavalitsus	186,4	Viljandi linnavalitsus	42,4
Paide linnavalitsus	74,7	Võru linnavalitsus	45,5
Põltsamaa linnavalitsus	23,8	Väike-Maarja vallavalitsus	20,6
Põlva linnavalitsus	44,9		

Allikas: (Riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruanne, konsolideeritud andmed)

Avaliku huvi üksuse kriteeriumitele vastavaid kohalikke omavalitsusi, millel 2014. aasta alguses peab revisjonikomisjon auditikomitee ülesandeid täitma, on kokku 39. Tingimuse ületanud KOV-i revisjonikomisjonil oli auditikomitee ülesannete täitmine kohustuslik alles 1. jaanuarist 2013. aastast. Kuna tegemist on lühikese perioodiga oleks mõnevõrra ennatlik teha järeldusi, et kõikide KOV-ide revisjonikomisjonid on asunud täitma auditikomitee ülesandeid. Samuti ei ole võimalik teha järeldusi iga-aastaselt üha enamate KOV-ide liigitumise kohta avaliku huvi üksustena, sest haldusreformi ei ole läbi viidud ja vabatahtlikke ühinejaid on vähe.

Tabeli 11 on oluline märkida, et Püssi linn ühines 27. oktoobril 2013. aastal Maidla ja Lüganuse vallaga ning nende ühinemisel tekkis uus Lüganuse vald. Samal põhimõttel ühinesid ka mitmed teised vallad. Kuna saldoandmikke peeti kuni 2013. aasta lõpuni eraldi, on Püssi linn veel tabelis 11 märgitud. Kui Püssi linna revisjonikomisjonil oli auditikomitee

ülesannete täitmise kohustus, järeldab töö autor, et ka uuel, ühinenud Lüganuse valla revisjonikomisjonil oli 2014. aasta alguses auditikomitee ülesannete täitmise kohustus.

Küsimustiku täitnud revisjonikomisjoni ülesannetes auditikomitee liikmed täheldasid AudS-i ja KOKS-i terminoloogilisi erinevusi. Nimelt AudS § 100 lg 2 mainib mõistet KOV-i auditikomitee, ent AudS § 100 lg 1 ja KOKS § 48^1 lg 2^1 tuuakse auditikomitee ülesandeid täitva revisjonikomisjon mõiste. Antud terminoloogiline erinevus tekitas küsimusi, kas KOV peaks moodustama eraldi auditikomitee või täidab auditikomitee ülesandeid siiski revisjonikomisjon. Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna peaspetsialisti Heli Jalakase sõnul ei olnud seaduselooja arvates mõistlik luua täiendavat organit, vaid lisada olemasolevale täiendavaid ülesandeid (isiklik e-kiri Heli Jalakaselt, 2014). Sellest tulenevalt ei pea KOV moodustama uut organit, vaid auditikomitee ülesandeid peab täitma revisjonikomisjon.

Kuna auditikomitee üheks peamiseks ülesandeks on jälgida ja analüüsida riskijuhtimise ja sisekontrolli tõhusust ning aastaaruande audiitorkontrolli protsessi, on nende objektiivsuse tagamiseks oluline, et auditikomitee oleks sõltumatu isikutest, kelle tegevusele ta peab hinnanguid andma, sealhulgas valla- või linnavalitsuse liikmetest. Seega kohaliku omavalitsuse üksuse auditikomitee liikmeks ei tohi olla omavalitsuse üksuse valitsuse liige, siseaudiitor ega audiitorkontrolli teostav isik (AudS § 100 lg 2). Kui revisjonikomisjon täidab auditikomitee ülesandeid ja revisjonikomisjoni liikmete hulgas ei ole arvestuse, rahanduse või õiguse asjatundjat, siis sätestab KOKS § 48 lg 2^1, et revisjonikomisjoni liikmeks kinnitatakse mõni teine nõuetele vastav isik, v.a eelpool mainitud isikud, kellel on keelatud auditikomiteesse kuuluda. AudS § 97 lg 3 ütleb, et komitees peab olema kaks asjatundjat, AudS § 100 lg 1 annab KOV-i kohta erisätte, et komisjoni peab kuuluma vähemalt üks asjatundja.

Selguse huvides toob töö autor vastavalt KOKS § 48-le välja revisjonikomisjoni õigused ja kohustused ning selgitab lühidalt, mille poolest need auditikomitee ülesannetest erinevad. Revisjonikomisjonil on õigus kontrollida ja hinnata valla- või linnavalitsuse, valla- või linnavalitsuse ametiasutuste ja nende hallatavate asutuste või KOV-i üksuse valitseva mõju all oleva äriühingu, SA ja MTÜ tegevuse seaduslikkust, otstarbekust ja tulemuslikkust. Samuti valla või linna vara kasutamise sihipärasust ning kontrollida ja hinnata valla- või linnaeelarve täitmist. Revisjonikomisjon täidab oma pädevuses olevaid ülesandeid valla või linna põhimääruses sätestatud korras tööplaani alusel või volikogu ülesandel.

Revisjonikomisjon hindab tulemuslikkust järgmiste kriteeriumite alusel (KOKS § 48 lg 3^1):

1) säästlikkust ehk eesmärkide saavutamiseks tehtavate kulutuste minimeerimist;
2) tõhusust ehk kulutuste ja nende abil saavutatavate tulemuste suhet;
3) mõjusust ehk tegevuse tegelikku mõju võrrelduna kavatsetud mõjuga.

Kokkuvõtlikult kontrollib ja hindab revisjonikomisjon tegevuse seaduslikkust, otstarbekust ja tulemuslikkust, samuti eelarve täitmist ja vara kasutamise sihipärasust. Auditikomitee tegeleb välisaudiitori soovitamise ja sõltumatuse jälgimisega, nõusoleku siseaudiitori nimetamiseks andmise, probleemide ja ebatõhususte lahendamise, õigusaktidele ning kutsetegevuse heale tavale vastavusega. Samuti ka rahandusinfo töötlemise, riskijuhtimise ja aruande audiitorkontrolli protsessi jälgimisega. Mõlema pädevuses on tegelda sarnaste valdkondadega, näiteks sisekontrolli tõhususega. Kuigi tegevuse sisu on sarnane, on eesmärk siiski erinev. Kui auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon tegeleb samuti sarnas probleemiga, leitakse suurema tõenäosusega antud küsimusele hea lahendus. KOV-ide nõrgale sisekontrollile pööras 2012. aastal tähelepanu ka Riigikontrolli audit „Korruptsiooni ennetamine valdade ja linnade tehingutes" (Korruptsiooni... 2012, 2). Töö autori hinnangul on tõhus sisekontroll mõlema organi töö juures üks olulisemaid eesmärke ja sellega peavad aktiivselt tegelema mõlemad organid.

Veiko Hintsov on seisukohal, et KOV-ide puhul võib tekkida mitmes kohas eneseülevaatuse oht (lisa 10). LHV Group-i juhatuse liige, LHV panga ja Varahalduse nõukogu esimees Erkki Raasukese sõnul käivad mõningad asjad väikestele KOV-idele üle jõu, kuna inimesi on küllaltki vähe (lisa 9). Rahandusministeerium nõustub, et väiksemates KOV-ides võib tekkida probleeme haldussuutlikkusega. Kuid, kui KOV on piisavalt suur, vastab seaduse kohaselt avaliku huvi üksuse kriteeriumitele, siis revisjonikomisjonil on auditikomitee ülesannete täitmine jõukohane. Rõhutades, et see tegevus on vajalik mitte seaduse sätte täitmiseks vaid avaliku huvi pärast. Ka töö autor on seisukohal, et KOV-i tegevus mõjutab paljusid inimesi, auditikomitee töö tagab usaldusväärsuse, et iga KOV tegeleb sellega, milleks ta on ellu kutsutud ning informatsioon, mida üksus oma tegevuse kohta annab, on tõene, läbipaistev ja piisav. Magistritöö autor eeldab, et KOV-des, kus revisjonikomisjon auditikomitee ülesandeid täidab, on omavalitsuse töö muutunud läbipaistvamaks ja väljastatav informatsioon on kvaliteetne. Seda eelkõige tänu asjatundjale, kes on revisjonikomisjoni kaasatud.

Omavalitsuse valitseva mõju all olevad sihtasutused

Antud töösse kaasas magistritöö autor ka KOV-i valitseva mõju all olevad SA-d. Töösse on kaasatud ka muude avalik-õiguslike juriidiliste isikute valitseva mõju all olevad SA-d ja MTÜ-d, kuid autori hinnangul avaliku huvi üksusena ükski neist ei kvalifitseeru. Antud määratlus KOV-i valitseva mõju all olevate SA-de kohta pärineb riigi majandusaasta koondaruandest. Andmed KOV-i valitseva mõju all olevate sihtasutuste kohta kogus töö autor asutuste aastaaruannetest, sest äriregistris oli töödeldud kujul andmeid vähe saadaval. KOV-idel on osalus kokku (konsolideeritud bilansimahuga üle 0,1 miljoni euro) 145 SA-s ja 180 tütarettevõttes. Muudel avalik õiguslikel juriidilistel isikutel on osalus 12 SA-s ja MTÜ-s ning 11 tütarettevõttes. Seega uuris töö autor kokku 408 SA ja MTÜ raamatupidamise aastaaruande konsolideeritud aruandeaasta näitajaid, mille andmed pärinevad äriregistrist.

Tabelis 12 on toodud 2013. aasta lõpu seisuga KOV-i valitseva mõju all olevate auditikomitee olemasolu kohustusega SA-de nimekiri koos konsolideeritud andmetega tegevustulu ja vara miljonites eurodes ning töötajate ja nõukogu liikmete arvu kohta.

Tabel 12. Kriteeriumidele vastavad KOV valitseva mõju all olevad SA-d, seisuga 31.12.2013

Nimetus	Tegevustulu (mln EUR)	Vara (mln EUR)	Töötajate arv	Nõukogu liikmeid
SA Ida-Viru Keskhaigla	29,3	39,1	1 032	6
SA Pärnu Haigla	28,9	37,6	1 018	6
Narva Haigla SA	18,1	14,7	711	6
SA Tallinna Lastehaigla	21,6	13,5	737	5

Allikas: (Äriregister, Riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruanne, konsolideeritud andmed)

KOV-i valitseva mõju all olevates SA-des oli auditikomitee moodustamine 1. jaanuari 2011. aasta seisuga kohustuslik kolmele KOV-i valitseva mõju all olevale SA-le. 31. detsembrist 2011. aastast kuni 31. detsembrini 2013. aastal juba neljale SA-le. Samas SA-i, mille vara maht ületab seaduses toodud nõuet on Eestis üle kahe korra rohkem, kui tabelis 12 toodud avaliku huvi üksuseid, samas vara maht ning töötajate ja nõukogu liikmete arv jääb neil alla seaduses nõutud tingimuste. Sellest järeldab töö autor, et omatakse rohkelt vara, ent tegevusmaht on väike.

Kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevad tütarettevõtted

Antud sihtgruppi kaasas magistritöö autor KOV-i valitseva mõju all olevad tütar- ja sidusettevõtted. Samuti on sihtgrupis hõlmatud muude avalik-õiguslike juriidiliste isikute

valitseva mõju all olevad tütarettevõtted. Antud liigitus KOV-i valitseva mõju all olevate tütarettevõtete kohta pärineb riigi majandusaasta koondaruandest. Tabelis 10 toodud andmed kogus töö autor äriregistrist saadud üksuste aastaaruannetest, kuna registris oli töödeldud kujul andmeid saadaval väga vähe. KOV-i valitseva mõju all olevatel tütarettevõtetel oli 2012. ja 2013. aasta lõpu seisuga auditikomitee moodustamine kohustuslik kolmes ettevõttes. Tabelis 13 on toodud 2013. aasta seisuga KOV-i valitseva mõju all olevate ettevõtete nimekiri, millel auditikomitee olemasolu on kohustuslik. Tabelis on toodud ettevõtete konsolideeritud andmed tegevustulu ja vara miljonites eurodes ning töötajate ja nõukogu liikmete arvu kohta.

Tabel 13. Kriteeriumitele vastavad KOV-i valitseva mõju all olevad ÄÜ-d, seisuga 31.12.2013

Nimetus	Tegevustulu (mln EUR)	Vara (mln EUR)	Töötajate arv	Nõukogu liikmeid
Ida-Tallinna Keskhaigla AS	73,0	37,2	2 134	3
Lääne-Tallinna Keskhaigla AS	44,4	29,4	1 679	5
Tallinna Linnatranspordi AS	54,2	70,8	1 746	6

Allikas: (Äriregister, Riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruanne, konsolideeritud andmed)

Auditikomitee moodustamise kohustus ei ole iga aastaga laienenud üha enamatele KOV-i valitseva mõju all olevatele tütarettevõtetele. Töö autori hinnangul on Eestis kaks korda rohkem ettevõtteid, mille seaduses nõutud müügitulu määr ületab 14 miljoni ja vara üle 7 000 000 euro. Samas jääb nende, tabelist välja jäänud ettevõtete, töötajate ja nõukogu liikmete arv alla audiitortegevuse seaduses nõutava määra, mistõttu ei kvalifitseeru nad avaliku huvi üksusena ega ole kohustatud auditikomiteed moodustama. (AudS § 13 lg 3). Töö autor lisab, et KOV-i valitseva mõju all olevaid tütarettevõtteid, millel on nõukogu liikmete arv üle 8 isiku, on vaid üksikud.

Magistritöö kolmandas peatükis uurib autor, missugustel avaliku huvi üksustel on auditikomitee moodustatud, kas auditikomitee liikmed vastavad seaduses toodud nõuetele, missugune on auditikomitee roll ja võimalused juhtimisotsuste mõjutamisel ning kas AudS-is kohaldub kõigile avaliku huvi üksustele. Autor toob välja uuringu tulemused, selgitades, missugused olid auditikomitee moodustamise kitsaskohad ning kuidas on auditikomitee tegevus avaliku huvi üksuse tööle kaasa aidanud.

2.5. Küsimustiku alusmetoodika

Käesoleva magistritöö puhul kasutab autor kvalitatiivset uurimismeetodit, viiakse läbi küsitlus, mille tulemusi analüüsitakse töö kolmandas osas. Autori hinnangul on küsitluse teostamine parim meetod, kogumaks avaliku huvi üksuste auditikomitee liikmetelt informatsiooni moodustatud auditikomitee kohta, saamaks informatsiooni liikmete nägemuse ja eesmärkide kohta. Igast avaliku huvi üksuse auditikomiteest vastas küsimustikule üks liige. Küsitluse ettevalmistamisel oli autor teadlik riskidest ja puudustest, mis võivad küsitluse teostamisega kaasneda. Peamisteks riskideks peab autor küsimuse valesti mõistmist, vastuste pinnapealsust ja vähest arvu, samuti ei ole teada, kas küsimustikule vastab auditikomitee liige. Autor mõistab, et teema uudsus või vähene tähtsustamine, eriti kohalikes omavalitsustes, võib tekitada soovimatust vastata.

Küsimustik, mis sisestati internetikeskkonda, esitati eestikeelsena ning sisaldas 20 küsimust (lisa 12-14). Uuring saadeti 138 avaliku huvi üksuse auditikomitee liikmele. Püstitatud uurimisküsimustele vastuste saamiseks kasutati selle põhjal koostatud küsimusi, millest 11 on jah/ei küsimused, kus iga vastuse juurde paluti vastajal lisada selgitus. Informatiivseid küsimusi auditikomiteeliikmete kohta on kolm, kus sooviti teada auditikomitee suurust, liikmete erialast haridust ja põhitööd. Küsimustest kaks on esitatud kasutades Likerti viiepalliskaalat, kus hinnang „1" näitab väitega täielikku mittenõustumist ja hinnang „5" väitega absoluutset nõustumist. Likerti poolt 1932. aastal väljatöötatud skaalat peetakse üheks kõige usaldusväärsemaks hoiakute mõõtmise meetodiks (Wuensch 2005). Ülejäänud küsimused olid avatud, et vastaja saaks võimalikult palju vabas vormis informatsiooni vastusesse lisada.

Küsimustik, saadeti üksuste üldisele meiliaadressile ja paluti edastada auditikomitee liikmetele. Kui kodulehel oli avalikustatud auditikomitee liikmete kontaktid, saatis autor e-kirja otse neile. Kirja lisati ka palve, kui ettevõttel auditikomitee puudub, vastata kirjale, ning lisada selgitus, miks auditikomiteed ei ole moodustatud. Küsimustik oli vastajatele avatud kaks kuud, mille jooksul saadeti üksustele, uuringus osalemise kutsega, mitmeid meeldetuletuskirju.

3. UURINGU TULEMUSED JA JÄRELDUSED

Antud magistritöös jaotati auditikomitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused sarnaselt AudS § 13 toodule nelja suuremasse alapeatükki, millest omakorda moodustati tabelis 14 toodud kümme sihtgruppi. Auditikomiteede analüüsimiseks toetus autor teises peatükis väljaselgitatud üksustelt uuringu käigus saadud vastustele. Tabelis 14 on sihtgruppides sisaldunud üksuste arv, laekunud vastuste arv ja selle protsendiline näitaja.

Tabel 14. Sihtgruppide kaupa küsitluse saanud avaliku huvi üksused ja vastanute arv

Avaliku huvi üksused	Sihtgrupi suurus	Laekunud vastused	Osatähtsus
Börsiettevõtted	16	4	25%
Kindlustusandjad	13	4	31%
Krediidiasutused	8	1	13%
Muu äriühingud	36	10	28%
Muu avalik-õiguslikud juriidilised isikud	3	2	67%
Riigi äriühingud	9	4	44%
Riigi sihtasutused	7	5	71%
KOV-i valitseva mõju all olevad sihtasutused	4	2	50%
Kohalikud omavalitsused	39	21	54%
KOV-i valitseva mõju all olevad tütarettevõtted	3	1	33%
KOKKU	**138**	**54**	**39%**

Allikas: (Autori arvutused)

Tabelist 14 on näha, et enim vastuseid saadi kohalike omavalitsuste sihtgrupist, mis oli mahult suurim. Krediidiasutustel, kindlustusandjatel ja mõningatel muudel äriühingutel on enamikul juhtudel moodustatud grupi ülene auditikomitee. AudS § 99 lg 3 alusel ei ole konsolideerimisgrupis mitme auditikomitee moodustamise kohustust, kui auditikomitee on moodustanud konsolideeriv üksus ning auditikomitee tegevus hõlmab kogu gruppi. Välismaiste ettevõtete auditikomiteed alluvad välisriikide regulatsioonidele ja konsolideeriva üksuse sisekorrale, mitte otseselt AudS-le. Seetõttu neile inglisekeelset küsimustikku ei saadetud, sest see oleks töö fookuse AudS-ilt kõrvale viinud. Toodud sihtgruppide moodustamiseks analüüsis autor enam kui 500 ettevõtte, asutuse ja omavalitsuse andmeid.

3.1. Auditikomitee moodustamise kohustuse täitmine avaliku huvi üksustes

Alapeatükis 2.1. toodud andmete kohaselt oli Eestis 16 noteeritud börsiettevõtet, tegevusloa alusel tegutsevaid krediidiasutusi 8 ning elu- ja kahjukindlustusseltse vastavalt 4 ja 9. Toetudes FI ja NASDAQ OMX kodulehel toodud andmetele saatis töö autor 16-le börsiettevõttele, 8-le krediidiasutusele ning 13-le kindlustusandjale küsimustiku (lisa 12), et selgitada välja auditikomiteede olemasolu ja seadusele vastavus. Kuna küsimustikule ei saabunud alguses vastuseid, saatis autor uuringus osalemiseks mitmeid meeldetuletuskirju. Samuti helistas ja küsis konkreetsemaid kontakte, mõningatel juhtudel neid ei jagatud ning paluti küsimustik saata endiselt üldisele kontaktaadressile. Kokku saatis uuringu läbiviija börsiettevõtete, krediidiasutuste ja kindlustusseltside sihtgruppidele, uuringus osalemise palvega neli e-kirja.

Börsiettevõtted, krediidiasutused ja kindlustusandjad

Ühelt börsiettevõttelt saabus vastus, et ettevõttel auditikomitee puudub, sest pole vajadust. Ilmselgelt oli tegemist töötaja poolt saadetud eksitava infoga, mis näitab, et auditikomitee olemasolu ei ole kõigile ettevõtte töötajatele teada. Toetudes ettevõtete kodulehtede ja aastaaruannete andmetele järeldab magistritöö autor, et auditikomitee moodustamise kohustust on kohaldanud kõik börsiettevõtted. Küsimustiku sulgemise ajaks vastas 16-st börsiettevõttest kokku neli ehk 25% küsimustiku saanutest (lisa 15). Küsitlusele vastanud üksustest kolmel moodustati auditikomitee 2010. ja ühel 2008. aastal.

Kaheksast krediidiasutusest vastas küsitlusele ainult üks pank, mis andis teada, et auditikomitee on ettevõttel olemas konsolideerimisgrupi tasandil. 13-st elu- ja kahjukindlustusseltsi sihtgrupis olevast ettevõttest vastas 4 ehk 38% küsitluse saanutest, et ettevõttes on moodustatud auditikomitee konsolideerimisgrupi tasandil. Börsiettevõtete, krediidiasutuste ja kindlustusandjate sihtgruppide vähese vastuste arvu põhjuseks peab töö autor, et küsimustikele vastamine ei kuulu auditikomitee liikmete töökohustuste hulka. Tegemist on kasumit taotlevate ettevõtetega, mille töötajad ei kuluta kõrvalisteks tegevusteks aega. Uuringu läbiviija arvates oleks nende pikaajalisest auditikomitee tegutsemise kogemusest palju õppida.

Muud äriühingud

Muude äriühingute sihtgrupi koostamiseks kasutas töö autor alapeatükis 2.2. nimetatud audiitortegevuse registrisse kantud äriühinguid, millega audiitorettevõte oli sõlminud kehtiva lepingu kui avaliku huvi üksusega. Antud ettevõtetest vastas analüüsi tulemusena avaliku huvi üksuse määratlusele 36 ettevõtet. Nendele 36-le auditikomitee moodustamise kohustusega ettevõttele saadeti küsimustik (lisa 12). Kuna alguses ei tulnud ühtegi vastust, saatis töö autor mitmeid meeldetuletuskirju. 36-st avaliku huvi üksusena määratletud äriühingutest, vastas töö autorile 10 ettevõtet ehk 28% küsitluse saanutest (lisa 16). Neist kaks andsid teada, et ettevõttel on auditikomitee moodustatud konsolideerimisgrupi tasandil ja selle tegevus katab kogu organisatsiooni.

Avaliku huvi üksusena kvalifitseerunud ja 2014. aastal auditikomitee olemasolu kohustusega ettevõte (mille konsolideerimisgruppi kuulus kokku kolm algsesse valikusse arvatud ettevõtet) andis teada, et antud grupis ei ole auditikomiteed veel loodud, sest komitee asutamise kohustus tekib alates 01.01.2015. aastast Autori hinnangul oli ettevõttel auditikomitee moodustamise kohustus juba 2012. aastal. Sellest teavitati ka ettevõtet ning selgus, et kuupäevaga oli eksitud, aga auditikomiteed üksusel siiski ei ole ja puudub ka otsus, et see moodustataks 2014. aasta jooksul. Ühe küsimustikule vastanud ettevõtte konsolideerimisgruppi kuulub veel üks sihtgruppi kaasatud ettevõtet st. kahel sihtgrupis oleval ettevõttel on ühine auditikomitee. Seega andis see auditikomitee liige vastused kahe ettevõtte kohta, sellegipoolest arvestab töö autor erinevate komiteede liikmete vastuseid. Seega vastasid küsimustikule viie ettevõtte eest nelja erineva auditikomitee esindajad.

Auditikomitee moodustamise kohustust ei ole kohaldanud kõik sihtgruppi arvatud avaliku huvi üksusena määratletud muud äriühingud ehk eraõiguslikud juriidilised isikud. Saadud vastusest selgus, et mõningad ettevõtted ei ole teadlikud auditikomitee moodustamise kohustusest. Need viis ettevõtet, millel on auditikomitee moodustatud, tegid seda kolmel juhul 2010. aastal ja ühel juhul moodustati see 2014. aastal. Üks vastanu kirjutas, et auditikomitee on loodud vastavalt seaduses nõutud ajal. Töö autor täpsustab, et seaduses nõutud auditikomitee moodustamise tähtaeg oli 1. jaanuaril 2011. aastal.

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja riigi tulundusasutus avaliku huvi üksustena

Töös uuris autor, missugustel avalik-õiguslikel juriidilistel isikutel ja riigi tulundusasutustel on auditikomitee moodustatud ning saatis ka neile küsimustiku. Saamaks ülevaadet heast auditikomitee töö praktikast otsustas autor saata küsimustik Tallinna Tehnikaülikoolile,

Eesti Töötukassale ja Riigimetsa Majandamise keskusele. Kolmest küsitluse saanud asutusest vastas kaks (lisa 20). Ühel astutusel oli auditikomitee moodustatud juba 2007. aastal, teisel moodustati see 2011. aastal.

Riigi äriühingud

Riigi äriühinguid on äriregistri andmetel 2013. aasta lõpu seisuga kokku 27, neist 9 olid 2014. aastal auditikomitee moodustamise kohustusega ja kaasati alapeatükis 2.3. käesoleva uuringu sihtgruppi. Töö autor saatis nendele 9 riigi äriühingule küsimustiku (lisa 12). Küsimustikule vastas 9 avaliku huvi üksusena määratletud riigi äriühingust 4 ehk 44% sihtgrupi ettevõtetest (lisa 17), millel oli auditikomitee moodustatud aastatel 2002, 2004, 2012 või 2013. Seda, kas auditikomiteed moodustamise kohustust on kohaldanud kõik riigi äriühingud, ei saa töö autor kinnitada ja seega ei üldistata järeldusi kogu sihtgrupile. Riigiettevõtete auditikomiteede puudumist tõsteti esile 2012. aastal avaldatud *Baltic Institute of Corporate Governance* Baltimaade riigiettevõtete juhtimise aruandes. Märgitakse, et ühel osal riigiettevõtetel auditikomiteed puuduvad ja teisel osal on need moodustatud vaid formaalsel tasandil või erinevad oluliselt sellest, mida hea tava ette näeb. Samas aruandes on kirjas, et Eleringi ja Eesti Raudtee üheks tugevuseks on piisavate volitustega, funktsioneeriv, sobiva fookuse ja liikmeskonnaga auditikomitee. Toodud on näide Eesti Energiast, kus auditikomitee on koostatud nõuetekohaselt inimestest väljastpoolt ettevõtet. (Governance of State-owned...2012, 25–27)

Riigi sihtasutused ja kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevad sihtasutused

Alapeatükis 2.3. toodud andmete alusel on 7 riigi SA-l ja neljal KOV-i valitseva mõju all oleval SA-l auditikomitee moodustamise kohustus. Töö autor saatis kokku 11-le SA-le küsitluse, mis on toodud lisas 13. Kokku vastas uuringu teostajale 6 SA-d, millest 2 ei olnud auditikomiteed moodustanud (lisa 18). Neist esimene andis teada, et 2014. aasta septembrikuu seisuga neil auditikomitee puudub, ent nõukogu on arutanud auditikomitee moodustamist ja on võtnud ülesandeks auditikomitee moodustada. Teine KOV-i valitseva mõju all olev SA andis teada, et neil auditikomitee puudub, kuid see on moodustamisel. Saabus ka kolmas vastus, kus anti teada, et auditikomitee on olemas ent enamikule küsimustele on vastused üksuse kodulehel olemas. Mis puudutab hinnanguid auditikomitee tööle, siis seda peab küsima auditikomitee moodustanud nõukogu käest, mistõttu antud SA küsimustikule ei vastanud. Uuringu läbiviija täpsustab, et küsimustik oli suunatud auditikomitee liikmetele, saamaks teada nende hinnangut oma töö sisukusele ja kompetentsuse tasemele. Teised SA-d

ei vastanud ka pärast kolmandat meeldetuletavat kirja. Küsimustiku tulemused näitavad, et auditikomitee moodustamise kohustust ei ole kohaldanud kõik avaliku huvi üksusena määratletud SA-d. Komitee moodustanud ja küsimustikule vastanud riigi kolm SA-d andsid teada, et on komitee asutanud kahel juhul 2004. aastal ja ühel juhul 2008. aastal.

Kohalikud omavalitsused

Kohalike omavalitsuste sihtgruppi on kaasatud alapeatükis 2.4. toodud 39 omavalitsust (seisuga 31.12.2013). Antud KOV-id vastasid rahvastikuregistri ja riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruande alusel mõlemale AudS § 13 lõikes 4 toodud avaliku huvi üksuse kriteeriumile, kuigi seaduses on nõutud ühe või teise tingimuse täitmist. Küsimustik (lisa 14) saadeti avaliku huvi üksusena määratletud KOV-idele, kus revisjonikomisjon peab (alates 01.01.2013) täitma auditikomitee ülesandeid. Kokku vastas uuringu teostajale auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni olemasolu kohta e-kirja või küsimustiku täitmise teel 21 KOV-i ehk 54% küsitluse saanutest (lisa 21). Uuringu tulemustest selgus, et 6-s KOV-is (2 linna ja 4 valda) ei täitnud revisjonikomisjon auditikomitee ülesandeid. Põhjenduseks toodi, et kolmeliikmeline revisjonikomisjon peaks seaduse kohaselt täitma auditikomitee ülesandeid, kuid ei tee seda kompetentsi puudumise tõttu. Küsimustiku täitis 11 inimest ehk 52%-i kõigist vastanutest. Ülejäänud 3 andsid teada, et revisjonikomisjon täidab auditikomitee ülesandeid, kuid küsimustikku ei täitnud. Küsitlusele vastamata jätmise põhjuseks võib pidada KOV-i töötajate ajanappust, aga ka seda, et KOV-idele on auditikomitee ülesannete täitmine küllaltki uus nõue. Autor järeldab, et veel ei ole jõutud antud teemaga süvitsi tegeleda. Samas ei andnud auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmed täpsemaid selgitusi, mis nende arvates audiitortegevuse seaduses on sobilikku või sobimatut.

Uuringu tulemustest järeldub, et auditikomitee moodustamise kohustust ei täida kõik 39 KOV-i. 21-st küsitlusele vastanud KOV-ist ei täida 6 revisjonikomisjon auditikomitee ülesandeid, samuti ei tehta seda mõningatel juhtudel sisuliselt, kuigi formaalselt on auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmed ametisse nimetatud. Kompetentsi puudumise põhjendusest järeldab autor, et KOV-is puudub AudS-is kehtestatud nõuetele vastav isik ehk arvestuse, rahanduse või õiguse asjatundja. Teise asjaoluna toodi välja, et volikogu ei ole seda teemat arutatud. Magistritöö autor on seisukohal, et auditikomitee peab moodustama sisuliste ülesannete täitmiseks, mitte formaalselt seaduse järgimiseks.

Küsitluse tulemused näitavad, et 11-s (71 %) KOV-is täidab revisjonikomisjon auditikomitee ülesandeid. Küsimustikule vastanud tõid välja, millal omavalitsuse põhi-

määruses olevaid revisjonikomisjoni ülesandeid täiendati, tulenevalt sellest, et revisjonikomisjon pidi asuma täitma auditikomitee rolli. Küsimustiku täitnud KOV-id oli põhimäärust täiendatud 2012., 2013. või 2014. aastal. Kolmel juhul ei olnud põhimääruses olevaid ülesandeid täiendatud. Vastati, et küsimustiku täitjal taoline informatsioon puudub või ei ole auditikomitee roll põhimääruses otseselt välja toodud (lisa 21).

Kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevad tütarettevõtted

KOV-i valitseva mõju all olevaid auditikomitee moodustamise kohustusega tütarettevõtteid oli sihtgrupis kolm. Küsimustikule (lisa 12) vastas neist 2 ehk 67% küsitluse saanutest (lisa 19), kes olid auditikomitee moodustanud 2010. või 2011. aastal. Toetudes kolmanda mitte vastanud ettevõtte aastaaruandele on autori hinnangul auditikomiteede moodustamise kohustust täitnud kõik sihtgrupi tütarettevõtted.

Kokkuvõtvalt võib uurimisküsimusele nr 1 „Kuidas on avaliku huvi üksused auditikomitee moodustamise kohustust täitnud?" vastata, et küsitluse tulemuste alusel ei ole kõik auditikomitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused seadust täitnud. Küsimustikust selgus, et auditikomitee mehitamine on sageli keeruline, seaduses nõutud asjatundjaid on keeruline leida või ei ole avaliku huvi üksused auditikomitee moodustamise kohustusest üldse teadlikud.

Rahandusministeerium on seisukohal, et seadus on täitmiseks kõikidele kohustatud subjektidele ja tegevuse vastavusse viimist tuleb alustada enne kui rakendustähtaeg on saabunud. Rahandusministeeriumi hinnangul oli audiitortegevuse seaduse väljatöötamise eesmärk suunata sihtgruppi kuuluvate organisatsioonide käitumist ning auditikomitee tuleb luua sisuliselt nende ülesannete täitmiseks, mis on seaduses kirjas. Auditikomitee moodustamise vastutus lasub nõukogul (kõrgemal juhtorganil). Auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon on kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu nõuandev organ, mis ei anna iseseisvalt haldusakte, ega teosta muul viisil avalikku võimu. Seetõttu ei tegele keegi ka auditikomiteede järelevalvega. Auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon moodustatakse volikogu otsusega. Sellise otsuse (või selle andmata jätmise) õiguspärasuse üle teostab järelevalvet maavanem vabariigi valitsuse seaduse § 85 sätestatud korras. (lisa 11)

Magistritöö autor soovitab avaliku huvi üksuse kõrgemal juhtorganil liikmete asjatundlikkuse puudumisel kaasata auditikomiteesse väliseksperte, võimaldada liikmetele koolitust nende ülesandeid puudutavates valdkondades ja auditikomitee liikmete määramisel hinnata põhjalikumalt nende asjatundlikkust ja kompetentsust.

3.2. Auditikomitee liikmete seaduse nõuetele vastavus

Börsiettevõtted

Uuringu tulemused näitavad, et börsiettevõtete auditikomiteed on enamasti kahe- kuni kolmeliikmelised.. Liikmete erialane haridus on kaheksal juhul majandusalane kõrgharidus (sh. neljal majandusalane kõrgharidus, kolmel rahvusvahelise ärijuhtimise magistrikraad ja ühel rahandusalane haridus). Nimetati ka insenertehniline, matemaatiline kõrgharidus ja juriidiline haridus, samuti lihtsalt magistrikraad. Auditikomitee liikmete põhitööks nimetati kolmel juhul juhatuse liige, kahel juhul ettevõtja ja ettevõtte juht. Lisaks nimetati komitee liikmete töökohtadena investor, pearaamatupidaja, jurist, investeeringute ja investeerimisfondi juht. Vaid üks börsiettevõte on auditikomiteesse kaasanud liikmeid väljastpoolt asutust, selleks, et laiendada finantsalaste teadmiste skaalat. Kolm börsiettevõtet ei ole auditikomiteesse välisliikmeid ega eksperte kaasanud. Auditikomitee liikmed on kolmes vastanud börsiettevõttes tasustatud ja ühes komitees liikmed tasu ei saa. Uuringu tulemuse alusel järeldab magistritöö autor, et vastanud börsiettevõtete auditikomitee liikmed vastavad seaduses toodud nõuetele.

Muud äriühingud

Vastanud muude äriühingute auditikomiteed on peamiselt kahe- või viieliikmelised. Auditikomitee liikmete erialane haridus on kaheksal juhul majandusalane (sh. neljal rahandusalane, kolmel rahvusvahelise ärijuhtimise magistrikraad, kahel majandusalane haridus), kahel juhul toodi välja energeetika-alane ja insener-tehniline ning ühel juhul matemaatika-alane kõrgharidus. Auditikomitee liikmete põhitööna loetleti kolmel juhul juhatuse liige, kahel korral raamatupidaja ja kahel korral avalik teenistuja. Lisaks nimetati auditikomitee liikmete põhitöökohtadena müügispetsialist, finantsjuht, audiitor, riigikogu liige, abilinnapea, õppejõud/professor ja investeeringute juht. Juhul kui on tegemist üksuse audiitoriga, juhib autor tähelepanu, et vastavalt AudS § 97 lõikele 4 ei tohi auditikomitee liikmeks olla siseaudiitor ega audiitorkontrolli teostav isik. Töö autor peab auditikomitee tõhususe üheks eelduseks liikmete kompetentsust ja motiveeritust. Neljast vastanud auditikomiteest kaks on kaasanud välisliikmeid, selleks, et laiendada finantsalaste oskuste skaalat. Eksperdi kaasamise põhjuseks nimetati tema pikaajaline siseauditi ja auditikomitee liikmelisuse kogemus. Teised

kaks ettevõtet väliseksperte kaasanud ei olnud. Kolmel ettevõttel on liikmed tasustatud, ühel on tasustatud vaid välisliige ja ühel liikmed tasu ei saa. Küsitluse tulemustest selgus, et muude äriühingute auditikomitee liikmeks on seaduses nõutud asjatundjad, vastates seega seaduses toodud nõuetele.

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja riigi tulundusasutus

Mõlemad antud sihtgrupi auditikomiteesse on kaasatud väliseksperte esindamaks asutuseväliseid osapooli. Auditikomitee liikmed on mõlemas üksuses tasustatud. Liikmete haridus on neljal juhul majandusalane ja kahel juhul õigusteaduse alane. Liikmete põhitööks nimetati kahel juhul ministeeriumi juhtivametnik, riigikogu liige, tegevjuht väljaspool asutust, jurist ja vanemteadur. Mõlema üksuse auditikomitee on kolmeliikmeline ja liikmed vastavad töö autori hinnangul audiitortegevuse seaduses toodud nõuetele.

Riigi äriühingud

Auditikomitee on kõigis vastanud riigiettevõtetes kolmeliikmeline. Liikmete haridus ei ole ühel juhul teada, ent ülejäänud nimetavad seitsmel juhul majandusalase magistrikraadi (sh. ettevõtluse ökonoomika magistrikraad), samuti toodi välja õigusalane magistri- ja bakalaureusekraad. Auditikomitee liikmete põhitööks loetleti kahel juhul riigikogu liige, ühel juhul ettevõtja, äriühingu juhatuse liige, ettevõtte juht, riskijuht ja osakonnajuhataja. Tegevusvaldkondadena nimetati pangandus-, ehitus- ja finantssektor. Küsimustikule vastanud riigi kolme äriühingu auditikomiteesse on kaasatud väliseid liikmeid üksikutel juhtudel vastavalt vajadusele. Väliseksperte on lisatud suurema kompetentsuse ja juriidilise pädevuse tagamiseks, näiteks üks isik vandeaudiitori kogemusega ja teine siseaudiitori kutsega. Ühe üksuse puhul on komiteesse kaasatud juriste või teisi eksperte väljastpoolt nõukogu. Ühe äriühingu komiteesse väliseksperti kaasatud ei ole. Kõigis vastanud riigi äriühingutes on komitee liikmed tasustatud. Küsitluse tulemuste alusel järeldab autor, et seaduses nõutud asjatundjad olemas ning vastanud riigi äriühingute komiteede liikmed vastavad seaduses toodud nõuetele.

Riigi sihtasutused

Küsitlusele vastanud riigi SA-de auditikomitee on kõigil kolmeliikmeline ning liikmete haridus on majandusalane (sh rahandusalane). Liikmete põhitööks nimetati kahel korral riigikogu liige, lisaks allasutuse juht, ministeeriumi nõunik, linnavalitsuse majandus-osakonna juhataja ja audiitor. Juhul kui on tegemist üksuse audiitoriga, juhib autor järjekordselt tähelepanu, et auditikomitee liikmeks ei tohi olla siseaudiitor ega audiitor-kontrolli teostav isik. Kahel juhul oli auditikomiteesse kaasatud liige või ekspert väljastpoolt

asutust, põhjusena, et nõukogu otsustas auditikomitee koosseisu või on kaasatud liige audiitor. Ühel juhul eksperti väljastpoolt üksust ei kaasatud. Auditikomitee liikmed on kõigis kolmes SA-s tasustatud. Uuringu tulemuste alusel järeldab töö, et seaduses nõutud asjatundjad on olemas, seega riigi SA-de auditikomitee liikmed vastavad seaduses toodud nõuetele.

Kohalikud omavalitsused

Küsitluse tulemustest selgus, et 50%-l KOV-idel oli auditikomitee ülesannetes 3 liiget ja 33%-l vastanutest oli 4 või 5 liiget. 1-liikmelisi auditikomiteesid leidus 17%-l (kahel juhul). Auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmete haridus on erinev. Tehnilise haridusega insenere nimetati 8 juhul, rahandus- ja finantsalase ning ettevõtlus-majandus-haridusega inimesi nimetati samuti 8 juhul. Pedagoogilise/õpetaja haridusega isikuid 5 juhul, õigusteaduse magistreid, õigusteaduse haridusega liikmeid kolmel juhul ja raamatupidajaid samuti 3 juhul. Vähem leidus teiste ametite esindajaid nt. ajaloolane, postioperaator, matemaatik, arst, elektrik, treener, graafiline disainer. Ühel juhul oli märgitud hariduseks lihtsalt kõrgem. Töö autor täpsustab, et mõningad KOV-id ei osanud kõigi liikmete erialast haridust nimetada ja lahter jäeti tühjaks. Joonisel 5 on küsitluse tulemused auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoniliikmete põhitöö jaotus protsentuaalses arvestuses.

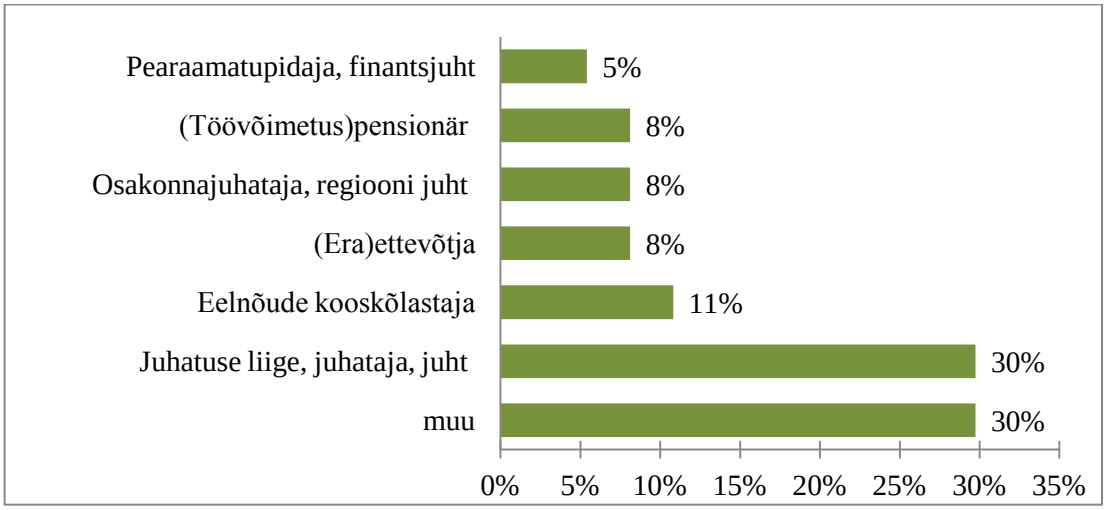

Joonis 5. Auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmete põhitöökoht
Allikas: (Autori koostatud lisa 21 andmete alusel)

Revisjonikomisjoni liikmete, kes täidavad auditikomitee ülesandeid, põhitöökohana nimetati 11 juhul juhatuse liige, juhataja ja asutuse/ettevõtte juht. 4 juhul nimetati eelnõude

kooskõlastaja, 3 juhul (era)ettevõtja, osakonnajuhataja ja regiooni juht ja (töövõimetus)-pensionär, 2 juhul pearaamatupidaja-finantsjuht ja töölisi/töötajad. Loetelus toodi välja ka SA töötaja, jurist, audiitor, korstnapühkija, arst, maamõõtja, spordi-funktsionäär, õpetaja ja arendaja. AudS ei täpsusta, mida mõeldakse § 97 lõikes 3 arvestuse, rahanduse või õiguse asjatundja all, seega tekib võimalus tõlgendada nimetatud asjatundjate haridust mitmeti ja sellest lähtuvalt tuleb volikogul iga ameti esindajat hinnata individuaalselt.

Küsimustikule vastanutest 75% KOV-e auditikomitee liikmeid või eksperte väljast-poolt revisjonikomisjoni ei kaasanud. Kui kaasati (25%), on välisliikmed linna tippjuhid koos finantsjuhiga, audiitor, revisjonikomisjoni väline liige, kes kaasati erialase hariduse ja töö-kogemuse tõttu. Samuti on kaasatud tegevraamatupidajaid, kes on läbinud audiitorkoolituse ja kellel on laialdased raamatupidamisalased teadmised. Revisjonikomisjoni liikmetest 58%, kes täitsid auditikomitee ülesandeid, said komisjoniliikme tasu või olid muul moel tasustatud, samas 42% tasu ei saanud. Uuringu tulemustest järeldub, et enamikul juhtudel on auditi-komitee ülesannetes revisjonikomisjonis seaduses nõutud asjatundja olemas ja liikmeteks on teisigi kompetentseid isikuid. Seega järeldab töö autor, et auditikomitee ülesannetes revisjoni-komisjoni liikmed vastavad enamikul juhtudel nõuetele.

Kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevad tütarettevõtted

Auditikomitee oli vastanud tütarettevõtetel moodustatud 2010. ja 2011. aastal. Auditi-komitee on mõlemal vastanud ettevõttel neljaliikmeline. Liikmete hariduseks nimetati kahel juhul majandusalane (sh. rahandusalane kõrgharidus), ühel juhul meditsiiniline, juriidiline haridus ning ehitusspetsialist. KOV-i valitseva mõju all olevate tütarettevõtete auditikomitee liikmete põhitööks nimetati kahel juhul linnavalitsuse osakonnajuhataja, jurist, ühel juhul arst, ja nõunik-konsultant. Ühes üksuses on ekspertideks kaasatud linnakassa juhataja ja abi-linnapea, teises tütarettevõttes välisliikmeid kaasatud ei ole. Mõlemas vastanud üksuses on auditikomitee liikmed tasustatud. Uuringu tulemuste alusel järeldab autor, et ka KOV-i valitseva mõju all olevate tütarettevõtete auditikomitee liikmed vastavad olulises osas audiitortegevuse seaduse nõuetele.

Kokkuvõtvalt võib uurimisküsimusele nr 2 „Millisel määral vastavad auditikomitee liikmed nõuetele?" vastata, et auditikomitee oli küsimustikule vastanud üksustes 63% kolme-liikmeline. Küsimustikule vastanud üksustes oli 77%-l auditikomitee liikmed tasustatud ja 61% vastanutest väliseksperte auditikomiteesse ei kaasanud. Küsimustikust selgus, et enamikul juhtudel on auditikomitees seaduses nõutud asjatundjad olemas ja liikmeteks on ka

teisel alal kompetentseid isikuid. Toetudes uuringu tulemustele järeldab töö autor, et kõrgem juhtorgan (nõukogu või volikogu) on valinud oma nõuandvasse organisse sobivad isikud ja auditikomitee liikmed vastavad seaduses nõutud tingimustele. Töö autori hinnangul on oluline, et auditikomitee liikmed oleksid sihikindlad ja motiveeritud, et saavutada üksuses üha suurem järjepidevus ja läbipaistvus.

3.3. Auditikomitee liikmete seos üksusega

Uuringu tulemustest selgus, et enamikul juhtudel on börsiettevõtete auditikomitee liikmed ka sama üksuse nõukogu liikmed. Vaid ühe küsimustikule vastanud üksuse puhul on auditikomitees nõukogusse mitte kuuluvad isikud. Küsimustikule saadud vastuste alusel järeldab töö autor, et börsiettevõtete auditikomitee liikmed on antud ettevõtte nõukoguga liialt seotud, mis võib komitee töö tulemuslikkust mõjutada. Autor soovitab auditikomiteesse kaasata ka ettevõtte väliseid liikmeid.

Muude äriühingute küsitluse tulemused näitasid, et enamikul juhtudel on nende auditikomitee liikmed oma ettevõttega seotud nõukogu kaudu, ent mõningate ettevõtete komiteedes on ka nõukogu väliseid sõltumatuid isikuid. Ühe ettevõtte auditikomitees ei olnud ühtegi nõukogu liiget, seega ollakse ettevõttest täielikult sõltumatu. Töö autori hinnangul on muude äriühingute puhul oluline, et auditikomiteesse kuuluksid ka ettevõttest täiesti sõltumatud isikud. Küsimustikule vastanud avalik-õigusliku juriidilise isiku ja riigi tulundusasutuse auditikomitee liikmed on asutusega seotud ainult tööalase suhte kaudu, näiteks on kaks liiget asutuse töötajad.

Riigi äriühingute auditikomitee liikmete seos riigiettevõttega on üksikutel juhtudel olemas. Selgus, et kahe vastanud riigiettevõtte auditikomitee liikmed ei ole ettevõttega seotud, ja kahes ettevõttes on ainult üks auditikomitee liige ka nõukogus. Riigi SA-de auditikomitee liikmete seos asutusega on kahel vastanud üksusel olemas ainult nõukogu kaudu. Üks vastanu andis teada, et komitee liikmed on SA-ga seotud ainult auditikomitee liikmelisuse kaudu, olles ettevõttest sõltumatu.

Kuna kohaliku omavalitsuse üksuse auditikomitee liikmeks ei tohi olla omavalitsusüksuse valitsuse liige (AudS § 100 lg 2), ei olnud püstitatud uurimisküsimus nr 3 revisjonikomisjoni liikmete kohta sobiv. Seetõttu oli KOV-idele suunatud küsimus seotud väliseekspertidega. Nimelt uuris töö autor, kas auditikomitee liikmetest väliseksperdid on praegu

või olnud varasemalt omavalitsusega seotud. Selgus, et 42% arvates ei olnud väliseksperdid varasemalt kuidagi omavalitsusega seotud, seega ei ole sõltumatus ohustatud. Mõnevõrra üllatuslikult selgus, et 58%-l vastanutest ei olnud väliseksperti auditikomiteesse kaasatud, kuigi uuringu tulemustest selgub, et sageli puudub auditikomitee ülesannetes revisjoni-komisjoni liikmetel vajalik kompetentsus. Kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevate tütarettevõtete auditikomitee liikmeteks nimetati arst, jurist, koosseisuline töötaja, nõukogu liige, rahandusala spetsialist ja koosseisuväline töötaja. Seega osa komitee liikmetest on üksusega seotud nõukogu ja tööalase suhte kaudu, kuid leidub ka üksuse väliseid sõltumatuid liikmeid.

Kokkuvõtvalt võib uurimisküsimusele nr 3 „Missugune on auditikomitee liikmete seos avaliku huvi üksusega?" vastata, et küsimustikule vastanud üksustes on auditikomitee liikmed enamikul juhtudel üksusega seotud vaid nõukogu või tööalase suhte kaudu. Leidub üksuseid, kus auditikomitee koosneb vaid nõukogu liikmetest, ent mitmed üksused on kaasanud liikmeid ka väljastpoolt. Magistritöö autor soovitab sõltumatuse tagamiseks auditikomiteesse kaasata kompetentseid isikuid väljastpoolt asutust. Küsimus, kas auditikomitee liikmed (KOV-ide puhul väliseksperdid) on üksusest sõltumatud, täitis oma eesmärki. Küsitluse tulemustest selgus, et komitee liikmed on üksusega seotud ainult nõukogu või tööalase suhte kaudu, ükski auditikomitee liige ei ole juhtkonnast.

3.4. Auditikomitee avalikustamine avaliku huvi üksustes

Börsiettevõtete auditikomitee liikmed on enamikul juhtudel avalikustatud ettevõtete kodulehel või aastaaruandes. Paljude ettevõtete auditikomitee puhul on avalikustatud ka ülesanded, kohustused ja roll. Mõningal juhul ka volituste tähtaeg ja informatsioon ning kas komitee liikmed on tasustatud või mitte. Näiteks Järvevana AS on toonud välja, kui tihti peavad komitee koosolekud minimaalselt toimuma. Ühe börsiettevõtte auditikomitee liige leidis, et komitee liikmete, ülesannete ja positsiooni avaldamine ettevõtte kodulehel ei ole esmatähtis. Magistritöö autor antud seisukohaga ei nõustu, sest hea ühingujuhtimise tava soovitab, et emitent avaldab oma veebilehel auditikomitee olemasolu, ülesanded, koosseisu ja koha organisatsioonis.

Muude äriühingute sihtgrupis on neljast küsitlusele vastanust kolm auditikomitee avalikustanud, üks seda teinud ei ole. Mitteavaldamise põhjuse selgituseks esitati küsimus:

„Milleks seda vaja on?". Avalik-õiguslike juriidiliste isikute ja riigi tulundusasutuse sihtgrupis ei ole auditikomitee ettevõtte kodulehel avalikustatud, sest seda ei peeta vajalikuks või on komitee liikmete nimed lisatud aastaaruandesse. Küsimustikule vastanud riigiettevõtetest kolm on oma auditikomitee avalikustanud kodulehel. Üks vastanu annab teada, et liikmeid ei ole avalikustatud, sest koduleht on juhatuse vastutada. Tuginedes riigi äriühingute kodulehtedele leiab magistritöö autor, et riigiettevõtted ei ole mitmel juhul oma auditikomitee liikmeid avalikustanud või on tehtud seda ebaloogilises kohas, mida töö autor ei tuvastanud. Küsimustikule vastanud riigi SA-dest kaks andsid teada, et liikmed on avalikustatud ja üks, et ei ole, sest koduleht on muutmisel ja selleni pole veel jõutud. Autor loodab, et viimane vastanu avalikustab kodulehe valmimisel auditikomitee koosseisu ja ülesanded.

Kui kohalik omavalitsus on avalikustanud auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmed, siis on seda tehtud nimekirjana kodulehel. Küsimustikule vastanutest 50% andis teada, et auditikomitee liikmeid, nende ülesandeid ega positsioone ei ole omavalitsuse kodulehel avalikustatud põhjusel, et nimekiri on põhimääruses. Ülejäänud 50% vastanutest andsid teada, et liikmed on nimekirjana avalikustatud. Küsimustiku vastustest selgub, auditikomitee liikmed on pooltel vastanutest küll avalikustatud, ent ülesanded mitte. Töö autor nõustub V. Hintsovi seisukohaga, et auditikomitee töökord või päevakord on enamasti seotud riskidega, mis võivad tihtipeale olla seotud ka ärisaladuse või nõrkustega, mida tegelikult ei taheta näidata ja seetõttu ei peaks need avalikud olema. Hintsovi hinnangul võiksid liikmed siiski avalikud olla (lisa 10). Küsimustikule vastanud kahest KOV-i valitseva mõju all olevast tütarettevõttest üks on auditikomitee avalikustanud kodulehel, teine leidis, et see pole avalikkusele oluline informatsioon ning liikmeid ei avalikustata. Töö autori hinnangul võiks avaliku huvi üksuse auditikomitee liikmed, läbipaistvuse suurendamiseks, avaliku huvi üksuse kodulehelt olla leitavad.

Kokkuvõtvalt võib uurimisküsimuse nr 4 „Kuidas on avaliku huvi üksused auditikomitee avalikustanud?" vastustest järeldada, et rohkem kui pooltel vastanud avaliku huvi üksustel on auditikomitee (ülesannetes revisjonikomisjoni) liikmed avalikustatud. Kui avaliku huvi üksus on auditikomitee avalikustanud siis on seda tehtud kodulehel või aastaaruandes, siiski puudub sageli teave ülesannete ja positsiooni kohta organisatsioonis.

3.5. Auditikomitee roll ja võimalused juhtimisotsuste mõjutamisel

Erkki Raasuke tõi välja auditikomitee rolli praktilises elus ning selle võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel. Auditikomitee töötab tihedas koostöös sise-audiitoriga ning regulaarselt ka välisaudiitoriga. Auditikomitee töö peamine sisend on sise-audiitori auditid ja välisaudiitori raportid või märgukirjad. Auditikomitee peab need materjalid üsna suure detailsusega läbi töötama ning andma hinnangu, kas väljapakutud tegevused ja meetmed piisavad selleks, et riske maandada ja protsesse parandada.

Auditikomiteel on kohustus ja õigus tuua olulised teemad nõukogusse lõpliku seisukoha võtmiseks. Need on üldjuhul olulised ja suuri riske kätkevad teemad, mille suhtes on vajalik kogu nõukogu informeerimine ning nõukogu seisukohavõtt. Nõukogu teeb lõpliku otsuse ning paneb sellega juhtkonnale kindlad ülesanded ja ootused. Vajaduse korral võib auditikomitee negatiivne signaal viia muudatusteni organisatsiooni tegevjuhtkonnas. Auditikomiteed juhib üldjuhul inimene, kellel on nõukogu usaldus. See on vajalik selleks, et nõukogu ei peaks uuesti küsitlema auditikomitee tööd, vaid saab väljapakutud sammude suhtes asjakohase seisukoha võtta. (Lisa 8)

Siseaudiitori ja auditikomitee tööst saab märkimisväärset kasu, kui üksus on piisavalt suur ja kompleksne. Kui komplekssus on saavutatud, siis järgmine samm on mõelda, kui küpsed ollakse nende teemade üle mõtlema. Üksus võib värvata kõige parema siseaudiitori või auditikomitee liikmed, aga kui omanikud, nõukogu või juhtkond ei oska seda eelist kasutada, et oma riske paremini juhtida ja ettevõtte käekäigule kaasa aidata, siis on sellest funktsioonist vähe abi. (Lisa 9)

Börsiettevõtted

Uuringu tulemused näitasid, et auditikomitee roll ja võimalused börsiettevõtte juhtimisotsuste mõjutamisel on üksustes erinevad. Kõigil vastanud börsiettevõtetel on auditi-komitee ülesanded eraldi kirjalikult määratud ning kõigi hinnangul täidab auditikomitee määratud ülesandeid enamikul juhtudel (Likerti skaalal 4). Kahel vastanud börsiettevõttel oli iga-aastane kirjalik tööplaan koostatud. Kahel seda ei olnud, sest auditikomitee liikme arvates puudus selleks vajadus või muutus see aasta jooksul vastavalt vajadusele.

Kahes küsitlusele vastanud börsiettevõtetes saab auditikomitee kokku neli korda aastas. Ühe puhul koguneb auditikomitee 10 korda aastas ning ühes kohtutakse 2−3 korda aastas. Kõigi nelja vastanu arvates on see piisav sagedus, mistõttu järeldab magistritöö autor, et auditikomitee kogunemiste arv ja töö sisukus ei ole korrelatsioonis. See tähendab, et koosolekute toimumise arv ei näita tehtava töö sisukust ega tulemuslikkust, vaid sõltub pigem liikmete motivatsioonist seda tööd teha.

Lisaks auditikomitee liikmetele osales auditikomitee koosolekutel kolmel juhul siseauditi osakonna juht või siseaudiitor, kolmel juhul audiitorid, lisaks finantsjuht, juhatuse esimees või liige, käsitletavate valdkondade või tütarettevõtete juhid. Kahe küsimustikule vastanud börsiettevõtte auditikomitee liikmed on seoses auditikomitee tegevuse või erialaga saanud koolitust, näiteks oli läbitud KPMG auditikomitee teemaline koolitus. Ülejäänud kahe auditikomitee liikmed ei ole koolitust saanud põhjusel, et neil on varasem auditikomitee kogemus.

Töö autor soovis Likerti viiepalliskaalal vastajate hinnangut, kui suures osas on auditikomiteel ülevaade aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli käigust. Selgus, et 25% arvates on ettevõtte auditikomiteel täielik (Likerti skaalal 5) ülevaade ja 75% arvates enamikul juhtudel (Likerti skaalal 4) ülevaade raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli käigu üle. Seega peavad börsiettevõtete auditikomitee liikmed suheldes välisaudiitoriga end küllaltki asjatundlikuks, soovides olla väliskomitee kompetentne partner. Uuringu tulemuste alusel järeldab autor, et börsiettevõtte auditikomitee võimalused üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel koostöös siseaudiitoriga on olemas, juhul kui auditikomitee teeb oma tööd sisuliselt. Juhtimisotsuste mõjutamiseks tuleb aruanded viia juhtkonna või nõukogu tasandile.

Muud äriühingud

Küsimustikule vastanud nelja muu äriühingu puhul on auditikomitee ülesanded määratud kirjalikult, neist kahel ei ole nende ülesanded ega töökord avalikud. Töö autor on seisukohal, et detailne töökord, mis võib sisaldada üksuse nõrkuseid, ei peagi olema avalikustatud. Neljast küsimustikule vastanud auditikomiteest vastas üks, et auditikomitee ülesanded ei ole kirjalikult määratud. 40% vastanutest leidsid, et auditikomitee täidab talle määratud ülesandeid täielikult (Likerti skaalal 5), 40% hindas, et ülesandeid täidetakse enamikul juhtudel (Likerti skaalal 4) ning 20% hindas, et auditikomitee ei täida oma ülesandeid üldse (Likerti skaalal 1).

Vastuste alusel järeldab magistritöö autor, et muude äriühingute auditikomitee liikmete arvates enamikul juhtudel (ühe erandiga) siiski täidetakse määratud ülesandeid. Kahel ettevõttel on auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan olemas, ent see ei ole avalik. Ülejäänud kahel vastanud juriidilise isiku komiteel ei ole tööplaan koostatud, sest ülesanded tulenevad õigusaktidest või on kontrolle liiga palju.

Auditikomitee koguneb vastanud ettevõtete puhul erinevalt. Ettevõtete koosolekud toimuvad 4−10 korda aastas. Kõigi kolme arvates on kogunemiste arv piisav. Üks vastanu andis teada, et auditikomitee ei kogunegi. Auditikomitee koosolekutel osalevad muudes äriühingutes peale auditikomitee liikmete veel finantsjuht, juriidilise osakonna juhataja, kvaliteedijuht, riskijuht, juhatuse liikmed, siseaudiitor, strateegiajuht (sisekontrolli eest vastutava isikuna), siseauditi osakonna juht ja käsitletavate valdkondade juhid. Ühe vastanud ettevõtte auditikomitee liikmed on koolitust saanud, ent jätnud täpsustamata, missugust. Ülejäänud kolme vastanud ettevõtte auditikomitee liikmed koolitust saanud ei ole, sest liikmetel on varasem auditikomitee kogemus või ettevõte ei kuluta raha bürokraatiale.

Töö autor soovis komiteeliikmete arvamust, kui suures osas on auditikomiteel ülevaade aruande audiitorkontrolli käigu suhtes. Tulemustest selgus, et 40% küsimustikule vastanutest arvavad, et auditikomiteel on täielik ülevaade (Likerti skaalal 5) raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli käigust. 40% vastanutest arvas, et ülevaade on enamikul juhtudel (Likerti skaalal 4). Samas leidis 20% vastanutest (üks vastanu), et komiteel ei ole üldse mingisugust ülevaadet audiitorkontrolli käigu üle (Likerti skaalal 1).

Uuringu tulemused näitavad, et auditikomitee roll ja võimalused organisatsiooni juhtimisotsuste mõjutamisel on vastanud muudes äriühingutes ettevõtete kaupa erinev. Eelkõige oleneb auditikomitee roll ja juhtimisotsuste mõjutamise võimalus komitee liikmete töö sisukusest ja võimekusest. Magistritöö autori hinnangul on muude äriühingute auditikomiteel teatud võimalus ettevõtte juhtimisotsuseid mõjutada koostöös siseaudiitoriga, juhtides juhtkonna või nõukogu tähelepanu ilmnenud puudustele.

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja riigi tulundusasutus

Muude avalik-õiguslike juriidiliste isikute ja riigi tulundusasutuse sihtgrupis on auditikomitee ülesanded mõlemal vastanud asutusel kirjalikult määratud, ent dokument ei ole avalik. Mõlema vastanu arvates täidab auditikomitee oma ülesandeid täielikult (Likerti skaalal 5). Töö autor järeldab, et mõlemad auditikomiteed teevad oma tööd sisuliselt. Auditikomitee

koguneb (vähemalt) neli korda aastas või toimuvad koosolekud auditikomitee reglemendi kohaselt vajaduse korral. Auditikomitee koosolekutel osalevad lisaks auditikomitee liikmetele veel siseauditi üksuse juhataja või siseauditi juht, tegevjuhtkond ja finantsdirektor.

Ühes auditikomitees on liikmed saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust IIA siseauditi standardi ja auditikomitee tegevuspõhimõtete alal. Teise üksuse auditikomitee liikmed koolitust saanud ei ole. Kummalgi asutusel ei ole iga-aastast kirjalikku tööplaani koostatud, sest vastavalt auditikomitee põhikirjale ei ole see nõutud. Lisati, et auditikomitee jälgib siseauditi üksuse tööplaani täitmist. Mõlemad vastanud arvavad, et auditikomiteel on täielik (Likerti skaalal 5) ülevaade raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli käigu üle. Toetudes uuringu tulemustele, on vastanud auditikomiteedel teatud võimalus organisatsiooni juhtimisotsuseid mõlemas asutuses mõjutada, viies sise-audiitori aruandes tõstatatud probleemid nõukogu tasandile.

Riigi äriühingud avaliku huvi üksustena

Uurides riigi äriühingutelt, kuidas täidab auditikomitee oma ülesandeid, selgus, et kolme auditikomitee liikme arvates täidetakse ülesandeid täielikult (Likerti skaalal 5), üks vastanu leidis, et ülesandeid täidetakse enamikul juhtudel (Likerti skaalal 4). Auditikomitee koguneb riigiettevõtetes neli kuni üheksa korda aastas ning see on vastanute arvates piisav. Koosolekutel osalevad peale auditikomitee liikmete veel riigi äriühingu juhatuse liikmed, siseauditi osakonna juhataja, finantsjuht, juhatuse ja nõukogu liikmed ning mõlema esimehed.

Koolitust ei ole suurem osa riigiettevõtete auditikomitee liikmed saanud põhjendusega, et koolitus on iga liikme enda pädevuses või on koolitus tulevikus plaanis. Ühe vastanud komitee liikmed on täiendusõpet saanud vandeaudiitori ja siseauditi oskuste pädevuse suhtes. Kolme riigiettevõtte auditikomiteel on iga-aastane kirjalik tööplaan koostatud, kuid see ei ole avalikustatud, sest tegemist on tundliku infoga. Ühes üksuses ei ole kirjalikku tööplaani koostatud, sest tegutsetakse korraliste ülesannete alusel, mida täidetakse vastavalt vajadusele.

Magistritöö autor soovis vastajate arvamust, kui suures osas on äriühingu auditi-komiteel ülevaade raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitor-kontrolli käigust, nagu AudS-i § 98 lg 3 nõuab. Kolm äriühingut vastasid, et ülevaade on olemas enamikul juhtudel (Likerti skaalal 4) ja üks, et ülevaade audiitorkontrolli käigu üle on täielik (Likerti skaalal 5). Seega peavad riigi äriühingute auditikomitee liikmed suheldes välisaudiitoriga end küllaltki asjatundlikuks. Uuringu tulemused näitavad, et auditikomitee võimalused organisatsiooni juhtimisotsuste mõjutamisel tulenevad riigiettevõtetes suures osas

komitee liikmete töö sisukusest, kompetentsusest ja motivatsioonist. Töö autori hinnangul on oluline koostöö siseaudiitoriga ning see, et tulemused viidaks juhtkonna ja nõukogu tasandile, kus saab ilmnenud puudustele tähelepanu juhtida.

Riigi sihtasutused avaliku huvi üksustena

Sihtasutuste (SA) auditikomiteede ülesanded on vastanud üksustes määratud kirjalikult, ent koduleheküljelt neid enamasti neid ei leia. Samas iga-aastast tööplaani ühelgi SA-l koostatud ei ole, sest see sisaldub komitee töökorras või ei ole seda vajalikuks peetud. Uurides, mil määral täidab auditikomitee talle määratud ülesandeid, vastas vaid kaks SA-d, et täidetakse enamikul juhtudel (Likerti skaalal 4) või täidetakse täielikul (Likerti skaalal 5). Auditikomitee koguneb vastanud SA-des kaks kuni kuus korda aastas, kõigi arvates on see piisav. Auditikomitee koosolekutel osalevad peamiselt juhatuse liikmed, siseaudiitor ja kutsutud töötajad, kes annavad infot ja selgitusi. Koolitust ükski SA auditikomitee liige saanud ei ole, sest selliste koolituste kohta pole infot või on siseaudit auditikomitee liikmeid piisavalt informeerinud. Samuti arvati, et koolitus ei ole vajalik, sest liikmetel on oma ülesanneteks piisav ettevalmistus.

Töö autor uuris SA-de komiteede liikmetelt, kui suures osas on neil ülevaade raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrolli käigust. Kolm vastanut leidsid, et ülevaade on täielik (Likerti skaalal 5), üks arvas, et ülevaade audiitorkontrolli käigust on vaid osaliselt (Likerti skaalal 4). Uuringust saadud vastuste alusel järeldab töö autor, et auditkomitee võimalus asutuste juhtimisotsuste mõjutamiseks on olemas, seda juhul, kui komitee hakkab koostöös siseaudiitoriga oma tööd veelgi sisuliselt tegema.

Kohalikud omavalitsused

Uuringu tulemustest selgus, et auditikomitee ülesanded on eraldi välja toodud vaid 25%-l vastanud KOV-idel, seega ei ole 75% KOV-idest auditikomitee ülesandeid eraldi kirjalikult välja toonud. Joonisel 6 on näha, et 38% küsitlusele vastanud auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmetest, kelle ülesanded olid kirjalikult määratud, arvasid, et auditikomitee ülesandeid täidetakse enamikul juhtudel (joonis 6). 25% leidsid, et ülesandeid täidetakse osaliselt, ning 25%, et ülesandeid täidetakse vaid vähesel määral. Uuringu tulemustest selgus, et ainult 13% vastanute arvates täidetakse auditikomitee ülesandeid täielikult. Samas ei arvanud ükski küsimusele vastanutest, et auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon oma ülesandeid ei täida. Joonisel 6 on toodud revisjoni-

komisjoni nende liikmete arusaam, kes täidavad auditikomitee ülesandeid, mil määral täidetakse oma ülesandeid.

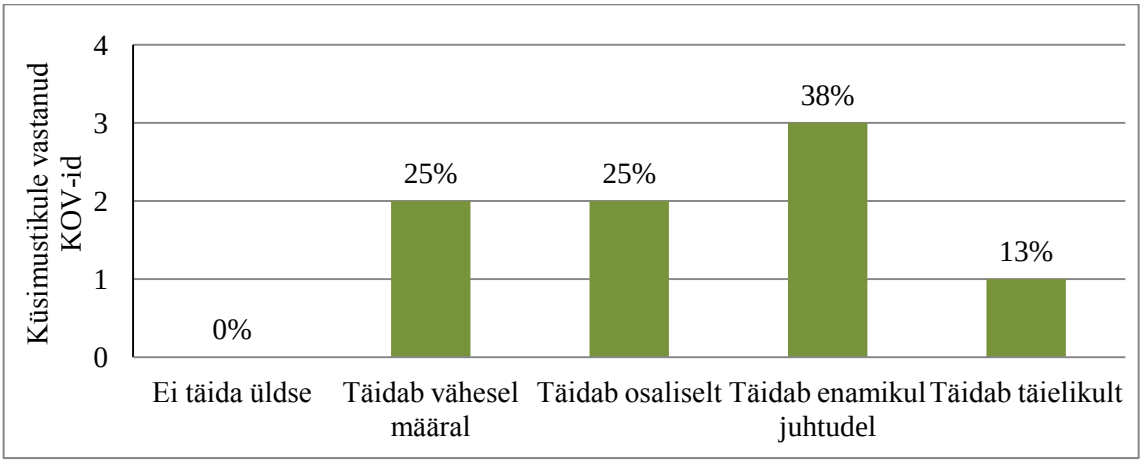

Joonis 6. Auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmete arvamus, kuidas täidetakse oma ülesandeid
(Allikas: autori koostatud, aluseks lisas 21 toodud andmed)

Küsimusele iga-aastase kirjaliku tööplaani koostamise kohta vastas 50% vastanutest, et kirjalik tööplaan on olemas. Kolmel juhul lisati ka link koduleheküljelt. 50% vastanutest ütlesid, et iga-aastast tööplaani ei ole. Tööplaanide olukorrale on tähelepanu pööranud ka Riigikontrolli audit „Korruptsiooni ennetamine valdade ja linnade tehingutes“ (Korruptsiooni... 2012, 21). Veel toodi välja, et see koostatakse vajaduse korral või on plaan järgmiseks aastaks juba koostamisel ja sellega tegeletakse. Magistritöö autori hinnangul on tööplaan oluline sisend, mis aitab täita seadusega pandud ülesandeid. KOKS-i § 48 ütleb, et revisjonikomisjon täidab oma pädevuses olevaid ülesandeid valla või linna põhimääruses sätestatud korras tööplaani alusel või volikogu ülesandel. Autori hinnangul võiks ka auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon koostada tööplaani, mis aitab ressursse paremini planeerida.

Auditikomitee koguneb vastanud KOV-ides vastavalt vajadusele ja vastanute arvates oli see piisav. Kohtumiste sagedusi oli erinevaid, alates 4−20 korrast aastas ning vajaduse korral ka sagedamini. Toodi välja, et veel ei ole kokku saadud või ei koguneta, kuna auditikomitee tegutsemise alused KOV-is on seaduses ebaselgelt reguleeritud. Vastanud leidsid, et

sisuliselt revisjonikomisjon auditikomitee ülesandeid ei täida või on auditikomitee koosolekud ühitatud revisjonikomisjoni omaga. Töö autor leiab, et revisjonikomisjoni ja auditikomitee koosolekud peaksid olema eristatavad, et liikmed oskaksid vahet teha, mis rollis nad parajasti on.

Lisaks auditikomitee liikmetele osalevad koosolekutel linna tippjuhid, auditeeritava/ kontrollitava asutuse juhtkond, volikogu liikmed ja linnavalitsuse ametnikud, valla pearaamatupidaja ja vallasekretär, valla finantsist, kes koostab majandusaasta aruande. Lisaks volikogu esimees, vajaduse korral valla finantsjuht, protokollija, vallavolikogu esimees, vallavanem või abivallavanem ja kutsutud osalejad. Üks vastanu selgitas, et püsivaid osalejaid peale auditikomiteekomitee liikmete ei ole. Vastupidiselt eelnevatele selgitati ühel juhul, et väljastpoolt ei osale keegi, sest revisjonikomisjonis on juba üks auditikomitee asjatundja nõudele vastav isik.

Kirjavahetusest avaliku sektori üksuse siseaudiitori ja siseauditi juhi Siiri Antsmäega selgus, et temani jõudnud informatsiooni kohaselt ei leidu KOV-ides AudS-is nõutud vajaliku kompetentsusega inimesi (isiklik e-kiri S. Antsmäelt, 2014). Seega uuris töö autor, kas auditikomitee liikmed on seoses auditikomitee tegevusega saanud koolitust või on täiendanud end erialaselt. 58% vastanutest andis teada, et koolitust on saadud näiteks auditikomitee rolli, õiguste, kohustuste ja auditi läbiviimise suhtes ning KOV-i revisjonikomisjoni töö kohta. Märgiti 2014. aastal toimunud revisjonikomisjoni koolitust Tartus ja 2013. aastal toimunud siseaudiitor.ee koolitust. 42% küsimusele vastanutest koolitust saanud ei ole.

Töö autor uuris, kas vastanute arvates on KOV-i revisjonikomisjonil, mis täidab auditikomitee ülesandeid, ülevaade raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli käigu suhtes, nagu AudS-i § 98 lg 3 nõuab. Jooniselt 7 selgub, et 50% küsitlusele vastanutest arvas, et ülevaade raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli käigu suhtes on neil ainult osaliselt. 33% vastas, et ülevaade on olemas enamikul juhtudel, ning 17% vastanutest leidis, et ülevaade on täielik. Ükski vastanutest ei arvanud, et aruande audiitorkontrolli käigu suhtes on ülevaade olemas vähesel määral või et ei oleks mingisugust ülevaadet. Seega peavad auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmed suheldes välisaudiitoriga end enamasti keskmiselt asjatundlikuks.

Uuringu tulemused on esitatud graafiliselt tabelis 7, kus on toodud auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmete arusaam, mil määral on neil ülevaade raamatupidamise aruande audiitorkontrolli käigust.

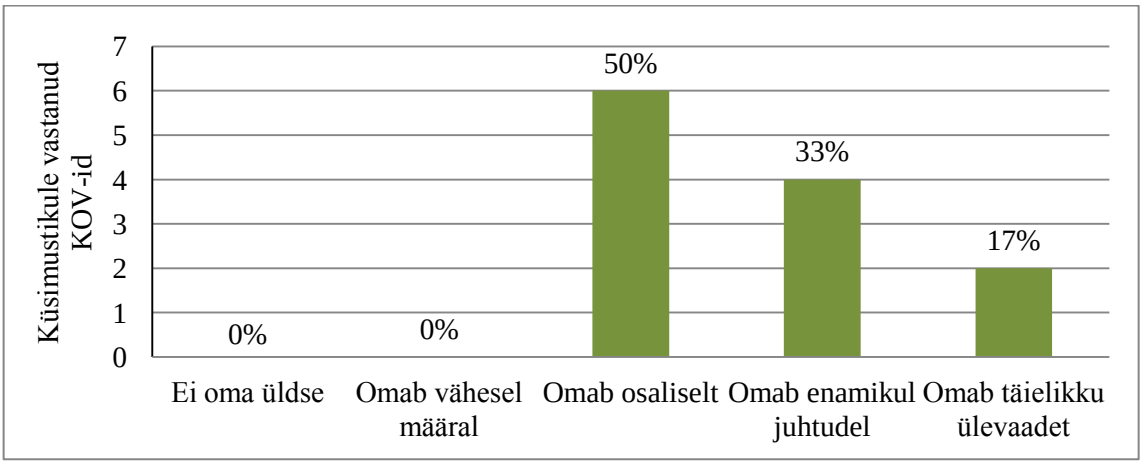

Joonis 7. Auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmete arusaam, mil määral on olemas ülevaade audiitorkontrolli käigu suhtes.
(Allikas: autori koostatud, aluseks lisas 21 toodud andmed)

Selleks, et auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmed saaksid omavalitsuses oma rolli tähtsustada ja suurendada võimalusi juhtimisotsuste mõjutamisel, tuleb volikogul hakata auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni tööd tähtsustama. Vastavalt KOKS-ile moodustab volikogu oma volituste ajaks vähemalt kolmeliikmelise revisjonikomisjoni (KOKS § 48 lg 1). Revisjonikomisjoni esimees ja liikmed valitakse volikogu liikmete hulgast, mistõttu on nende objektiivsuse tagamiseks äärmiselt oluline, et auditikomitee oleks sõltumatu isikutest, kelle tegevusele ta peab hinnanguid andma, sh valla- või linnavalitsusest (audiitortegevuse seaduse... 2014, 14). Siinkohal võib ilmneda teatav vastuolu, sest kuna volikogu liikmed on valitud mandaadi alusel, on revisjonikomisjon politiseeritud üksus ja seega võivad ka auditikomitee liikmed olla poliitiliselt mõjutatud, mis omakorda ei võimalda komiteel oma rolli AudS-i mõttes välja kanda.

Riigikontrolli kohaliku omavalitsuse auditi osakonna peakontrolöri Airi Mikli sõnul kõneleb ka Eesti praktika sellest, et selline hea poliitiline tava, et revisjonikomisjoni enamus moodustataks opositsiooni kuuluvatest poliitikutest, pole meil veel tavapärane. Seetõttu ei ole revisjonikomisjonid tihti huvitatud valla- või linnavalitsuse möödalaskmisi välja tooma või ei

lase volikogu enamus selliseid kontrolle revisjonikomisjoni tööplaani arvata (isiklik e-kiri A. Miklilt, 2014). Uuringu tulemuste alusel järeldab autor, et auditikomitee liikmete roll ja võimalus KOV-ide juhtimisotsuste mõjutamisel koostöös siseaudiitori ja volikoguga on olemas, ent see on hetkel väike. Selleks, et auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon saaks KOV-i juhtimisotsuseid mõjutada, on vaja kompetentseid ja motiveeritud liikmeid. Auditikomitee poliitilise sõltumatuse tagamiseks soovitab autor kaasata liikmeid väljastpoolt.

Kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevad tütarettevõtted

Mõlemal vastanud KOV-i valitseva mõju all oleval üksusel on auditikomitee ülesanded määratud kirjalikult ning auditikomitee täidab vastanute hinnangul mõlemas üksuses oma ülesandeid täielikult. Auditikomitee koguneb vastavalt vajadusele neli kuni viis korda aastas. Ühe vastanu arvates võiks auditikomitee enamikul juhtudel koguneda viis kuni kaheksa korda aastas. Kuna enamiku vastanute arvates on nende auditikomitee kogunemiste arv piisav, järeldab autor, et auditikomitee kogunemiste arv ja töö sisukus ei ole korrelatsioonis. See tähendab, et koosolekute toimumise arv ei näita tehtava töö sisukust ega tulemuslikkust, vaid sõltub pigem liikmete motivatsioonist seda tööd teha. Auditikomitee koosolekutel osaleb lisaks liikmetele veel siseaudiitor, juhtivad töötajad, välisaudiitor ja päevakorrast olenevalt teised asjaosalised. Ühe tütarettevõtte auditikomitee liikmed on saanud koolitust tervishoiukorralduse, ökonoomika, rahanduse ja õigusteaduse vallas. Teise auditikomitee liikme sõnul ei ole vajalikke koolitusi leitud. Mõlema komitee liikmel on enda hinnangul täielik ülevaade äriühingu raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli käigu suhtes.

Ühel üksusel on auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan koostatud, teisel mitte, kuna töö on paindlik. KOV-i valitseva mõju all olevate tütarettevõtete auditikomitee roll ja võimalused organisatsiooni juhtimisotsuste mõjutamisel on olemas, ent selleks on vajalik auditikomitee liikmete kompetentsus ja sisuline töö. Magistritöö autori arvates peavad auditikomitee ülesanded olema kirjalikult määratud, sest see aitab parendada arusaama auditikomitee väärtustest ja ülesannetest. Kirjalike ülesannete puudumine võib üksuses põhjustada auditikomitee töö vähest tähtsustamist. Autori hinnangul on tööplaan oluline sisend, mis aitab täita seadusega pandud ülesandeid ja liikmetel paremini ressursse planeerida. Rahandusministeeriumi hinnangul ei ole tööplaani, töökorra, kodukorra vms kirjaliku vormi nõudmine seaduses iseenesest vajalik. Selle olemasolu on auditikomitee sisulise töö eeldus ja selle olemus peab tulenema organisatsiooni enda vajadusest.

Magistritöö autor on seisukohal, et auditikomitee liikmed peaksid eelnevast töökogemusest olenemata saama liikmeks astudes ettevõtte sisese sissejuhatava koolituse, mis aitaks mõista ettevõtte spetsiifikat ja tegevussuundi. 2013. aastal korraldas Rahandusministeerium koostöös *Deloitte*'iga riigi äriühingute nõukogu liikmetele koolitused, mis olid laiemapõhjalised ja hõlmasid endas ka auditikomitee teemat. Rahandusministeerium planeerib luua internetikeskkonna, mille kaudu hakatakse vahendama auditikomitee liikmetele suunatud informatsiooni. Infoportaali eesmärk on levitada auditikomitee toimimise parimat praktikat − see on komitee liikmetele abiks ja toetuseks, aga tähendab sisuliselt iseõpet (lisad 10 ja 11).

Joonisel 8 on toodud kokkuvõte kõigi vastanud auditikomiteede liikmete arusaamast, mil määral täidetakse oma ülesandeid.

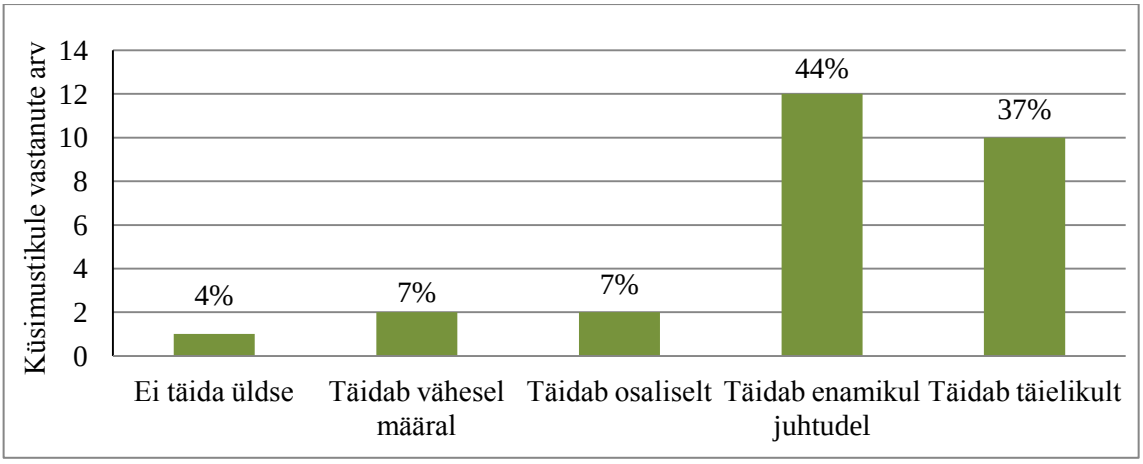

Joonis 8. Kokkuvõte kõigi vastanute arvamusest, mil määral täidetakse auditikomiteele määratud ülesandeid
(Allikas: autori koostatud, aluseks lisades 15–21 toodud vastused)

Jooniselt 8 selgub, et 44% vastanute arvates täidavad auditikomitee liikmed neile määratud ülesandeid enamikul juhtudel ning 37% hindab, et neile määratud ülesandeid täidetakse täielikult. Magistritöö autor on seisukohal, et auditikomitee liikmed peavad kompetentsuse tagamiseks end täiendama. Auditikomitee kogunemiste arv aastas on varieeruv, kõikudes 1−20 korrani aastas. Kõige enam kohtuti neli korda aastas. Auditikomitee koosolekutel osaleb peale liikmete veel teisi üksuse tegevusega seotud isikuid, mis autori hinnangul on positiivne sisend auditikomitee tööle. Pooled vastanud auditikomitee liikmetest on koolitust saanud, ülejäänud mitte. Uuringu läbiviija selgitas välja, mil määral on

auditikomitee liikmel ülevaade raamatupidamise aastaruande auditi üle (vt joonis 9). Küsimuse eesmärk oli selgitada välja, kui kompetentseks partneriks auditikomitee liikmed end välisaudiitoriga suheldes peavad, samuti hinnata nende asjatundlikkuse taset.

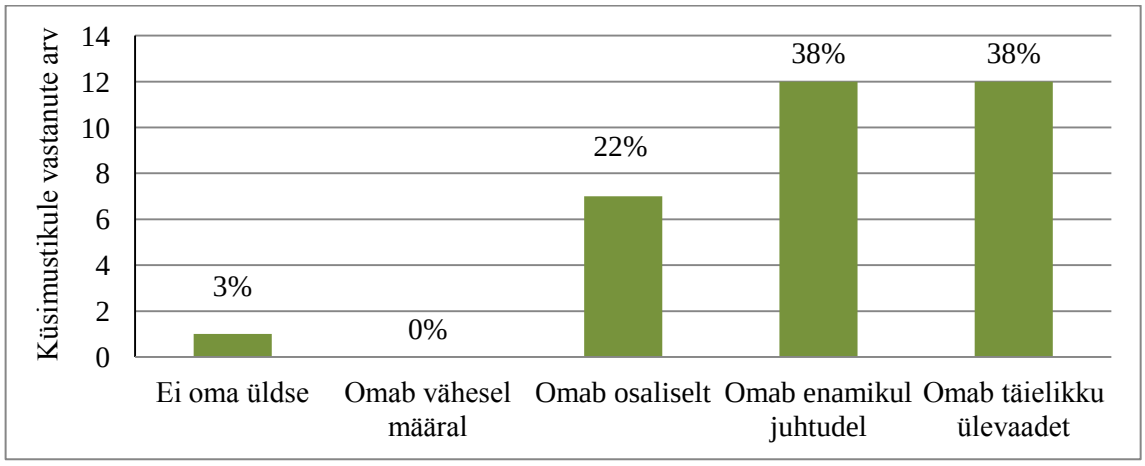

Joonis 9. Kokkuvõte kõigi vastanute arvamusest, mil määral on auditikomitee liikmetel ülevaade audiitorkontrolli käigu üle
(Allikas: autori koostatud, aluseks lisades 15–21 toodud vastused)

Joonise 9 alusel järeldab töö autor, et vastanud auditikomitee liikmetel on küllaltki hea ülevaade raamatupidamisaruande audiitorkontrolli käigu üle. Erkki Raasuke toob välja, et oma otsuste tegemisel toetub nõukogu auditikomitee poolt tehtud eeltööle ja ettepanekutele. Auditikomitee ise üldjuhul organisatsiooni juhtimist mõjutavaid otsuseid ei tee. Oodatakse, et tegevjuhtkond teeb sise- või välisaudiitori märkuste põhjal ise vajalikud korrektuurid. Kui seda siiski ei toimu, siis jõustab vajalikud otsused auditikomitee ettepanekul nõukogu (lisa 8).

Kokkuvõtvalt järeldab autor uurimisküsimuse nr 5 „Missugune on auditikomitee roll ja võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel?" vastustest, et auditikomitee liikmetel on üha suurenev roll ja vajaduse korral võimalus mõjutada koostöös siseaudiitori ja nõukoguga üksuse juhtimisotsuseid. Seda juhul, kui neil on piisav motivatsioon ja kompetentsus seda teha ning organisatsiooni poolt seda ka võimaldatakse. Samas on KOV-i auditikomitee ülesandeid täitvatel revisjonikomisjoni liikmetel võimalus juhtimisotsuseid mõjutada hetkel väike, kuna revisjonikomisjoni ja auditikomitee töös ilmneb olemuslik vastuolu. Töö autor soovitab auditikomiteesse kaasata sõltumatuid välisliikmeid.

3.6. Audiitortegevuse seaduse kohaldumine kõigile avaliku huvi üksustele

Börsiettevõtted

Küsitlusele vastanud börsiettevõtete auditikomitee liikmete hinnangul on 75% äriühingutest hakanud tänu auditikomiteele tegema välisaudiitoriga tihedamat koostööd. Vahetatakse töömaterjale ja auditikomitee kohtub välisaudiitoriga. Välisaudiitori ja siseaudiitori koostöö on samuti suurenenud ning saadud informatsioon edastatakse nõukogule. Ainult 25% vastanutest arvavad, et auditikomitee olemasolu ei mängi ettevõtte koostöös välisaudiitoriga mingisugust rolli.

Töö autor uuris, kas auditikomitee moodustamisel tekkis probleeme ja mille tõttu võisid need tekkida. Tulemustest selgus, et 75% börsiettevõtetel auditikomitee moodustamisega probleeme ei olnud, 25% vastanutest andis teada, et probleemiks on auditikomitee liikmete töökoormuse suurenemine, sest sageli ei ole auditikomitee põhitöökoht. Töö autor nõustub, et mitmel ametikohal töötamine suurendab koormust, mistõttu soovitab autor koormuse ühtlustamiseks kasutada tööplaani, mis aitab ressursse paremini planeerida.

Kõigil küsitlusele vastanud börsiettevõtetel on ettevõtte sees olemas siseaudiitor, finantskontroller või muu kontrolliv ametikoht, kellega auditikomitee saab koostööd teha. 25% küsitlusele vastanutest arvas, et auditikomitee nõude sisseviimine ei ole end õigustanud. Küsitlusele vastanutest 75% arvas, et auditikomitee nõude sisseviimine on end õigustanud, kui teha tööd sisuliselt, mitte ainult formaalselt seaduse nõude täitmiseks. Arvati, et see tagab suurema läbipaistvuse kriitilistes küsimustes, samuti on auditikomitee lisakontrollimehhanism, mis peaks hea toimimise korral riske vähendama. Vastanute arvates on auditikomitee aidanud äriühingu töös suurendada nõukogu ülevaadet riskide ja nende juhtimise kohta. Koostöö siseauditi osakonnaga on tõhustanud ettevõtte protsesside riskijuhtimist. Samas leidis üks vastaja, et äriühing on olnud kogu aeg hästi juhitud, raske on midagi paremaks muuta. Küsitlusele saadud vastuste alusel järeldab töö autor, et audiitortegevuse seadus on tegevuse aluste ulatuses börsiettevõtetes kohaldatav.

Muud äriühingud

Töö autor uuris muudelt äriühingutelt, kas tänu auditikomitee moodustamisele on hakatud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema. Kaks vastanut leidsid, et äriühing on

hakanud just tänu auditikomiteele välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema, kuna täheldati välisauditi ja siseauditi osakonna koostöö suurenemist. Ülejäänud kolm ettevõtet sama ei arvanud, seal ei täheldatud, et auditikomitee oleks suhtlusele välisaudiitoriga kaasa aidanud.

Töö autor soovis teada vastanute kogemusi, missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja missugustel põhjustel need võisid tekkida. Vastati, et auditikomitee ja nõukogu ülesannete piir ei pruugi olla alati selge, eriti olukorras, kus auditikomitee ja nõukogu liikmed kattuvad. Samuti leiti, et auditikomitee liikmete töökoormus on suurenenud. Üks vastanu imestas, et seaduses nõutakse vastava hariduse olemasolu. Neil selliseid inimesi ei ole ja ettevõte ei saa aru, miks on vaja nii palju kontrollorganeid. Neljal äriühingul on siseaudiitor, jurist, sisekontroll või siseauditi osakond olemas, neist üks ostab teenust sisse. Ühe vastanu sõnul siseaudiitori ametikohta ettevõttes ei ole, mistõttu on auditikomiteel oluline koostööpartner ettevõttes puudu.

Magistritöö autor soovis auditikomitee liikmete arvamust, kas auditikomitee moodustamise nõue on end äriühingutes õigustanud. Kaks vastanut leidsid, et auditikomitee nõue ei ole end õigustanud, sest nõukogu liikmed on piisavalt hästi informeeritud ja kursis enamiku auditikomitee teemadega. Tõstatati küsimus, et kui on olemas nõukogu, siseaudiitor, välisaudiitor ja jurist, siis milleks on vaja veel üht organit. Kolm ettevõtet leidsid, et auditikomitee moodustamine on end õigustanud, kui teha seda tööd sisuliselt, mitte ainult formaalselt seaduse täitmiseks − siis annab see võimaluse laiemas ringis käsitleda siseauditi ja sisekontrolliga seonduvaid teemasid.

Töö autor uuris, mida on auditikomitee suutnud kõige enam äriühingu töös tõhustada. Vastanud leidsid, et peamiselt on parenenud riskijuhtimiskogemus: mida mõõta, kuidas mõõta ja kuidas raporteerida. Samuti leiti, et tegemist on välise organisatsiooniga, millele siseaudit otse raporteerib, seega pole võimalik sisemiselt probleeme maha vaikida. Koostöös siseauditi osakonnaga täiustatakse ettevõtte sisekontrolli ja riskijuhtimist. Vastandudes eelmistele vastajatele leidis üks, et auditikomitee ei ole suutnud äriühingu töös mitte midagi paremaks muuta. Hoolimata vastanduvatest arvamustest leiab töö autor, et audiitortegevuse seaduses toodu kohaldub ka muudele äriühingutele.

Avalik-õiguslikud juriidilised isikud ja riigi tulundusasutus avaliku huvi üksustena

Üks vastanu leidis, et tänu auditikomiteele on asutus hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema, sest auditikomiteed informeeritakse regulaarselt välisaudiitorite

tegevuse ja tööde tulemuste kohta. Üks vastanu andis teada, et auditikomitee moodustamisega probleeme tekkinud ei ole, teine ei osanud seda küsimust kommenteerida.
Mõlemas asutuses oli siseauditi talitus või siseauditi osakond olemas, seega on auditikomiteel ettevõttes olemas partner, kelle tööle toetuda.

Vastanute arvates on auditikomitee moodustamise nõue end õigustanud, sest auditikomitee tagab nõukogu informeerituse ja nõustamise ning suurendab ka raamatupidamise ning välis- ja siseauditeerimise suhtes ettevõtte kontrollisüsteemide tõhusust. Enim suutis auditikomitee üksuse töös tõhustada sisekontrollisüsteeme ning suunata tähelepanu asutusesiseste selliste protsesside vajakajäämistele, mis on seotud asutuse finantstulemustega. Uuringu tulemuste alusel töötavad kahe vastanud asutuse auditikomiteed sisuliselt, liikmed vastavad seaduses toodud nõuetele, saadakse aru auditikomitee õigustest ja kohustustest. Saadud vastuste alusel ei saa teha järeldusi, kas audiitortegevuse seadus on kohaldatav kõigile avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, kuid ainsale tulundusasutusele on audiitortegevuse seadus siiski kohaldatav.

Riigi äriühingud

Töö autor uuris, kas vastanu arvates on riigi äriühingud tänu auditikomitee moodustamisele hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema. Neljast vastanust arvasid kaks, et koostöö ei ole tihenenud, sest äriühingul on algusest peale auditikomitee ja nõukogu, mis välisaudiitoriga suhtleb. Teised kaks vastasid, et koostöö on tihenenud regulaarsete kohtumiste näol. Märgiti, et välisaudiitor tutvustab auditi fookust ja riske, samuti toimuvad vaheauditi ja lõppauditi tulemuste arutelud. Riigieelarve seaduse, vabariigi valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus määrab, et äriühingule, milles riigil on vähemalt otsustusõigus riigivaraseaduse tähenduses, riigi asutatud SA-le ja riigi tulundusasutusele on tehingute seaduslikkuse kontroll kohustuslik Riigikontrolli määratud ulatuses.

Riigi äriühingute auditikomitee liikmetelt uuriti, missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja mille tõttu võisid need tekkida. Vastustest selgus, et peamised probleemid on auditikomitee mehitamisel kompetentsete isikute kaasamisega ning samuti võiks olla rohkem riigikeskselt korraldatud koolitusi. Oodatakse Rahandusministeeriumi varem korraldatud koolitusele jätku, kus edaspidi võiks käsitleda auditikomiteega seotud küsimusi ja teemasid detailsemalt. Kahel juhul arvati, et komitee moodustamisega seotud probleeme ei ole või ei ole neid täheldatud. Kõigil riigiettevõtetel oli

siseauditi osakond, siseauditi juht või riskijuhtimise osakond olemas, kusjuures ühel juhul osteti siseauditi teenust väljastpoolt.

Töö autor soovis auditikomitee liikmete arvamust, kas nende hinnangul on auditikomitee nõude sisseviimine end õigustanud. Selgus, et kõigi vastanute arvates on see end õigustanud kas suuremal või vähemal määral. Arvati, et auditikomitee tegevus hõlbustab ja muudab nõukogu töö järelevalve suhtes sisulisemaks, samuti aitab finantsriskide analüüsil. Ühe vastanu arvates on auditikomitee kahtlemata vajalik, sest kõike detailselt nõukogus arutada on ajamahukas ja kõigil pole ka pädevust. Samuti on auditikomitee tegevus suutnud äriühingu töös täiustada kontrollikeskkonda ja juhtimiskultuuri, rõhk on riskihinnangutel ja detailsemal arutelul siseauditi leidude kohta. Suurem tähelepanu on aruandluse ja raamatupidamisarvestuse kontrollimisel ning organisatsiooni toimimise tõhususe tagamisel, finantsriskide selgitamisel ja ennetamisel ning sisekontrolli efektiivsuse tõstmisel. Tuginedes uuringu tulemustele järeldab autor, et AudS on riigi äriühingutele hästi kohaldatav.

Riigi sihtasutused

Riigi SA-de auditikomiteede liikmed leidsid, et komitee moodustamise tõttu ei ole hakatud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema, sest välisaudiitoriga tehakse niigi tihedat koostööd ja see ei sõltu auditikomitee olemasolust. Uurides peamisi probleeme, mis auditikomitee moodustamisega on tekkinud, ja põhjuseid, millest need võisid tekkida, vastasid SA auditikomitee liikmed, et probleeme ei ole, sest komitee on töötanud juba kümme aastat. Samas tõsteti esile, et juhatuse järelevalveks ei ole auditikomitee liikmete volitused ja motivatsioon (tasustamine) piisavad, ajaliselt ei suuda auditikomitee liikmed seda infot töödelda. Töö autor täpsustab, et juhatuse üle järelevalve tegemine on nõukogu, mitte auditikomitee ülesanne. Kõigil vastanud SA-del oli kontrolliv ametikoht siseaudiitori või projektiaudiitori näol olemas, ühel juhul osteti teenust sisse. Seega on ka vastanud SA-des auditikomiteel koostööpartner olemas.

Töö autor uuris, kas vastaja arvates on auditikomitee nõude sisseviimine end õigustanud ja mida on suutnud see kõige rohkem asutuse töös parendada. Kaks vastanut leidsid, et nõue on end õigustanud, sest enne nõukogu koosolekut saab võimalikke küsimusi ja olulisi punkte arutada. Täheldati, et auditikomiteel on kontrollisüsteemide küsimustes nende tähtsust rõhutav ja nõuandev roll. Vastanud leidsid, et alates komitee moodustamisest toimub nõukogu koosolekuteks ettevalmistamine ja majandusteemade eelnev läbiarutamine. Nõukogu koosolekul annab auditikomitee ka oma arvamuse. Üksustes on olemas nüüd pidev

järelevalve juhatuse, eelarve täitmise ja siseauditile sõltumatuse tagamise üle. Töö autor selgitab, et juhatuse üle järelevalve tegemine on nõukogu, mitte auditikomitee ülesanne. Üks vastaja leidis, et auditikomitee moodustamise nõue ei ole õigustatud, sest formaalne järjepidev järelevalvefunktsioon on asutuses juba olemas. Vastanute arvates ei ole auditikomitee suutnud SA-de tööd tõhustada, sest uusi ideid ei ole või ei nähta auditikomitee rolli asutuse töö parendamises. Eeltoodud vastuste põhjal järeldab töö autor, et SA-de auditikomiteed saavad oma tööd veel sisulisemaks muuta. Samuti on probleeme komitee ülesannete mõistmisega, neid aetakse veel segi nõukogu ülesannetega. Samas on enamikule vastanud riigi SA-dele audiitortegevuse seadus tegevuse aluste ulatuses autori hinnangul kohaldatav.

Kohalikud omavalitsused

Töö autor uuris, kas revisjonikomisjoni ülesannete laienemisega on KOV-i revisjonikomisjon hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema. Küsimustikule vastanud 67% KOV-ide arvates ei tehta auditikomitee ülesannetes oleva revisjonikomisjoni olemasolu tõttu välisaudiitoriga tihedamat koostööd. Need 33%, kes arvasid, et koostöö on tihenenud, tõid välja, et auditeerimisel/kontrollimisel tutvutakse välisaudiitori tegevusega kontrollitavas asutuses. Toimuvad arutelud ja konsultatsioonid, kohtutakse audiitoriga enne aastaaruande kinnitamist ja audiitor annab tööst põhjaliku ülevaate. Üks vastanu tõi välja, et üritati välisaudiitoriga koostööd teha, ent koostööst ei tulnud suurt midagi välja ning volikogule tehti ettepanek leida uus audiitor.

Töö autor uuris, missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest võisid need tekkida. Vastuseid oli mitmesuguseid: arvati, et linnavalitsus ei hooma auditikomitee tähtsust, samuti tõsteti esile ajapuudust, st et auditikomitee liikmetel on keeruline leida aega, sest kõik tegelevad ka põhitööga. Tööplaanis ettenähtud auditi/kontrolli läbiviimine on kontrollimisest kuni valmimiseni ajamahukas ettevõtmine. Samuti arvati, et seadusandlik baas on segane, audiitori (autori kommentaar: mõeldakse ilmselt auditikomiteed) ja revisjonikomisjoni ülesanded ei kattu ja ilmselt ei peakski kattuma. Teavet auditikomitee rolli kohta KOV-is ei ole, seadused on puudulikud. Üks vastanu tõi välja, et auditikomitee liikmelt eeldatakse vastavat haridust, samas ei nähta ette töö tasustamist. Üks vastaja leidis: „Tüüpiline JOKK-lahendus, seaduse sisutühi norm.” Seetõttu uuris töö autor, mida seadusekoostaja arvab. Rahandusministeeriumi siht on, et avalikkusele suunatud arvestusinfo on õigeaegne, objektiivne ja ammendav, et võimaldada asjakohaste otsustuste tegemist. Vastanud tõstsid esile, et väikesel omavalitsusel ei ole võimalik kaasata vajaliku

ettevalmistusega spetsialiste. Rahandusministeerium nõustub, et kui organisatsioon on väike, võib tekkida probleeme ressurssidega (sh haldussuutlikkus), et tagada vajalike spetsialistide ehk nõutud asjatundja palkamine. Kuid kui KOV on piisavalt suur (AudS-i kohaselt vastab avaliku huvi üksuse kriteeriumitele), siis on ta kindlasti võimeline käivitama ka revisjonikomisjoni liikmete töö, kes täidavad auditikomitee ülesandeid. Suhtuda ei tohi selliselt, et tegemist on järjekordse bürokraatliku nõudega, vaid käivitada tuleb auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni sisuline töö just avaliku huvi pärast.

Arvati, et võrreldes revisjonikomisjoniga pole mingisuguseid erinevusi. Ainsaks erinevuseks peeti seda, et auditikomitee ülesannete täitmisega on revisjonikomisjoni lisandunud erihariduse ja töökogemusega liige, kes vajaduse korral teisi nõustab. Töö autor rõhutab, et vastavalt KOKS-i § 48 lg-le 2^1, kui revisjonikomisjon täidab auditikomitee ülesannet ja revisjonikomisjoni liikmete hulgas ei ole audiitortegevuse seaduse § 97 lg-s 3 kehtestatud nõuetele vastavat isikut, kinnitatakse revisjonikomisjoni liikmeks muu nõuetele vastav isik, arvestades, et KOV-i auditikomitee liikmeks ei tohi olla KOV-i valitsuse liige, siseaudiitor ega audiitorkontrolli teostav isik. Rõhutati lubadust, et uuest aastat on plaanis moodustada seadusest tulenev auditikomitee, töötada välja uus vastavasisuline põhimäärus ja tegutseda selle järgi, siis on võimalik ka probleemidest rääkida. Samas leidis üks vastanu, et nemad hetkel probleeme ei tähelda. Eespool toodud vastustest järeldub, et auditikomitee ülesannete täitmine on tekitanud revisjonikomisjoni liikmetes segadust.

Avaliku sektori üksuse siseaudiitori ja siseauditi juhi Siiri Antsmäega suheldes ilmnes, et paljud KOV-id ning riigi äriühingud on tema poole pöördunud eri laadi küsimustega. Uuritakse, kuidas ja milleks auditikomiteed üldse vaja on, samuti küsitakse liikmete pädevusnõuete ja arvu kohta. Näiteks on temalt küsitud, et kui KOV ei kvalifitseeru avaliku huvi üksusena, kas siis vaatamata sellele võib KOV auditikomitee moodustada ja võtta sellesse liikme väljastpoolt volikogu. Samuti on uuritud, kas KOV-i auditikomiteesse väljastpoolt volikogu valitud liikmelt on vajalik kirjalik nõusolek liikmeks olemise kohta. Küsitakse, kas auditikomitee võib koosneda kolmest või kahest revisjonikomisjoni liikmest lisaks arvestuse, rahanduse või õiguse asjatundjale. (isiklik e-kiri S. Antsmäelt, 2014)

Taolistest küsimustest järeldab autor, et paljudel KOV-idel, riigi äriühingutel ja teistel avaliku huvi üksustel on probleeme audiitortegevuse seadusest arusaamise ja üheselt mõistmisega. Probleem on peamiselt auditikomitee vajalikkuse mõistmisel, kuna see on suhteliselt uus nõue ja sellealast informatsiooni ega koolitust ei ole paljud saanud. Teised

KOV-id uurivad, kas revisjonikomisjon võib auditikomitee ülesandeid vabatahtlikult täita. Üksustel on sageli raskusi seaduses nõutud liikmete arvu tuvastamisel, täpsemalt sellega, kas väliseksperte võib komitee liikmete minimaalse arvu sisse arvata või mitte. Lisaks on raskusi välisekspertide vormistamise nõude mõistmisega, sest liikmelt nõutakse kirjalikku nõusolekut. Magistritöö autor soovitab vastutaval ministeeriumil koostada juhendmaterjalid auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmetele.

Töö autor uuris, kas omavalitsusel on siseauditi osakond/siseaudiitor/revident või muu kontrolliv ametikoht. Töö autorile tuli mõnevõrra üllatusena, et koguni 58% küsitlusele vastanutest ei ole KOV-is kontrollivat ametikohta. 33% vastanutest ütles, et kasutatakse teenusepakkujat, st teenus on sisse ostetud. Ainult 8% vastanud KOV-idest on kohapeal püsiv siseaudiitor. Nõrk kontrollikeskkond suurendab vigade tekkimise ohtu, mis omakorda muudab väljastatava informatsiooni ebakvaliteetseks.

Autor küsis auditikomitee ülesandeid täitva KOV-i revisjonikomisjoni liikmelt, kas nõue, et revisjonikomisjon täidab auditikomitee ülesandeid, on end õigustanud. Vastustest selgus, et 50% vastanute arvates on nõue, et revisjonikomisjon täidab auditikomitee ülesandeid, õigustatud. Vastanud selgitasid, et see nõue on taganud komisjonis finantsspetsialisti olemasolu ja välisaudiitor suhtleb revisjonikomisjoniga nüüd tihedamalt. Teati, et seaduses on see võimalus olemas, kuid see ei rakendu sisuliselt, kuna puudub koolitus ja juhendid, aga eeldus nõude ulatuslikumaks käivitumiseks on olemas. Arvati, et see annab võimaluse jälgida ja kontrollida omavalitsuse tegevust ja juhtida nende tähelepanu puudustele. Samas leidis üks vastanu, et sisuline kontroll jääb nõrgaks. Ülejäänud 50% leidsid, et nõue ei ole end õigustanud, eriti väikeses vallas ja et see ei ole valla seisukohast vajalik. Üks vastanu ei osanud sellele küsimusele vastata.

Töö autor soovis teada, mida on auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon suutnud omavalitsuse töös vastanute arvates parendada. Vastuseid oli mitmesuguseid. Arvati, et vara on veel vastata, muudatusi ei ole toimunud. Üks vastanu leidis: „Täidab hambutu kummitempli rolli, kuna tegevus on määratletud revisjonikomisjoni ühe funktsioonina, siis on sinna ta ka jäänud, eraldi rolli tal ei ole.” Teine vastanu leidis samamoodi, et ei leia paranemise märke, pigem on tegemist formaalsusega. Vastupidiselt eelmistele leidis teine osa vastanuid, et kindlasti parendab see seadusi ja raha õiglast kasutamist omavalitsuses, koostööd audiitoriga, avaliku sektori täiendavat kompetentset kontrolli, finantsdistsipliini kontrolli ja paranemist. Öeldi, et praegune revisjonikomisjon on töötanud alla aasta, eelmised sisuliselt ei

toiminud. Arvati, et võib-olla aitas see nõue leida uut audiitorit, kuna eelmine ei saanud aru omavalitsuse funktsioonist, käsitledes omavalitsust kui kinnisvarafirmat, samuti ei olnud tal aega revisjonikomisjoniga suhelda. Vastanud tõid välja, et kontrolli käigus ilmnevad alati mõned kitsaskohad, millele saab rohkem tähelepanu pöörata. Edaspidi üritatakse kitsaskohti lahendada ja seeläbi muuta KOV-i töö raha liikumise suhtes veelgi läbipaistvamaks.

Eeltoodud vastustest selgub, et arvamusi on vastakaid. Uuringu läbiviija järeldab saadud vastuste alusel, et audiitortegevuse seadus ei saa reguleerida kõiki üksikjuhte ja selle praegune sõnastus on mitmeti tõlgendatav. Kui revisjonikomisjon, mis täidab auditikomitee ülesandeid, on hakanud tõhusalt toimima, siis leitakse, et suudetakse omavalituse töö-korraldust, läbipaistvust ja tõhusust parendada. Samas ei näe osa auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjone end veel toimivat ning vajab toimima hakkamiseks aega ja suuniseid.

Autor on seisukohal, et auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni mõte ei ole lihtsalt seaduse täitmine, nende töö peab olema sisuline. KOV-i kui avaliku huvi üksuse tegevus mõjutab omavalitsuses elavaid inimesi. AudS-i lisatud nõude eesmärk on saavutada tulemus, et iga üksus tegeleks sellega, milleks see on ellu kutsutud ja loodud, ning informatsioon, mida oma tegevuse kohta antakse, oleks tõene, läbipaistev ja piisav. Samuti leiab autor, et revisjonikomisjoni tõhus toimimine on auditikomitee sisulise töö eelduseks.

Kohaliku omavalitsuse valitseva mõju all olevad tütarettevõtted

Kui palju audiitortegevuse seadus KOV-i valitseva mõju all olevatele tütarettevõtetele kohaldub, ei ole võimalik kahe tütarettevõtte vastuste põhjal sellesse sihtgruppi kuuluvatele ettevõtetele üldistada. Ühe ettevõtte arvates on tänu auditikomiteele hakatud välisaudiitoriga tegema tihedamat koostööd, tihenenud on vastastikune informeeritus ja tegevuste koos-kõlastamine. Teise vastanu sõnul ei ole suhtlus auditikomitee moodustamise tõttu väl-audiitoriga sagedamaks muutunud. Mõlemal üksusel on siseaudiitor, kellega komitee saab koostööd teha, olemas. Auditikomitee moodustamisega kaasnenud probleemid tulenesid ühe üksuse puhul sellest, et esindajad ei olnud teadlikud komitee töö sisust, kohanemine võttis aega ja väljaõpe oli madalal tasemel. Teises üksuses komitee asutamisel probleeme ei olnud.

Töö autor uuris KOV-i tütarettevõtetelt, kas nende arvates on auditikomitee nõude sisseviimine end õigustanud. Ühe ettevõtte arvates on juhatus ja nõukogu probleemidest teadlik ja riske maandatakse võimaluse piires. Teise arvates on auditikomitee, sise- ja välisaudiitori koostöö loonud kompaktse sisekontrollisüsteemi. Ühe vastanu sõnul on auditikomitee suunised tõhustanud sularaha käitlemise korda, seadmete ja aparatuuri hoolduse

ning remonditöö korraldust. Teise vastanu arvates ei ole auditikomitee töö oluliselt midagi muutnud. Väheste vastuste arvu tõttu töö autor sihtgrupile laienevaid järeldusi ei tee, ent uuringu tulemustest järeldab töö autor, et auditikomitee moodustamine on muutnud ühe ettevõtte töö tõhusamaks ja teise puhul ollakse sinnapoole liikumas.

Kokkuvõtvalt võib uurimisküsimusele nr 6 „Kuidas kohaldub audiitortegevuse seadus avaliku huvi üksustele?" vastata, et magistritöö autori hinnangul kohaldub audiitortegevuse seadus enamikule avaliku huvi üksustele. Töö autorile jäi saadud vastustest mulje, et era-sektoris ollakse auditikomitee vajalikkuse suhtes kriitilisemad, avalikus sektoris mõistetakse komitee töö tähtsust paremini. Üle 60% vastanute hinnangul ei ole üksus hakanud tänu auditi-komitee moodustamisele välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema, kuigi mõningal juhul toodi välja tihenenud koostöö äärmiselt positiivne mõju. 70% vastanud üksustes on kontrolliv ametikoht (siseaudiitor või siseauditi osakond) olemas või ostetakse teenust sisse, seega on auditikomiteel koostööpartner, kelle tööle toetuda olemas. 45% vastanutest leiab, et auditi-komitee moodustamisega üksuses probleeme tekkinud ei ole. Ülejäänute arvates on peaprobleemiks asjatundjate ja ajaressursi leidmine, töökoormuse suurenemine, üksusepoolne auditikomitee vähene tähtsustamine, koolituste ja teabe vähesus, auditikomitee ja nõukogu ülesannete piiri hägusus ja segane seadusandlik baas.

Küsimustikule vastanud auditikomitee liikmete arvates on enamikul juhul auditi-komitee moodustamise nõue end õigustanud, juhul kui teha tööd sisuliselt. Vastanute arvates annab see võimaluse jälgida ja kontrollida üksuse tegevust ja juhtida tähelepanu puudustele. Tänu auditikomiteele on üksuses loodud kompleksne kontrollisüsteem, tänu millele vähendatakse riske ja tagatakse suurem läbipaistvus. Auditikomitee on andnud võimaluse käsitleda siseauditi ja sisekontrolliga seonduvaid teemasid laiemas ringis. Samuti saab auditi-komitees enne nõukogu koosolekut arutada olulisi küsimusi, mis muudaksid nõukogu koosoleku liikmete vähese pädevuse tõttu ajamahukaks. Seetõttu tagab auditikomitee nõukogule kvaliteetse informatsiooni raamatupidamise korralduse ning sise- ja välisauditi kohta, mis omakorda hõlbustab nõukogu tööd järelevalve, finantsriskide ja analüüsi tegemisel sisulisemaks ning tõmbab tähelepanu kontrollisüsteemide küsimustele.

Vastanute arvates on auditikomitee moodustamine üksustes enim parendanud kontrollikeskkonda, finantsdistsipliini kontrolli, juhtimiskultuuri, üksuse töö läbipaistvust, sularaha käitlemist, seadmete hooldust ja remondikorraldust, suurem tähelepanu on aruandluse ja raamatupidamisarvestuse kontrollimisel. Auditikomitee moodustamine on

andnud sõltumatu vaate ettevõtte riskidele, mistõttu on nõukogul parem ülevaade nende juhtimisest ning enam ei ole võimalik probleeme eirata. Samuti on auditikomitee suurendanud tähelepanu asutusesiseste protsesside vajakajäämisele, mis on otseselt seotud üksuse finantstulemustega. Suurem tähelepanu on riskihinnangutel, toimub detailne arutelu siseauditi leidudest, ettevalmistus ja majandusteemade läbiarutamine. Tähtis on, et auditikomitee ütleb koosolekul ka oma arvamuse. Uuringu tulemuste alusel järeldab töö autor, et audiitortegevuse seaduses kohaldub enamikule üksustele. Kuna KOV-ide revisjonikomisjoni liikmetele on auditikomitee ülesannete täitmine uus ja leidus hulk küsimusi seoses neile esitatavate nõuetega, tuleks KOV-idele koostada täiendavaid juhendmaterjale, mis aitaksid auditikomitee ülesannetes olevatel revisjonikomisjoni liikmetel teha oma tööd tulemuslikumalt, mis omakorda tähtsustaks komitee tööd väiksemates üksustes.

Magistritöö autor võtab kokku auditikomitee puhul tähendatud aspektid. Auditikomitee aitab parendada juhtimiskultuuri, tagada tõhusa sisekontrollisüsteemi, läbipaistvama finantsaruandluse ning sõltumatuse juhtkonnast ja nõukogust. Lisaks toetab komitee infovahetust omanike, nõukogu, juhatuse, sise- ja välisaudiitori vahel. Auditikomitee nõude negatiivse poolena toob autor välja komitee funktsiooni formaalsuse või seadusest tuleneva kohustuse täitmise, liikmed ei ole oma tegevuses sõltumatud, auditikomitee roll on ebaselge või liikmed ei suuda oma rolli täita, puudub piisav kompetentsus või ajaressurss.

Tulemuste analüüsimisel jõuti järgnevatele järeldustele ja toob välja soovitused:

- auditikomitee moodustamise kohustust ei ole kohaldanud kõik avaliku huvi üksused, millel see seadusest tulenevalt lasub, kõigil auditikomitee moodustamise kohustusega üksustel tuleb auditikomitee moodustada;
- auditikomiteed on sageli moodustatud vaid formaalselt ega täida neile pandud ülesandeid − auditikomitee moodustamise mõte ei ole lihtsalt seaduse täitmine, auditikomitee peab oma tööd tegema sisuliselt ja vastavuses audiitortegevuse seadusega;
- audiitortegevuse seaduses toodud auditikomitee moodustamise kohustuse rakendamisel oleks seaduse reguleerija pidanud andma välja juhendi, mis oleks aidanud avaliku huvi üksusi auditikomiteede moodustamisel;
- kohalikes omavalitsustes on sageli raskusi auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni mehitamisega, seega tuleb vajalike asjatundjate saamiseks revisjonikomisjoni liikmeid koolitada;

- auditikomiteesse ei ole sageli kaasatud väliseksperte, kuigi liikmetel vajalik asjatundlikkus puudub;
- auditikomitee moodustanud kõrgeim juhtorgan (nõukogu, volikogu) vastutab komitee liikmete koolitamise eest ja peab seisma selle eest, et kõik tegevusvaldkonnad oleksid auditikomitees kaetud;
- auditikomitee ja nõukogu ning auditikomitee ja revisjonikomisjoni ülesanded on liikmetel sageli segamini, ülesannete selgemaks eristamiseks tuleb koosolekud ja tööülesanded hoida lahus, et auditikomitee liige teaks, mis rollis ta parajasti on;
- kohalike omavalitsuste auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmed võivad olla poliitiliselt mõjutatud, sõltumatuse tagamiseks tuleb auditikomiteesse kaasata kompetentseid liikmeid väljastpoolt;
- auditikomitee liikmed ei ole sageli üksuste kodulehtedelt ega aastaaruannetest leitavad, avaliku huvi üksuste auditikomitee liikmed võiksid läbipaistvuse suurendamiseks ettevõtte kodulehelt leitavad olla;
- auditikomitee tegevust ei tähtsustata selle üksuses piisavalt, auditikomitee töö olulisus ja eesmärgid vajaksid selle ellu kutsunud juhtorgani poolt täiendavat selgitamist ja esile tõstmist, avaliku huvi üksuste tegevus mõjutab paljusid inimesi, auditikomitee töö tagab, et iga üksus tegeleb sellega, milleks ta on ellu kutsutud, ning informatsioon, mida üksus oma tegevuse kohta annab, on tõene, läbipaistev ja piisav.

Magistritöö tulemused viitasid, et auditikomiteed ei ole paljudes avaliku huvi üksustes moodustatud ja selle tegevust üksuses ei hinnata piisavalt. Seetõttu võiks edaspidi keskenduda auditikomitee ülesannete sisukuse uurimisele, et leida mittevastavuse põhjused, ning sellele, kuidas oleks kõige tõhusam viis seda teha. Samuti uurida liikmete kompetentsuse hindamist, nende sõltumatust ning motivatsiooni selle rolli täitmisel.

Uuringu tulemuste põhjal järeldab autor, et Eestis tuleks senisest rohkem ja süsteemsemalt keskenduda auditikomiteede moodustamise eesmärgile, komiteede töö olulisusele ning tulemuslikkusele. Kuna riigis on võetud suund ministeeriumi aastaaruannete kaotamisele ja AudS-i alusel puudub ministeeriumidel auditikomitee moodustamise kohustus, jääb ministeeriumides rõhuasetus siseauditile. Seepärast võiks järgnevates uuringutes tähelepanu pöörata, kas see on vajalik, ning positiivse vastuse puhul uurida, kuidas võiks moodustada riigiülene auditikomitee.

KOKKUVÕTE

Küllaltki lühikese aja jooksul on Eestis moodustatud hulk auditikomiteesid, ent ei ole teada, kas kõik auditikomitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused on seadust täitnud. Moodustatud auditikomiteedel on vähene kogemus ja võib oletada, et paljudel juhtudel vajadust taolise organi järele üksuse sees ei tunta. Magistritöö alguses antakse ülevaade auditikomitee arengust, vaadeldakse auditikomitee ajaloolist tausta ja selgitatakse auditikomitee olemust. Autor toob välja tähtsamad nõuded, mis on auditikomitee kujunemist ajalooliselt mõjutanud. Üheks olulisemaks tuleb lugeda Sarbanes-Oxley akti, mis koostati selleks, et suurendada üksuste läbipaistvust, terviklikkust ja vastutust. Autor selgitas välja auditikomitee moodustamise kohustusega avaliku huvi üksused ning saatis neile küsitluse.

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada, kuidas on audiitortegevuse seaduses (edaspidi AudS) määratletud avaliku huvi üksused auditikomitee moodustamise kohustust (AudS § 99 lg 1) täitnud, ning analüüsida tekkinud probleeme ja nende põhjuseid. Samuti uuriti, kas auditikomitee liikmed vastavad seaduses toodud nõuetele ja missugune on nende seos avaliku huvi üksusega. Eraldi pöörati tähelepanu sellele, kuidas on üksused avalikustanud oma auditikomitee positsiooni, ülesandeid ja liikmeid. Selgitati välja, missugune on auditikomitee roll ja võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel, ja tehti järeldus, kas audiitortegevuse seadus kohaldub kõigile avaliku huvi üksustele. Magistritöö uurimis-probleemiks oli ülevaate puudumine, missugused avaliku huvi üksused pidid auditikomitee moodustama ja kas nad olid seadust korrektselt kohaldanud.

Töö alguses jaotati avaliku huvi üksused, millel on auditikomitee moodustamise kohustus vastavalt AudS-i § 13 toodule nelja suuremasse alapeatükki, millest omakorda moodustati kümme sihtgruppi: börsiettevõtted, krediidiasutused, kindlustusandjad, muud äriühingud, riigi äriühingud, avalik-õiguslikud juriidilised isikud, asutused ja muud riigi enamusosalusega või valitseva mõju all olevad äriühingud ning kohalikud omavalitsused. Kokku saadeti küsimustik 138-le väljaselgitatud avaliku huvi üksusele, vastuseid laekus 54, seega oli küsitlusele laekunud vastuste osatähtsus kõigis sihtgruppides kokku 39%.

Magistritöö eesmärgi, kuidas avaliku huvi üksused on auditikomitee moodustamise kohustust täitnud, täitmisel selgus, et auditikomitee ei ole mitmes avaliku huvi üksuses moodustatud või ei tähtsustata piisavalt selle tegevust üksuses. Uuringu tulemuste põhjal järeldab magistritöö autor, et Eestis tuleks senisest rohkem ja süsteemsemalt keskenduda auditikomiteede moodustamise eesmärgile, nende töö olulisusele ja tulemuslikkusele. Autor toob alljärgnevalt välja vastused püstitatud uurimisküsimustele.

Uurimisküsimus 1: Kuidas on avaliku huvi üksused auditikomitee moodustamise laienenud kohustust täitnud? Uuringu tulemustest selgus, et kõik auditikomitee moodustamise kohustusega üksused ei ole seadust täitnud. Küsitluse tulemuste põhjal on auditikomitee mehitamine sageli keeruline, sest seaduses nõutud asjatundjaid on keeruline leida. Samuti selgus, et kõik avaliku huvi üksused ei ole auditikomitee moodustamise kohustusest teadlikud. Autor soovitab auditikomiteesse kaasata kompetentseid liikmeid väljastpoolt.

Uurimisküsimus 2: Millisel määral vastavad auditikomitee liikmed audiitortegevuse seaduse nõuetele? Auditikomitee on vastanud üksustes enamasti (63%) kolmeliikmeline. Leidub ka ühe- ja viieliikmelisi komiteesid. Uuringu tulemuste alusel on 77% vastanud liikmetest tasustatud. 61% vastanutest auditikomiteesse väliseksperte ei kaasanud. Küsimustiku vastustest selgus, et enamikul juhtudel on auditikomitees seaduses nõutud asjatundjad olemas ja liikmeteks on ka teistel aladel kompetentseid isikuid. Toetudes uuringu tulemustele, järeldab autor, et kõrgem juhtorgan (nõukogu või volikogu) on valinud oma nõuandvasse organisse sobivad isikud ja komitee liikmed vastavad enamikul juhtudel seaduses nõutud tingimustele. Autori hinnangul on oluline, et auditikomitee liikmed oleksid sihikindlad ja motiveeritud, et saavutada üksuses üha suurem järjepidevus ja läbipaistvus.

Uurimisküsimus 3: Missugune on auditikomitee liikmete seos avaliku huvi üksusega? Vastanud üksustel on enamikul juhtudel auditikomitee liikmed üksusega seotud vaid nõukogu või tööalase suhte kaudu. Leidub üksuseid, kus komitee koosneb vaid nõukogu liikmetest, samas on paljud üksused kaasanud liikmeid ka väljastpoolt. Küsimus selle kohta, kas auditikomitee liikmed (KOV-ide puhul väliseksperdid) on üksusest sõltumatud, täitis oma eesmärki. Selgus, et vastanud üksuste komitee liikmed ei ole sama üksuse juhatuse liikmed, samuti ei ole auditikomitee esimees nõukogu esimees, nagu AudS-i § 97 lg-d 4–5 keelab.

Uurimisküsimus 4: Kuidas on avaliku huvi üksused oma auditikomitee avalikustanud? Enamikul juhtudel on auditikomitee või auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjon oma liikmed avalikustatud, ent leidub ka üksuseid, kus auditikomitee liikmed ei ole avalikkusele

teada. Kui avaliku huvi üksus on auditikomitee avalikustanud, siis on seda tehtud koduleheküljel või aastaaruandes, sageli puudub teave ülesannete ja positsiooni kohta üksuses.

Uurimisküsimus 5: Missugune on auditikomitee roll ja võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel? Küsimustikule vastanutel on enamikul juhtudel auditikomitee liikmete ülesanded eraldi üksuse siseselt kirjalikult määratud. Küsimustikule vastanud 44% arvates täidavad auditikomitee liikmed oma ülesandeid enamikul juhtudel ja 37% hindab, et oma ülesandeid täidetakse täielikult. Auditikomitee kogunemiste arv kõigub 1−20 korrani aastas. Kõige enam kohtuti neli korda aastas. Auditikomitee koosolekutel osaleb peale komitee liikmete veel teisi üksuse tegevusega seotud isikuid, mis autori hinnangul on positiivne sisend komitee tööle. Pooled vastanud auditikomitee liikmetest on koolitust saanud, teine pool mitte. Iga-aastane auditikomitee kinnitatud tööplaan on enamikul juhtudel olemas, autori hinnangul on tööplaan oluline tegevuskava, mis aitab täita seadusega pandud ülesandeid. Auditikomitee liikmetel on enamikul juhtudel (38%) või täielikult (38%) ülevaade raamatupidamise aruande audiitorkontrolli käigu üle. Auditikomitee töö sisukus oleneb sellele määratud ülesannetest, koosseisust, töökorraldusest ja organisatsioonijuhtimise tavadest. Uuringu tulemuste alusel järeldab autor, et auditikomitee liikmetel on vajaduse korral võimalus ja üha suurenev roll koostöös siseaudiitori ja nõukoguga mõjutada üksuse juhtimisotsuseid juhul, kui neil on piisav motivatsioon ja kompetentsus seda teha ning organisatsiooni poolt seda ka võimaldatakse. Samas on kohaliku omavalitsuse auditikomitee ülesandeid täitvatel revisjonikomisjoni liikmetel võimalus juhtimisotsuste mõjutamiseks hetkel väike, kuna revisjonikomisjoni ja auditikomitee töös ilmneb olemuslik vastuolu.

Uurimisküsimus 6: Kuidas kohaldub audiitortegevuse seadus avaliku huvi üksustele? Magistritöö autori hinnangul kohaldub audiitortegevuse seadus enamikule avaliku huvi üksustele. Töö autorile jäi saadud vastustest mulje, et erasektoris ollakse auditikomitee nõude suhtes kriitilisemad, avalikus sektoris mõistetakse komitee töö olulisust paremini. Üle 60% vastanute hinnangul ei ole üksus hakanud tänu auditikomitee moodustamisele tegema välisaudiitoriga tihedamat koostööd, kuigi mõningal juhul toodi välja tihenenud koostöö positiivne mõju. Vastanud üksustes on 70% kontrolliv ametikoht olemas või ostetakse teenust sisse, seega on auditikomiteel koostööpartner, kelle tööle toetuda, olemas. 45% vastanutest leiab, et auditikomitee moodustamisega probleeme tekkinud ei ole. Ülejäänute arvates on peamisteks probleemideks asjatundjate ja ajaressursi leidmine, töökoormuse suurenemine, üksuse poolne auditikomitee vähene tähtsustamine, koolituste ja teabe vähesus, auditikomitee ja nõukogu

ülesannete piiri hägusus ning segane seadusandlik baas. Küsimustikule vastanud auditikomitee liikmete arvates on enamikul juhtudel auditikomitee moodustamise nõue end õigustanud, juhul kui teha tööd sisuliselt. Kuigi uuringu tulemuste alusel kohaldub audiitortegevuse seadus enamikule üksustele, tuleb kohalikele omavalitustele koostada täiendavaid juhendmaterjale. See aitaks auditikomitee ülesannetes revisjonikomisjoni liikmetel teha oma tööd tulemuslikumalt, mis omakorda tähtsustab komitee olemasolu.

Uuringu tulemuste põhjal esitab magistritöö autor järgmised soovitused:

- moodustada kõigil auditikomitee moodustamise kohustusega üksustel auditikomitee;
- auditikomitee peab moodustama sisuliste ülesannete täitmiseks, mitte formaalselt ainult seaduse järgimiseks;
- seaduse reguleerija peab koostama juhendmaterjalid auditikomitee (ülesannetes revisjonikomisjoni) liikmetele;
- üksus peab auditikomitee (ülesannetes revisjonikomisjoni) liikmetele võimaldama koolitust nende ülesandeid puudutavates valdkondades;
- auditikomitee liikmete määramisel on kõrgemal juhtorganil kohustus põhjalikumalt hinnata nende asjatundlikkust ja kompetentsust;
- liikmete asjatundlikkuse puudumisel tuleb auditikomiteesse kaasata väliseksperte;
- mitmesse organisse kuuluvatel isikutel tuleb eri tööülesanded lahus hoida;
- sõltumatuse tagamiseks tuleb auditikomiteesse kaasata kompetentseid välisliikmeid;
- avaliku huvi üksuste auditikomitee liikmed võiksid läbipaistvuse suurendamiseks üksuse kodulehelt leitavad olla;
- kõrgemal juhtorganil tuleb auditikomitee töö olulisust üksuses rohkem tähtsustada ja selle eesmärke üksuses selgitada.

Kuna magistritöö tulemused viitasid, et auditikomiteed ei ole mitmes avaliku huvi üksuses moodustatud ja selle tegevust üksuses ei hinnata piisavalt, võiksid järgnevad uuringud keskenduda mittevastavuse põhjuste leidmisele, auditikomitee ülesannete sisukuse uurimisele ning sellele, missugune oleks kõige tõhusam viis seda teha. Samuti tuleks uurida liikmete kompetentsuse hindamist, nende sõltumatust ning motivatsiooni seda rolli täita. Kuna riigis on võetud suund ministeeriumi aastaaruannete kaotamisele ja AudS-i alusel puudub ministeeriumidel auditikomitee moodustamise kohustus, jääb ministeeriumides rõhuasetus siseauditile. Seepärast võiks edaspidistes uuringutes välja tuua, kuidas võiks riigiülese auditikomitee moodustada.

SUMMARY

AUDIT COMMITTEES IN ESTONIA PUBLIC INTEREST ENTITIES

Tiiu Lauri

The purpose of this master's thesis is to find out how public interest entities defined in the Auditors Activities Act have managed with forming the audit committee, to analyse problems that have arisen and their causes. The conception of the first part is the historical background of audit committees and the renewed Auditors Activities Act, which obliged a variety of public interest entities to form an audit committee. Also, to find out whether the members of the audit committee were in compliance with the demands in the act and what their connection to the public interest entity was. It was also to observe how organisations have published their audit committee's position, tasks and members, find out what the role and opportunities were for the audit committee in influencing the management decisions in the public interest entities, and based on these answers, conclude whether the demands and tasks in the Auditors Activities Act were suitable for all public interest entities. To accomplish the purpose of this thesis, the author posed the following research questions:

1. How have public interest entities applied the broadened obligation of forming an audit committee?
2. To which extent do the members of audit committees comply with the demands in the Auditors Activities Act?
3. What is the connection between the audit committee members and the public interest entity?
4. How have the public interest entities published the audit committee?
5. What is the role of and opportunities for the audit committee in influencing the management decisions in the public interest entity?
6. Is the Auditors Activities Act suitable for all legally defined public interest entities?

The author of this master's thesis used a qualitative research method in questioning the audit committee members. Based on the research tasks, the author compiled a questionnaire that consisted of 20 questions. The research objective of this master's thesis is public interest entities, which according to the Auditors Activities Act are obliged to form an audit committee. The public interest entities are observed in target groups based on their given definition in Auditors Activities Act §13. In this thesis, the entities with the obligation of forming an audit committee were divided into four larger groups similarly to Auditors Activities Act §13, which in turn formed nine target groups: listed companies, credit institutions, insurers, legal persons, companies, foundations, non-profit associations or other persons, in which the public sector entity has a majority holding or which is under the dominant influence of the public sector entity, local governments.

In total, the questionnaire was sent to 138 public interest entities, with 54 returned forms, therefore, the percentage of those who replied in all target groups is 39%. The research results concluded that all public interest entities obliged to form an audit committee have not followed the Auditors Activities Act. The author of this master's thesis points out that very often the manning of the audit committee was complicated or the entities were not aware of their obligation of forming an audit committee.

The audit committee consisted of thee members in most of the entities that answered the questionnaire, and most were paid to. Also, a large part of the audit committees had not included external experts as members. The most noncompliance’s can be found in the local government target group, where the problem is including people competent in the audit committee tasks in the audit committee. Among other target groups that answered, the audit committee members are mostly in compliance with the act. Often the members of the entity's audit committee are connected to the entity – the members are in the council or employees in the organisation. In most cases, an external expert has not been included in the local government. In the case of their existence, the external expert was considered independent. Most of the audit committees that answered the questionnaire have published their members on the entity's home page or annual report, but often there is no information about the tasks and position in the organisation. Based on the results of the research, the author of this thesis concludes that audit committee members have an important role and sufficient opportunities to influence management decisions, in case the organisation allows them to and they are sufficiently motivated to do so. Based on the answers received, the author of the thesis finds

that the demands and obligations brought out in the Auditors Activities Act are suitable for most entities, however, in case of local governments, there should have been additional instructions when applying the act. Instructions would help the audit committee (revision committee filling the tasks) members to be more productive in their work, which would then bring out the importance of having a committee in smaller entities.

Since the results of the thesis suggested that an audit committee has not been formed in many public interest entities and its activity is not sufficiently valued within the entity, then subsequent research could concentrate on looking into the content of the audit committee tasks, and what the best way for doing so would be. Also defining personal aspects, such as evaluating the qualification of the members, independence and motivation to perform their role. Based on the results of the research, it can be concluded that in Estonia, more concentration should be put on the purpose of forming audit committees and the importance and results of the committee's work.

VIIDATUD ALLIKAD

Abbott, L., Parker, S., Peters, G., (2004). Audit committee characteristics and restatements. Auditing: A Journal of Practice and Theory 23 (1), 69–87.

Antsmäe, S. (2013). Auditikomitee - kellele ja milleks? – Raamatupidamise Praktik nr. 72, lk. 4-6.

Audiitortegevuse seadus. Vastu võetud 27. jaanuaril. 2010. a – RT I 2010, 9, 41.

Audit and Risk Assurance Committee Handbook. (2013) – HM Treasury. https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/206978/audit_and_risk_assurance_committee_handbook.pdf (27.11.2014)

Audit Committee Effectiveness: Global Boardroom Insights. (2014). - KPMG Audit Committee Institute. http://www.kpmg.co.uk/pubs/OM021473A%20ACI%20GBI%204_web_ACC.PDF (30.07.2014)

Audit Committee Handbook. (2013) – KPMG Audit Committee Institute. http://www.kpmg.com/Ca/en/services/Audit/AuditCommittee/Documents/ACI-Audit-Committee-Handbook.pdf (30.07.2014)

Audit Committee Priorities for 2014. (2013) KPMG´s Audit Committee Institute. http://www.kpmginstitutes.com/aci/insights/2013/pdf/2014-audit-committee-priorities-web.pdf (28.07.2014)

Audit committees in the public sektor (2008). The Controller and Auditor-General. Wellington: Office of the Auditor-General, 2008, pp 1-75.

Auditeerimiseeskiri. Rahandusministri määrus 03.03.2010.a – RT I 2010, 10, 21.

Auditi komitee moodustamise ja töökorra põhimõtted. RTL 2004, 118, 1842. Vastu võetud 02.09.2004 nr 135. Kehtetu – RT I 2009, 57, 381 – jõust. 1.01.2010.

Barker, N. (2004). The European Reform Agenda. Internal Auditor, Vol. 61, Issue 2, p. 56.

Bédard, J.,Grendon,Y. (2010), Strenghtening the Financial Reporting System: Can Audit Committees Deliver? – *International Journal of Auditing.* 14,147−2010. [*Online*] Ebsco Host Web (26.11.2014)

Birkett, B., S. (1986). The Recent History of Corporate Audit Committees. – The Accounting Historians Journal Volume 13, no 2.

Blue Ribbon Committee (BRC), (1999). Report and Recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees. Stamford, CT: BRC.

Braiotta jr, L., Gazzaway, T., Colson, R., Ramamoorti, S. (2010). The Audit Committee Handbook. 5th ed. John Wiley & Sons.

Brewer, F.C. (2001). Corporate audit committee effectiveness. Unpublished research report submitted in partial fulfilment of the requirements for the degree Masters of Commerce. Johannesburg: University of the Witwatersrand. December.

Cardilli, M.C. (2004) Regulation without Borders: The Impact of Sarbanes-Oxley on European Companies. Fordham International Law Journal, vol 27, no 2, p.800-806.

Carey, J.L. (1953). Relations of Auditors with Boards of Directors. – Journal of Accountancy 95, No. 6, p. 380.

Chatfield, M., Vandermeersch, R. (2014). History of Accounting: An International Encyclopedia: An International Encylopedia. Routledge. P 14- 16.

Cohen, J.R. Hoitash, U.,Krishnamoorthy, G.,Wright, A.M. (2014). The Effect of Audit Committee Industry Expertise on Monitoring the Financial Reporting Process. *The Accounting Review.* 89 (1), 243-273 [*Online*] Ebsco Host Web (26.11.2014)

Collier, P., Zaman, M. (2005). Convergence in European Corporate Governance: the audit committee concept. – *Convergence in European Corporate Governance: An International Revier*, no. 13(6), pp 753-768.

Collings, S. (2011). Interpretation and Application of International Standards on Auditing. Vol 4. Chichester: John Wiley & Sons.

Commission Recommendation of 16 May 2002 Statutory Auditors´Independance in the EU: A Set of Fundamental Principles (notified munder document number C82002) 1873 (2002/590/EC). Official Jounal of the European Communities 19.7.2002. Annex L 191/35 http//europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/l_191/l_19120020719en00220057.pdf. (27.06.2014)

Covernance of State-owned enterprises in the Baltic States. (2012). Baltic Institute of Corporate Governance, p 25-50.

Deloitte Development. (2012). Audit Committee Composition, Meeting Practices, and Education. *Audit Committe Brief. (May).* https://www.deloitte.com/assets/Dcom-UnitedStates/Local%20Assets/Documents/us_aers_ac_brief_05022012.pdf

DeZoort, F., Salterio, S., (2001). The effects of corporate governance experience and financial reporting and audit knowledge on audit committee members' judgments. Auditing: A Journal of Practice and Theory 20 (2), 31–47.

DeZoort, F.T., Hermanson, D.R., Archambeault, D.S, Reed, S.A. (2002). Audit committee effectiveness: A Ssynthesis of the empirical audit committee literatuure. *Journal of Accounting Literature,* 21, 38-75. ProQuest (online andmebaas) http://search.proquest.com (10.10.2014)

Eesti.ee. (2014). Kontaktid. Avalik-õiguslikud juriidilised isikud. https://www.eesti.ee/est/kontaktid/avalik_oiguslikud_juriidilised_isikud_1 (24.11.2014)

EL-i auditi direktiiv. (2012) Audiitorkogu. http://www.audiitorkogu.ee/?p=160&sd=cfc5da6d2a426c4091979d1c91f56356 (27.06.2014)

Ernst & Young. (2007). Four lessons for audit committees from high-profile accounting scandals. Viewpoints from the Audit Committee Leadership Summit. Tapestry Networks, Inc. http://www.tapestrynetworks.com (20.06.2014)

Euroopa Komisjon. (2011). Mõjuhinnangu kokkuvõtte dokumendile ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit, ning ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus avaliku huvi üksuste kohustusliku auditiga seonduvate erinõuete kohta. Töödokument. 30.11.2011. http://ec.europa.eu/internal_market/auditing/docs/reform/resume_impact_assesment_t.pdf (27.06.2014).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/43/EU, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud aruannete kohustuslikku auditit ning millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMU ja 83/349/EMU ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 84/253/EMÜ. (2006). Vastu võetud Euroopa Parlamendis ja Euroopa Liidu nõukogus 17.05.2006.a – ELT, 2006, L 157/87.

Finantsinspektsioon. Turuosaliste nimekirjad. http://www.fi.ee/index.php?id=285 (27.06.2014)

Finantsinspektsiooni. (2013). Ülevaade Tallinna börsi ühingujuhtimisest ja hea ühingu-juhtimise tava aruannetest aastatel 2010 ja 2011. http://www.fi.ee/public/borsiulevaade_2013.pdf (28.10.2014)

Global Observations on the Role of the Audit Committee. (2013). – A summary of Roundtable Discussions. FEE, ICAA, CAQ. http://www.thecaq.org/docs/reports-and-publications/globalobservationsontheroleoftheauditcommittee.pdf?sfvrsn=2 (05.08.2014)

Hea ühingujuhtimise tava. (2005). − Finantsinspektsioon. https://www.fi.ee/failid/20050922HYT.pdf (09.12.2014)

Hintsov, V., Mobel, A. (2011). Auditikomitee – millal luua ja milleks seda vaja on? http://www.rmp.ee/raamatupidamine/raamatupidamine-yldiselt/11681?HL=auditikomitee (19.06.2014)

Independent Audit Committees in Public Sector Organizations. (2014) – Global Public Sector Insight. The Institute of Internal Auditors. Global. https://global.theiia.org/standards-guidance/Public%20Documents/Independent-Audit-Committees-in-Public-Sector-Organizations.pdf (06.08.2014)

Infovahetuse roll. (2010). Rahvusvaheline auditeerimise standard (Eesti) 260.

Isiklik e-kiri Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna peaspetsialistilt Heli Jalakaselt (10.12.2014)

Isiklik e-kiri Riigikontrolli kohaliku omavalitsuse auditi osakonna peakontrolör Airi Miklilt (14.11.2014)

Isiklik e-kiri avaliku sektori üksuse siseaudiitor ja siseauditi juht (siseaudiitor.ee) Siiri Antsmäelt (05.09.2014)

Kalbers, L., Fogarty, T., (1993). Audit committee effectiveness: an empirical investigation of the contribution of power. Auditing: A Journal of Practice & Theory 12 (1), 24–49.

Kindlustustegevuse seadus. Vastu võetud 08. detsembril. 2004. a – RT I 2004, 90, 616.

Klein, A. (2002), "Audit committee, board of director characteristics, and earnings management", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 33, pp. 375–400

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. Vastu võetud 02. juunil 1993. aastal − RT I 1993, 37, 558.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus. Vastu võetud 16. aeptembril 2010. aastal − RT I 2010, 72, 543.

Korruptsiooni ennetamine valdade ja linnade tehingutes. (2012). − Riigikontroll. http://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2269/OtherArea/1/language/et-EE/Default.aspx (10.11.2014)

Krediidiasutuste seadus. Vastu võetud 09.veebruaril. 1999. a. – RT I 1999, 23, 349

Krediidiasutuste seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu seletuskirja juurde Lisa 4. (2013) Eelnõude infosüsteem. http://eelnoud.valitsus.ee/main#fLmAanz6 (30.11.2014)

Krishnan, J. (2005). Audit committee financial expertise and internal control: an empirical analysis. The Accounting Review 80 (2), 649–675.

Leissoo, T. (2003). Juhatuse esimehel peab olema ülemus. http://www.aripaev.ee/default.aspx?publicationid=31503ED6-39D4-4163-9D98-74AA1E3959CE&code=43559 (25.08.2014).

Marx, B. (2008). An Analysis of the Development, Status and Functioning of audit Committees at Large Listed Companies in South Africa: Thesis in Doctor Commercii. University of Johannesburg. Johannesburg. https://ujdigispace.uj.ac.za/bitstream/handle/10210/3184/Marx.pdf?sequence=1 (27.11.2014)

Mittetulundusühingute seadus. Vastu võetud 06.juunil 1996. aastal – RT I 1996, 42, 811.

Mohamed, E., Hussain, M. (2005). The roles of audit committees in enhancing a transparent corporate reporting. *Humanomics*, Vol. 21 No. 1, pp. 30–47

Mäe, H**.** (2006). Milleks ettevõttele auditi komitee? – Ärielu, september, lk. 58.

NASDAQ OMX Tallinna börs. http://www.nasdaqomxbaltic.com/market/ (27.06.2014)

Nowak, G.T., Liang. S.T. (2003). Putting Audit Committee Reform In Its Historical Context: Revolution Or Evolution? – Corporate Counsel, January 2003, p 7-8.

Ojamaa, K., Taal, M., Parts, G. (2009). Seletuskiri audiitortegevuse seaduse eelnõu juurde. 19.01.2009. http://www.koda.ee/failid/AUTS_uus_SK.pdf (27.06.2014).

Peetson, M. (2013). Siseaudiitor vajab järjest enam kutsetunnistust. http://www.raamatupidaja.ee/article/2013/11/21/siseaudiitor-vajab-jarjest-enam-kutsetunnistust (06.08.2014)

Principles of Corporate Governance: Analysis and Recommendations. (1994). − The American Law Institute. http://www.ali.org/index.cfm?fuseaction=publications.ppage&node_id=88

Prükk, T. (2010). Mida peaksid ettevõtjad teadma uuest audiitortegevuse seadusest? http://www.raamatupidaja.ee/article/2010/03/09/Mida_peaksid_ettevotjad_teadma_uuest_audiitortegevuse_seadusest (28.07.2014)

Raamatupidamise seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus. (2014). Eelnõude infosüsteem. http://eelnoud.valitsus.ee/main#rMgxAXr0 (16.12.2014)

Rabi, M. (1999). Auditikomitee parandab ärikultuuri. – Äripäev, 13. detsember, lk 19.

Raghunandan, K., Read, W., Rama, D. (2001). Audit committee composition, ‘‘gray directors,’’ and interaction with internal auditing. Accounting Horizons 15 (2), 105–118.

Rahandusministeerium. Audiitortegevus. http://www.fin.ee/audiitortegevus (11.12.2014)

Rahandusministeerium. Riigi osaluste valitsemine. http://www.fin.ee/riigi-osaluste-valitsemine (06.08.2014)

Red tape strangling auditing profession – expert. (2008). – *Legalbrief Forensic*, no. 0108.

Riigi osalusega äriühingute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute koondaruanne 2012. aasta kohta. (2012). Rahandusministeerium.

Riigi äriühingu ja sellise äriühingu, kus riigil on vähemalt otsustusõigus, ning riigi asutatud sihtasutuse auditikomitee moodustamise ja tasustamise ning töökorra põhimõtted. Rahandusministri määrus 01.12.2010.a - RT I, 26.11.2010, 6.

Riigieelarve seaduse, vabariigi valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus. Vastu võetud 28. oktoobril. 2010. a – RT I, 12.11.2010, 1.

Riigihangete korraldamine riigi valitseva mõju all olevates äriühingutes ja riigi asutatud sihtasutustes. (2013). – Riigikontroll. http://www.riigikontroll.ee/Suhtedavalikkusega/Pressiteated/tabid/168/ItemId/665/View/Docs/amid/557/language/et-EE/Default.aspx (16.08.2014)

Riigivaraseadus. Vastu võetud 11. novembril 2009. aastal – RT I 2009, 57, 381.

Sarbanes-Oxley Act. (2002). The US government, Public Law No. 107-204, 116 Stat. 745. http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-107publ204/html/PLAW-107publ204.htm (27.06.2014).

Scarbrough, D., Rama, D., Raghunandan, K. (1998). Audit committee composition and interaction with internal auditing: Canadian evidence. Accounting Horizons 12 (1), 51–62.

Seletuskiri audiitortegevuse seaduse eelnõu juurde. (2009). Riigikogu. http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=0c4874eb-03d2-01ae-9cf5-d90b1ee8e0e1& (11.03.2014)

Seletuskiri audiitortegevuse seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu juurde. (2014). Riigikogu. http://www.riigikogu.ee/?op=ems&page=eelnou&eid=af4a7999-e680-4123-9695-23ea2fa1cdac& (03.07.2014)

Seletuskiri kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse eelnõu juurde. (2008). Riigikogu. http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=424861&u=20110324092941

Smith, B. New international standards on auditing – what do they mean to you? Russell Bedford. http://www.russellbedford.com/index.php?option=com_content&view=article&id=%20427:new-international-standards-on-auditing--what-do-they-mean-to-you&catid=91:features -and-analysis&Itemid=90 (27.06.2014)

Spencer Stuart Board Index. (2011). – Spencer Stuart. https://content.spencerstuart.com/sswebsite/pdf/lib/SSBI_2011_final.pdf

Spira, L.F. (2006) Black boxes, red herrings and white powder: UK audit committees in the 21st century. *Journal of Banking Regulation*. 7 (1/2), 180-188. [*Online*] Ebsco Host Web (26.11.2014)

Sustaining an Ethical Culture. – Tone at the Top. IIA. https://global.theiia.org/knowledge/Public%20Documents/TaT_June_2014.pdf (04.08.2014)

Taastades usaldust finantsaruannetesse: Euroopa Komisjon seab sihiks luua kvaliteetsem, dünaamilisem ja avatum audituturg. (2011). Euroopa Komisjon – pressiteade. europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1480_et.doc (02.07.2014)

Temkin, S. (2006). Auditors generally welcome new law despite concerns about education roles. Business Day (South Africa). http://www.accessmylibrary.com/article-1G1-144232912/auditors-generally-welcome-new.html (27.06.2014)

The Audit Committee Journey, A Global View. 2005 - 2006 International Audit Committee Member Survey. KPMG International. http://www.kpmg.co.il/acisrael/Publications/05-06%20HIGHLIGHTS.pdf (13.03.2014)

The Functioning of Audit Committees: Discussion Paper. Federation of European Accountants. http://www.fee.be/images/Discussion_Paper_on_Audit_Committees_120615.pdf (05.08.2014)

The Good, The Bad and their Corporate Codes of Ethics: Enron, Sarbanes-Oxley and the Problems with Legislating Good Behaviour. (2003). *Harvard Law Review*, vol. 116, no. 7, pp. 2123.

Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Vastuvõetud 27. märtsil 2002. aastal – RT I, 13.03.2014, 103

Tulumaksusoodustusega mittetulundusühingu ja sihtasutuse avalikes huvides tegutsemine. Maksu- ja Tolliamet. http://www.emta.ee/?id=14383 (24.10.2014)

Vabariigi Valitsuse seadus. Vastu võetud 13. detsembril 1995. a. − RT I 1995, 94, 1628

Vera-Muñoz, S.C. (2006). Corporate Governance Reforms: redefined Expectations of Audit Committee Responsibilities and Effectiveness. Journal of Business Ethics, Dec 2005, Vol 62, Issue 2, pp 62, 115-125.

Wahl, M.F. (2009). Governance and Ownership: Practices in Estonia. *Paper for rhe 6th International Critical Management Studies Conference – Critical Perspectives of Corporate Governance*. http://mngt.waikato.ac.nz/ejrot/cmsconference/2009/Stream16/Governance%20and%20ownership%20-%20practices%20in%20Estonia.pdf (26.11.2014)

Wuensch, K. L. (2005). "What is a Likert Scale? and How Do You Pronounce 'Likert?'". East Carolina University. http://core.ecu.edu/psyc/wuenschk/StatHelp/Likert.htm (11.09.2014)

Äripäeva Infopank. http://infopank.aripaev.ee/Default.aspx (08.10.2014)

Äriregister. Registrite ja Infosüsteemide Keskus. https://ariregister.rik.ee/ (07.03.2014)

Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2012.–2013. aastal. (2013). Riigikontroll. http://www.riigikontroll.ee/Riigikontrollipublikatsioonid/Riigikontrolliaastaaruanneparlamendile/tabid/110/language/et-EE/Default.aspx (13.11.2014)

Ülevaade Tallinna börsi emitentide hea ühingujuhtimise tava täitmise aruannetest aastal 2009. (2010). – Finantsinspektsioon. http://www.fi.ee/public/HYT_2009.pdf (08.12.2014)

LISAD

Lisa 1. Lühendid

ACCA – Association of Chartered Certified Accountants

AICPA – American Institute of Certified Public Accountants

ALI – American Law Institute – Ameerika Õigusinstituut

AMEX – American Stock Exchange - Ameerika aktsiabörs

ASB – Auditing Standards Board

CCG – Committee on Corporate Governance

COSO – The Committee of Sponsoring Organizations - Treadway Komisjoni Sponsor-oganisatsioonide Komitee

FACG – The Committee on the Financial Aspects of Corporate Governance

FDIC – Federal Deposit Insurance Corporation –

FSC – U.S Federal Sentencing Commission

IASB – Internal Auditing Standards Board

ICAS – The Institute of Chartered Accountants of Scotland

IIA – Rahvusvaheline Siseaudiitorite Ühing

KOV – Kohalik omavalitsus

MTÜ – Mittetulundusühing

NASD – National Association Of Securities Dealers - Üleriigiline väärtpaberimaaklerite ühing

NCFFR – The National Commission on Fraudulent Financial Reporting – riiklik komisjon pettuste uurimiseks

NYSE – New York Stock Exchange – New Yorgi börs

PCAOB – Public Company Accounting Oversight Board

POB – Public Oversight Board - Avalik järelvalve nõukogu

RPS – Raamatupidamise seadus

SA – sihtasutus

SAS – Statement on Auditing Standards

SEC − Securities and Exchange Comission - Ameerika Ühendriikide Väärtpaberite ja Börsi-tehingute Komisjoni

SOX – Sarbanes-Oxley akt

Lisa 2. Auditikomitee moodustamise kohustus joonisena

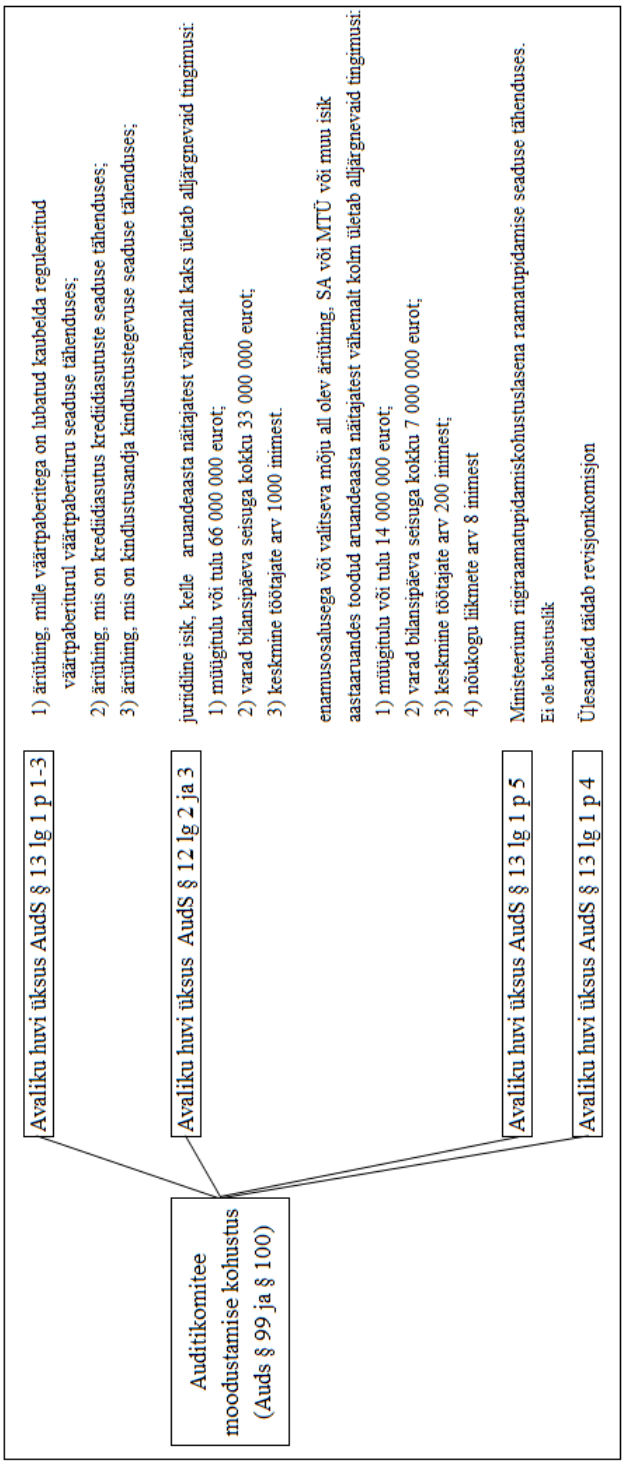

Allikas: (Autori koostatud AudS alusel)

Lisa 3. Valiku alusel kriteeriumidele vastavad juriidilised isikud

nende müügitulu, vara ja töötajate arvu seisuga 31.12.2013

Ettevõte *konsolideeritud andmed	Müügitulu (tuh EUR)	Vara (tuh EUR)	Töötajate arv
ABB AS*	189 979	94 049	1 151
Alexela Energia AS	214 327	130 191	1 088
Alexela Group OÜ	238 727	206 956	1 353
Alexela Oil AS	133 585	33 915	87
Baltic International Trading OÜ*	812 970	146 965	10
Eesti Gaas AS*	220 763	195 869	92
Elisa Eesti AS	94 763	157 071	517
ELKE Grupi AS*	111 439	47 212	424
Henkel Makroflex AS	98 920	96 101	177
Krimelte OÜ*	81 032	17 111	2 017
Lemeks AS*	89 823	66 720	528
Liviko AS*	135 182	62 326	376
Maag Grupp AS*	157 967	68 661	724
Maxima Eesti OÜ	380 552	108 520	3 534
Mecro AS*	103 949	37 725	439
MKJ Haldusgrupp AS*	81 160	44 099	572
MM Grupp OÜ*	307 708	256 412	1 155
Neste Eesti AS	316 207	95 675	39
NG Investeeringud OÜ*	641 981	349 340	4 300
OG ELEKTRA AS	82 092	45 369	717
Orlen Eesti OÜ	460 712	63 344	9
PKC Eesti AS	144 329	101 242	1 105
Prisma Peremarket AS	194 115	47 460	1 062
Rimi Eesti Food AS	360 941	59 521	2 051
Ruukki Products AS	93 356	36 318	125
Saku Õlletehase AS	71 192	98 071	301
Selver AS	342 748	73 338	2 272
Silberauto AS*	205 543	80 819	499
Skinest Grupp AS*	181 881	221 385	1 440
Skinest Rail AS*	156 435	206 290	1 300
Stora Enso Eesti AS	189 190	117 582	596
Tele2 Eesti AS	66 943	108 186	220
TREV-2 Grupp AS*	103 110	46 185	630
Viru Keemia grupp AS*	213 018	516 504	2 013
Visional Invest OÜ*	89 823	67 019	528
VKG Oil AS	159 219	210 406	626

Allikas: (Audiitortegevuse register, ettevõtete 2013. majandusaasta aruanded ÄP infopangast)

Lisa 4. Riigi osalusega äriühingud

14.03.2014. aasta seisuga

	Äriühing	Riigi osalus %
Justiitsministeerium		
1	AS Eesti Vanglatööstus	100
Keskkonnaministeerium		
2	OÜ Eesti Geoloogiakeskus	100
3	AS Eesti Kaardikeskus	100
4	OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus	100
5	AS Ökosil	35
Riigimetsa Majandamise Keskus		
6	AS Eesti Metsataim	69,91
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium		
7	AS A.L.A.R.A	100
8	Elering AS	100
9	AS Eesti Loots	100
10	AS Eesti Post	100
11	AS Eesti Raudtee	100
12	AS EVR Cargo	100
13	AS Eesti Vedelkütusevaru Agentuur	100
14	AS Eesti Liinirongid	100
15	Lennuliiklusteeninduse AS	100
16	AS Metrosert	100
17	AS Eesti Teed	100
18	AS Saarte Liinid	100
19	AS Tallinna Lennujaam	100
20	AS Tallinna Sadam	100
21	AS Teede Tehnokeskus	100
22	AS KredEx Krediidikindlustus	66,67
23	AS Levira	51
24	AS Estonian Air	97,34
Põllumajandusministeerium		
25	AS Vireen	100
Rahandusministeerium		
26	AS Eesti Loto	100
27	Riigi Kinnisvara AS	100
28	Eesti Energia AS	100
29	AS Rocca al Mare Suurhall	15,5
30	OÜ Pro-tooted	80
Siseministeerium		
31	AS Andmevara	100
Sotsiaalministeerium		
32	AS Hoolekandeteenused	100

Allikas: (Rahandusministeerium)

Lisa 5. Valitsussektori aruandesse arvatud sihtasutused

100 % osaluse määraga konsolideeritud sihtasutused			
1	SA Eesti Koostöökogu	33	SA Eesti Tervishoiu Muuseum
2	Tiigrihüppe SA (ühendatud Hariduse Infotehnoloogia SA-ga 2013)	34	SA Eesti Vabaõhumuuseum
3	SA Eesti Teadusagentuur	35	Ettevõtluse Arendamise SA
4	Hariduse Infotehnoloogia SA (grupp)	36	Riigi Infokommunikatsiooni SA
5	SA Innove	37	SA KredEx (valitsussektoris alates 2013)
6	SA Kutsekoda	38	Keskkonnainvesteeringute Keskus SA
7	Archimedes SA	39	SA Holstre-Polli Tervisekeskus
8	Spordikoolituse ja Teabe SA	40	Integratsiooni ja Migratsiooni SA Meie Inimesed
9	SA Teaduskeskus Ahhaa	41	A.H.Tammsaare Muuseum Vargamäel SA
10	SA Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus	42	Läänemaa Arenduskeskus SA
11	Vanalinna Teatrimaja SA	43	SA Saaremaa Arenduskeskus
12	SA Eesti Filmi Instituut (grupp)	44	Viljandimaa Arenduskeskus SA
13	SA Virumaa Muuseumid	45	Võrumaa Arenguagentuur SA
14	Tartu Jaani Kirik SA	46	SA Erametsakeskus
15	Muuseumiehituse SA (likvideeritud 2013)	47	SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital
16	Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA	48	Tuuru SA
17	Unesco Eesti Rahvuslik Komisjon SA	49	Hiiumaa Haigla SA
18	Narva Aleksandri Kirik SA	50	Jõgeva Haigla SA
19	SA Eesti Draamateater	51	Eesti Puuetega Inimeste Fond SA
20	SA Rakvere Teatrimaja	52	SA Sillamäe Narkorehabilitatsioonikeskus
21	SA Vene Teater	53	Tartu Ülikooli Kliinikum SA
22	SA Ugala Teater	54	Tartu Kiirabi SA
23	SA Tehvandi Spordikeskus	55	Põhja-Eesti Regionaalhaigla SA
24	SA Jõulumäe Tervisespordikeskus	56	Viljandi Haigla SA
25	Eesti Rahva Muuseumi Ehituse SA (likvideeritud 2012)	57	Haapsalu Neuroloogiline Rehabilitatsioonikeskus SA
26	SA Kultuurileht	58	Eesti E-Tervise SA
27	SA Endla Teater	59	SA Eesti Tervishoiu Pildipank
28	SA Teater Vanemuine	60	Eesti Välispoliitika Instituut SA
29	SA Teater NO99	61	Jõgevamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus SA
30	SA NUKU	62	SA Koeru Hooldekeskus
31	SA Narva Muuseum	63	SA Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus
32	SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumid		

Allikas: (Riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruanne)

Lisa 6. Rahvaarvu kriteeriumile vastavad kohaliku omavalitsuse üksused

koos elanike arvuga, seisuga 01.01.2013

Omavalitsus	Elanike arv seisuga 01.01.2013
Harku vald	13 064
Maardu linn	16 358
Rae vald	13 838
Tallinn	419 707
Viimsi vald	17 671
Jõhvi vald	12 573
Kohtla-Järve linn	39 250
Narva linn	63 081
Sillamäe linn	14 962
Türi vald	10 143
Haapsalu linn	11 078
Rakvere linn	16 639
Pärnu linn	42 034
Kuressaare linn	14 394
Tartu linn	98 480
Valga linn	13 691
Viljandi linn	18 872
Võru linn	13 483

Allikas: (Rahvastikuregister)

Lisa 7. Vara kriteeriumile vastavad kohaliku omavalitsuse üksused

ja vara tuhandetes eurodes, seisuga 31.12.2012.

Omavalitsus	Vara (mln EUR)
Anija vallavalitus	21,7
Audru vallavalitus	21,6
Haapsalu linnavalitsus	64,3
Harku vallavalitus	35,3
Jõhvi vallavalitus	45,8
Keila linnavalitsus	38,0
Kiili vallavalitus	21,5
Kiviõli linnavalitsus	27,5
Kohila vallavalitus	24,1
Kohtla-Järve linnavalitsus	84,6
Kose vallavalitus	20,6
Kuressaare linnavalitsus	97,0
Maardu linnavalitsus	55,4
Märjamaa vallavalitus	35,5
Narva linnavalitsus	163,9
Paide linnavalitsus	60,0
Põltsamaa linnavalitsus	20,0
Põlva linnavalitsus	45,3
Pärnu linnavalitsus	222,3
Rae vallavalitus	59,7
Rakvere linnavalitsus	58,2
Rapla vallavalitus	26,4
Saku vallavalitus	39,2
Saue vallavalitus	28,4
Sillamäe linnavalitsus	45,5
Suure-Jaani vallavalitus	20,5
Tallinna linnavalitsus	1 304,2
Tapa vallavalitus	24,7
Tartu linnavalitsus	284,5
Türi vallavalitus	40,1
Valga linnavalitsus	44,5
Viimsi vallavalitus	82,0
Viljandi linnavalitsus	42,1
Võru linnavalitsus	44,0

Allikas: (Riigi 2013. aasta majandusaasta koondaruanne)

Lisa 8. E-kiri, Erkki Raasuke

LHV Group-i juhatuse liige, LHV panga ja Varahalduse nõukogu esimees

Proovin alljärgnevalt sõnastada enda arvamuse, et mis on praktilises elus auditikomitee roll ning selle võimalused avaliku huvi üksuse juhtimisotsuste mõjutamisel.

Auditikomitee luuakse reeglina vajadusest (kui seda kohustust ei ole juba seadusandlikult määratud), et järelvalveorgan (nõukogu või muu sama rolli täitev organ) saaks teostada kvaliteetselt organisatsiooni järelvalvet. Auditikomitee töötab tihedalt koostöös siseaudiitoriga ning regulaarselt ka välisaudiitoriga. Auditikomitee töö peamine sisend on siseaudiitori auditid ja välisaudiitori raportid või märgukirjad. Auditikomitee peab need materjalid üsna suure detailsusega läbi töötama ning andma hinnangu, et kas väljapakutud tegevused ja meetmed on piisavad riskide maandamiseks ja protsesside parandamiseks. Taolist detailset tööd ei ole suuremate organisatsioonide puhul mõistlik teha otse nõukogus, sest puudub vajalik kompetents, tähelepanu ja ei investeerita piisavalt aega.

Auditikomiteed juhib reeglina inimene (kes on ka ise nõukogu liige), kellel on nõukogu suur usaldus. See on vajalik selleks, et nõukogu ei peaks hakkama enam küsitlema auditikomitee tööd vaid saab auditikomitee väljapakutud sammude osas asjakohased seisukohad võtta.

Auditikomiteel on kohustus ja õigus tuua olulised teemad nõukogusse lõpliku seisukoha võtmiseks. Need on reeglina olulised ning suuri riske kätkevad teemad, mille osas on vajalik kogu nõukogu informeerimine ning nõukogu seisukohavõtt. Nõukogu teeb siis lõpliku otsuse ning paneb sellega juhtkonnale konkreetsed ülessanded ja ootused. Vajadusel võib auditikomitee negatiivne signaal viia muudatusteni organisatsiooni tegevjuhtkonnas.

Lühidalt – auditikomitee on nõukogu tööorgan detailsema järelvalve teostamiseks. Oma otsuste tegemisel toetub nõukogu auditikomitee poolt tehtud eeltööle ja ettepanekutele. Auditikomitee ise reeglina ei tee organisatsiooni juhtimist mõjutavaid otsuseid. On ootus, et siseaudiitori või väisaudiitori märkuste põhjal teeb tegevjuhtkond juba ise vajalikud korrektuurid. Kui seda siiski ei toimu, siis vajalikud otsused jõustab täis nõukogu (auditikomitee ettepanekul). Loodan, et need mõned mõtted selgitavad.

Lisa 9. Konspekteering III sisekontrolli aastakonverentsi vestlusringist

Nõukogu ja auditikomitee roll ja võimalused organisatsiooni juhtimisotsuste mõjutamisel.

Vestlusringis osalejad:
LHV Group-i juhatuse liige, LHV panga ja Varahalduse nõukogu esimees Erkki Raasuke;
Eesti Raudtee endine auditikomitee esimees Heikko Mäe;
Deloitte Audit Eesti partner Veiko Hintsov.

Sissejuhatav tekst
Küsitleja: Tere tulemast osalejad! Küsingi, Erkki, Teie käest, kui kaugele on Eesti Energiaga otsused jõudnud?
Erkki Raasuke: Riigimasin töötab täpselt sellisel kiirusel nagu ta töötab. Kolm nädalat tagasi lootsime, et muudatused nõukogus saavad kinnitatud, aga see on võtnud kauem aega. Kui kõik läheb hästi siis täna saab vähemalt üks osa nendest muudatustest allkirjastatud. Järgmisel nädalal saab uuenenud nõukogu tööle asuda. Ega praegu ei olegi koosolekuid toimunud.
Küsitleja: Mul on jäänud selline tunne kui, riigifirmas on midagi väga pahasti siis saadetakse Erkki Raasuke kohale?
(naer)
E.Raasuke: Eesti Energia (edaspidi EE) on, ma arvan, et hästi juhitud ja korraldatud ettevõte. Sel ajal kui ma Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumis töötasin ja natukene lähemalt (mitte liiga lähedalt) puutusin kokku riigi äriühingutega. Sellest kogumist, mis oli peaaegu 40 äriühingut, et EE on vaksa jagu teistest ees. Alates sellest kuidas on juhtimine korraldatud kuni selleni, kuidas on kaasaegne korraldatud kuni tulevikuvaateni välja. Hetkel ei ole mingi saneerimise *case*.

Küsitleja: Kui mõtlesime, keda võiks esinema vestlusringi kutsuda siis meid inspireeris kogemus Estonian Air-ist. Tahtsin küsida, palju sai tollane nõukogu tagasisidet siseauditilt, et oma otsuseid teha?
E.Raasuke: Estonian Air-il tegelikult ei olnud oma siseauditit. Sellel hetkel oli natuke üle 300 inimesega äriühing. Kuna lennundus on spetsiifiline siis kontrollitasandeid on seal mitmeid.

Lisa 9 järg

Aga traditsioonilises mõistes siseauditit ei olnud. Auditid, mis finantspoolel tehti, osteti sisse. Me ei saanud siseauditilt tuge kuna ei olnud kellegi käest tuge saada.

Küsitleja: (asjasse mittepuutuv sissejuhatav jutt) Tere Veiko! Mida saab teha piisavalt suur ettevõte kui tal tõesti ei olegi siseaudiitorit. Kas ainuke võimalus on teenuse sisse ostmine ?
Veiko Hintsov: Sõltub natuke ka ettevõtte tüübist. Juhtkond ikkagi vastutab valitsemise eest. Oleneb mida neil on vaja teada, kui hästi ja kindlalt nad tunnevad end selles valdkonnas. See mis puudu jääb tuleb sisse osta. Aga on olemas ka välisaudiitor kellega saab koostööd teha ja kelle käest küsida. Kõik algab siiski peast ehk nõukogust.

Küstleja: Heikko Mäe tere tulemast! Sa olid Eesti Raudtee auditikomitee esimees, kuidas meil Eesti Raudteega lood on?
H. Mäe: Rongid sõidavad ja Eesti raudtee poolt on infrastruktuur töökorras. Mis seal salata, viimasel ajal on õnnetusjuhtumid hakanud sagenema. See avaldab infrastruktuuri valdajale survet, sest ta peab jälgima, et kõik oleks ohutu ja nõuetele vastav. See tähendab seda, et inimesed/ autojuhid ei ole harjunud uute ja kiirete rongidega. See kandub ka Eesti Raudteele, kes peab tegema jõupingutusi, et inimesed oleksid ettevaatlikumad. Ettevõte on pidevalt muutumises nagu ka rongid on muutunud kiiremaks ja vaiksemaks, graafikud on sagenenud. Raudtee ettevõte manitseb ohutusele. Ettevõtte juures, ca 2 aasta jooksul, mil olin auditikomitees, nägin suunda ja arenguid selles suunas, mis oli mõistlik. Organisatsiooni reformiti, see muutus läbipaistvamaks, loodetavasti ka auditikomitee töö andis tõuke, et majandustulemused oleks adekvaatselt kajastatud. Kõik ei sõltu reformidest, transpordiettevõtte puhul sõltub tulemuslikkus ka naabritest ja poliitilistest sündmustest. Seis on tegelikult halb.

Küsitleja: Mismoodi võiks olla ettevõttes töö korraldatud, et auditikomitee pakuks lisaväärtust, et ei oleks seal ainult tähtsad inimesed vaid annaks juhtkonnale või nõukogule tagasisidet ja olla üks osapooltest. Mismoodi siseaudit annaks ohusignaale edasi? Kuidas see panna tööle? Mida see eeldab?

Lisa 9 järg

E. Raasuke: Sellele vastamiseks tuleks mitu sammu tagasi võtta. Siseaudiitori ja auditikomitee tööst saab tõsise väärtust kui see ettevõte on piisavalt suur ja kompleksne. (tekst puudu) Kui komplekssus on saavutatud siis järgmise samm oleks mõelda, kui küpsed me olene nende teemade üle mõtlema. Võime värvata kõige parema siseaudiitori või auditikomitee liikmed aga kui omanikud, nõukogu või juhtkond ei oska seda kasutada, et oma riske paremini juhtida, et ettevõtte käekäigule kaasa aidata siis on sellest funktsioonist iseendast vähe abi. Olen 20 aasta jooksul näinud nii aeglast kui ka kiiret käiku, kus jõutakse punkti, kus saadakse aru, et see on meie enda huvides. Soovimata üldistada, riigi äriühingutel vähemalt pooltel on see teekond kõik veel ees. See ei tähenda, seda et peab olema siseaudiitor. Näide Estonian Airi kohta: kui ollakse agressiivset laienemas, umbes 300 töötajat, kompleksne ja finantsiliselt keeruline äri, ent jäetakse lahti riski aken, ei ole siseaudiitorit ega auditikomiteed, kes annaks tagasisidet, kas asjad lähevad nii nagu soovitakse ja midagi ei jää kahe silma vahele. Küpsuse juures ongi asi kinni.

Küsitleja: Aitäh, Erkki, et rääkisid EA näitest. (tekst puudu) Tegin intervjuu eelmisel suvel xx-ga (asjasse mittepuutuv isik) ta ütles, et kui riskid on maandamata ja tuleb juht, kellel on suur nägemus, ja ta müüb oma mõtte nõukogule maha, aga nõukogu ei ole spetsialist sellel alal siis on ju tohutult suured riskid, sest usutakse visiooni. Võiks ju olla keegi kõrval, kes ütleb, et riskid on meil ju maandamata.
E. Raasuke: Kui minnakse ikka tikutulega bensiinipaagist vaatama palju seal sees on siis ei ole siseaudiitorit kõrvale vaja. (naer) Kogemus on paljudel, minna julgelt riske võtma ei ole midagi halba aga riske tundmata neid riske võtma on enesehävituslik. Küsimus on ajas, millal midagi juhtub. (tekst puudu)

Küsitleja: Mida, sina kolmanda osapoolena, Veiko arvad?
Veiko Hintsov: Mina olen teisel pool lauda. Olen töötanud nii riigi-kui eraettevõtetega. On ettevõtteid, kellel on ja kellel ei ole auditikomiteed. Ettevõtted kellel on auditikomitee on head ja halvad auditikomiteed ehk töötavad ja mittetöötavad. Tuleb mõelda, miks ma loon selle organi, oluline on , et juhtkond saaks aru milleks vaja on. Välisaudiitoril on kohustus suhelda auditikomitee ja nõukoguga. On juhtunud, et mina kutsun kokku auditikomitee koosoleku ja

Lisa 9 järg

annan teada millest me räägime. Selle kaudu ma viin teadmise inimesteni, sest seadus nõuab, et väärtus luua. Kolmandal aastal äkki nad ise ütlevad, et võiksime kohtuda. See võtab aega. Pangad on hea näide, üldiselt on neil head ja töötavaid nõukogud ja auditikomiteed. Audikomiteesid on rohkem riigiettevõtetel, sest seal on seadusandlikud nõuded ent tihti valitakse auditikomitee liikmed nõukogu liikmetest, kes ei ole enamasti professionaalsed. Sealt hakkab ka nende huvi või mittehuvi. Samas on ka häid auditikomiteesid kes võtavad asja südamega ja näevad, et see on võimalus lisandväärtuse loomiseks. Seetõttu on audiitoritel lihtsam ja turvalisem, sest partner on koostööaltim, kes küsib küsimusi. Tegelikult on kurb üldpilt, auditikomiteed ei ole osanud täna väärtust üles leidnud. Vaid üksikutel ettevõtetel auditikomitee päriselt töötab.

Küsitleja II: Hiljuti avaldas siseaudiitorite ühingu president oma blogis seisukoha, et siseaudiitorid ja vandeaudiitorid arvavad, et auditikomitee seisab nende seljataga. Kui on vaja teha raskeid otsuseid siis auditikomitee ei taha neid otsuseid teha. Heikko Mäe, kas nõukogu liikmed ei usalda siseaudiitoreid st ei pea neid professionaalseks või on tegemist argusega raksete otsuste tegemisel?

H. Mäe: Küpsusest sõltub palju, nagu eelkõnelejad mainisid. Ei oska paremini vastata, see on tinglik. On olemas ebausaldusväärseid siseaudiitoreid ja auditikomiteesid. On ka teisi äärmuseid. *Governance* reeglite kogum on asi, mida võiks lugeda, mitte sõna-sõnalt aga võiks järgida. Kui ei ole seaduses nõutud siis on nõukogus ja ettevõttes kinni. On kolm kategooriat: kas auditikomitee aitab *governance* poolele kaasa (suunab tähelepanu) (tekst puudu) Nõukogu võtab asja tõsisemalt kui lisaks siseaudiitorile tuleb ka auditikomitee poolt signaal, et siin on vastuolu. Teine grupp tegevustest on kõik mis on seotud juhtimisotsustega. (tekst puudu) auditikomitee muutub juhtimisotsuste juures võtmekomponendiks siis kui ettevõttes ei ole defineeritud ettevõtte riskiisu või riski kandmise võime. Eestis kasutatakse seda vähe. Kolmas kategooria on koostöö siseauditiga ja puhas järelvalve osa. Nõukogu teostab järelvalvet vastavalt Äriseadustikule ja tulenevalt limiitidest (tekst puudu) auditikomitee järelvalve fookus peaks olema süstemaatiliste rutiinide kehtestamine kogu organisatsioonis. Kõik see mis jõuab nõukogu või juhtkonna lauale on organisatsiooni

Lisa 9 järg

rutiinidest ja kontrollidest läbi käinud ja süsteem toob välja punaseid kohti või realiseerinud kahjusid.

Küsitleja II: Auditikomiteede nõue avalikus sektoris tuleneb seadusest, erasektoris juba ka tekib neid. Kas teie arvates on juhtimine üldse läinud avalikus sektoris juhtimine läbi selle paremaks, tänu sellele, et on kohustus auditikomitee luua ja seal peab olema rahandusalase haridusega inimene? Kas on toimunud muutus?

Erkki Raasuke: Jah, see pigem aitab kaasa. Kui 2005 EL-i astusime siis sellega tuli kaasa hulk erinevaid regulatsioone, mida on ka kritiseeritud. Tegelikult tuli palju häid reegleid, meil endal ei olnud küpsust, et ehitada enda reegleid. Saime importida palju häid reegleid. Halbu on ka aga valdavalt oli hea. (tekst puudu) See oli tõuge. Pole ettekirjutatud asjade pooldaja aga meie enda loomulik küpsuse kasv on aeglane ja see siin on kaasa aidanud. (tekst puudu) Meie ettevõtlus on alles 20 a alles vana, meil endal ei ole keerulisi mitmekihilisi organisatsioone, see on hea kui me saame reegleid ja oskusi juurde tuua.
Veiko Hintsov: Mu meelest ka, et see on positiivset andnud. (tekst puudu) Inimesed suhtlevad, koosolekud ja vahetavad mõtteid - see on positiivne, see on liikuma lükatud. Rahandusministeerium korraldas eelmisel aastal oma haldusala ettevõtete nõukogu liikmetele finantsalase koolituse, viisin seda osaliselt läbi. Räägiti auditikomitee rollist, nõukogu rollist, finantsanalüüsist, käisime aastaaruande läbi, mis on audiitori töö, missuguseid küsimusi audiitorile esitada, koosolekute korraldus ja nende vastutus jne. Sealt käis läbi üle saja nõukogu liikme, suuremad ja väiksemad ettevõtted. Edasi võiks teha juriidilist koolitust nõukogu liikmetele ja ka auditikomitee liikmetele. Inimesed tahavad õppida. Hea algus!

H. Mäe: Nõus eelkõnelejaga.

Küsitleja: Kui hea peremees riik on? Läbi nõukogu ja auditikomitee?
Raasuke: Kui hea omanik riik saab olla. Kogemus on näidanud, et on takistused ja teemad, et riigil on raske olla hea omanik. Võiks ju arvata, et mis seda riiki ikka takistab. Asi on kinni tehnilistes asjades ja diskussiooni puudumine. (tekst puudu) Riigil on raske erasektorile

Lisa 9 järg

sarnane omanik olla. (tekst puudu) Strukturaalselt riik teistmoodi üles ehitada, on keeruline seda teha. (tekst puudu) Riik püüab halbade kaartidega võimalikult head märgu mängida. Ei ütleks, et Eesti riik on kehva omanik, meil on pikka maa minna. (tekst puudu) Tal on palju takistusi ja piiranguid. (tekst puudu) Head tulemust on võimalik teha. (tekst puudu) Samast ettevõttest reeglina eraomanduses saadakse rohkem ühiskondlikku panust st väärtus käte saada. Kuna äriühingud olemuslikult ja strateegiliselt vajaduselt peavad kuuluma riigile, nendega tuleb hakkama saada.

Küsitleja: Mida saaks teha et riik paremini kasutaks ära oma halbu kaarte? Koolitus oleks eelkõneleja sõnul aitaks, kas on veel midagi?
Erkki Raasuke: tegime palju tööd selles osas, et riik saaks olla parem omanik. Peamised punktid mis 2013 välja tõime. (tekst puudu) Esiteks: ministeeriumi poolt sõnastatud ühe-kahe lk pikkune dokument, mida me sellest ettevõttest saada tahame.
Teiseks: see kuidas juhtimistasandid st nõukogu pannakse kokku, saaks teha palju paremini.
Kolmas: tead, mida tahad saavutada ja tahad mehitada ettevõtte juhtimistasandid hästi. Kes kõik selle ellu viib, min struktuurid ei ole ehitatud selle tegevuse jaoks. (tekst puudu) Keegi peaks selle asja ellu viima. (tekst puudu) See kõik on mujal maailmas tehtud.

(tekst puudu)

Veiko Hintsov: Baltikumi ühingujuhtimise instituut. Kuidas riigi poolt hallatavate ühingute *governanc*e hallata. Tehti head tööd. Nt. Soomes oli riigi osaluste haldamine koondatud üksustesse. Eestis on RAMis riigivara osakond, et ent see ei tööta päris nii. Sinna võiks mu meelest panustada. (tekst puudu) Töötades 6 aastat sellises asutuses, kogedes, kus riik võtab vastu otsuseid mis lõppkokkuvõttes kahjustab teda ennast. Nõukogu liikmetel on samuti nö huvide konflikte, kus sa oled tegevpoliitik ja nõukogu laua taga ja siis oled Riigikogus esindades seaduseelnõud, siis on raske sellises olukorras ära juhtida. Võime olla eetilised aga ikkagi lõpuks ei ole. (tekst puudu)

(Pikem arutelu Baltikumi ühingujuhtimise instituudi raportist)

Lisa 9 järg

Küsitleja II: Eestis on mitukümmend KOVi, kellel on kohustus moodustada auditikomitee, kas on seal mingit lootust?
Heikko Mäe: Mul KOVidega töötamise kogemust suurt ei ole/puudub. Kunagi kümneid aastaid tagasi üritasime seal auditit teha, vastastikune huvi puudub. Üritama peab.
(tekst puudu)
Veiko Hintsov: RAM koolitus, KOV esindajad, riskijuhtimine ja auditikomitee. Ei saanud suurt tagasisidet. Ei rääkinud ühte keelt, üritasime, tõime paralleele. (tekst puudu)
Erkki Raasuke: KOV-id on väiksed ka, vaadates kui väiksed nad on ja kui raske on neid mehitada. Erasektori kogemus näitab, et valik on just nii väike ja sul on võtta ainult need inimesed. Osad ajad käivad neil lihtsalt üle jõu.
Veiko Hintsov: Lisaks. Kuldne reedel. Kui tahame, et mingi asi oleks korras ja läbipaistev, kui me ei usalda oma juhte, siis me tahame panna sinna mingi kontrolli sinna peale, siis kontroll tuleb õigesse kohta panna. See et suurde omavalitsusse tekitatakse mingi auditikomitee, Tuleks vaadata äkki allapoole, kus peaks midagi just kui paremaks tegema ja ressurssi panema. Ega auditikomitee ei ole mingi võluvitsake, ta hakkab seda sama asja ajama. Arvestada tuleb lõpuks ka eelarveliste vahenditega.

Tänusõnad.
Lõpp.

Lisa 10. Intervjuu, Veiko Hintsov

Deloitte Audit Eesti partner ja Audiitorkogu juhatuse liige

Lühike sissejuhatus magistritöö olemusest ja ülesehitusest.

1. Missugune on Teie kokkupuude auditikomiteedega? Töö käigus, koolitusi, nõustamisi?

Peamine kokkupuude on meil ikkagi läbi oma auditi klientide. Audiitoril on seaduse järgi kohustus kohtuda auditikomiteega ja luua nendega töine õhkkond ja suhe. See on meie peamine kontakti koht ja me ise küsime ligipääsu auditikomiteele kui teame, et see auditikomitee selles konkreetses ettevõttes või organisatsioonis peaks olema. See on meie tööülesanne. See on meie põhiline kokkupuute punkt.

2. Mida on, Teie arvates, auditikomitee moodustamine üksustes või ettevõttes enim muutnud? Mida võiks üks hea auditikomitee ettevõttes ära teha või millele kaasa aidata?

Mõtted on läbi tööülesannete Audiitortegevuse seaduses lahti kirjeldatud, mis on auditikomitee suurem eesmärk. Kindlasti leiab ka *googeldades* terve rea materjale auditikomitee olemuse ja peamiste tööülesannete ja kõige selle kohta. Ega auditikomiteel, peale seaduses kirjeldatu, ei ole vähemalt Eesti õigusruumis väga selget praktikat välja kujunenud mida nad teevad. Ilmselgelt nad otsivad alles oma kohta. Praktika veel kujuneb ja ma arvan, et kui inimesed liiguvad auditikomiteede vahel (seal me tegime niimoodi ja siin võiks samamoodi teha jne) Ma arvan, et see praktika on ilmselgelt kujunemisjärgus, mida auditikomitee peaks tegema. Peamine ülesanne on ilmselgelt parandada või suurendada läbipaistvust ja sõltumatust. Tihtipeale on auditikomitee nõukogu liikmetest koostatud, mis iseenesest on okei. Aga tegelikult on see mingisugune seltskond, kellel on vastav eriharidus või huvi ja fokusseeritakse finantsteemade või finantsküsimuste peale.

3. Missugused on peamised esilekerkinud küsimused/probleemid/ seoses auditikomiteedega.

Üleüldisemas mõttes teemad, millest me auditikomiteega räägime, kas siis juriidiliste isikute, SA või KOVide puhul jäävad teemad samaks. Erinevate ettevõtte riskide diskussioon. Auditikomitee peaks omama ülevaadet. Tema koostööpartnerid on välisaudiitor, keda mina esindan ja ka siseaudiitor, kes nö töötavad ettevõtte erinevate riskidega. Need ei ole otseselt

ainult finantsriskid, seotud kaudselt, näiteks varade säilimise ja selle poolega jne. Need teemad mis üles kerkivad on auditist tulenevad erinevad riskid. Kui meie või siseaudiitor oma töö või riski ülevaate lõpetab siis sealt tekivad mingid küsimused ja riski kaardistused. Riskide kaardistusega ja riskide maandamisega seotud teemad ongi need mida me põhiliselt arutame. Kas on risk või ei ole risk, on see suur risk või väike risk, mida me veel teeme, kus veel võiks olla riskid, kes nendega tegeleb jne. See on see, milles auditikomitee roll seisneb, lisaks sellele, et me räägime ühe poolena läbipaistvusest ja sõltumatusest ja teise poolena finantsriskidega (ettevõtet puudutavate riskidega) töötamine. Hästi oluline pool on ka see, et üks pool on riskide kaardistamine, välja toomine ja avastamine aga teine pool on järeltöö, auditikomitee peaks olema ja õnneks tihtipeale ka on see organ, kes vaatab, et nende riskidega minnakse edasi, neid riske maandatakse mingil määral. See pole lihtsalt nö jututuba ja neil on õigus ja ka kohustus vastava valdkonna spetsialiste jutule kutsuda. Oletame, et sise-või välisaudit toob välja mingisuguse IT-ga seotud riski, siis auditikomitee võiks ja peaks minema IT juhi juurde, paluma ta jutule, rääkima need riskid läbi ja küsima IT juhi käest ka tegevusplaani. Mismoodi ta näeb riski realiseerumise tõenäosust ja kuidas seda riski katta. Erinevate riskidega töötamine, mis ettevõttes valitseb. Lõpuks jõuab see nt ka kuvandi riskini. Riske võib rohkem olla kui ainult finantsriskid. Auditikomitee ja tema koosseis, kust nõutakse ühelt inimeselt finantsoskuse olemasolu, on fookus ikka finantspoolele.

4. Kuidas tõlgendada Auds toodud arvestuse või rahanduse asjatundja? Haridus/töötamine selles valdkonnas?

Ma julgen arvata, et see võib tähendad emba-kumba, mõlemad sobivad. Kui on inimene, kellel on vastav kogemus vastavates sektorites töötamisel, on see vägagi väärtuslik.

5. Kas Teie arvates võiks avaliku huvi üksuse auditikomitee, positsioon, ülesanded avalikkusele ettevõtete kodulehtedelt avalik olla? Või pole see avalikkusele oluline informatsioon, kas seda võiks mingil moel pidada mingil määral ärisaladuseks?

Töökord või päevakord on enamasti seotud ju ettevõtte riskidega, mis tihtipeale võivad olla seotud ka ärisaladus või nõrkustega, mida tegelikult ei taheta kellelegi näidata. Liikmed peaksid või võiksid olla kindlasti avalikud. Need kes istuvad auditikomitees see on elementaarne, ma arvan välisriikides on see ka elementaarne, et inimesed on kodulehelt

leitavad. Auditikomitee ja seal olevate liikmete koosseis ja nende kogemus näitab ka usaldusväärsust ja tunnustatust selle ettevõtte suhtes. Need inimesed (ettevõtte seest) paratamatult seovad oma näo ja imidži selle ettevõttega. Liikmed võiksid olla avalikustatud, päevakord, kodukord ja tulemused ei peaks olema avalikustatud.

6. Kas Teie arvates on kohaliku omavalitsuse (KOV kui avaliku huvi üksus seega auditikomitee moodustamise kohustusega) revisjonikomisjonil auditikomitee ülesannete täitmine hea mõte? (Kvalifitseeritud ja vajaliku haridusega inimeste leidmine, kes vastavad seaduses toodud nõuetele, poliitiline kallutatus)

Kui ma Sinu käest kuulsin, et niimoodi tehakse siis ma ei ole päris kindel, et komitee moodustamise mõte on sellega kaetud. Linnuke on nö kirjas ja mingid tööülesanded saab ka sinna riputada. Kui kanda see mõte nö tavaettevõtlusesse üle siis revisjonikomisjon on kuvandatud nagu siseaudiitor ja auditikomitee peaks olema sõltumatu organ, kes annab siseaudiitorile tööülesandeid. Teoreetiliselt tekib küsimus, kes annab revisjonikomisjonile tööülesandeid. See võib olla volikogu aga volikogu kindlasti ei ole igapäevastes riskide küsimustes pädev. Tegelikult, kui seal oleks auditikomitee, oleks see revisjonikomisjonile parem partner koos töötamiseks ja mingite riskide kaardistamiseks ja tegelikult ka põhjustega tegelemiseks. Ilmselgelt tuleb aru saada, et omavalitsuste puhul ei ole tegemist nö tavaorganisatsiooniga. Seal on olemas poliitilised piirjooned, mis ilmselgelt segavad teatud inimestel koostööd teha. See on asja miinus ja asjad tihtipeale ei hakkagi tööle.

(Arutelu. kuidas üks inimene täidab nii auditikomitee ülesandeid, on revisjonikomisjonis, volikogus ja teeb ka oma põhitööd. Kuidas leida aega ja motivatsiooni, selle kõigega tegelemiseks.)

Kas just on ajas probleem aga kui rääkida sõltumatusest siis mitmed kohas tekib ka eneseülevaatuse koht. Annad iseendale ülesandeid, ise täidad ja kui ei anna siis ei hakata väga pingutama, sest aega on niigi vähe, järelikult me ei anna tööülesandeid ka. Räägid justkui iseendaga. Linnuke on kirjas ent sisuliselt nad oma rolli ei täida.

Lisa 10 järg

7. Koostöös rahandusministeeriumiga läbi viidud koolitus, mis oli suunatud riigiettevõtete nõukogu liikmetele. Missugused olid peamised küsimused, mis esile kerkisid? Missugune oli vastukaja?

Vastukaja oli äärmiselt positiivne. See, et rahandusministeerium sellise asja riigiettevõtete nõukogu liikmetele korraldas on iseenesest super. Me ju katsime väga laia piirkonna. Me rääkisime finantsidest, auditikomiteest, auditeerimisest, järeldusotsustest, otsuste tegemisest üldisemalt. Püüdsime kiiruga ühepäevasel koolitusel anda inimestele, kes on erinevate ettevõtete nõukogudes, kätte tööriistu. Mida nad võiksid küsida ja mida vaadata.

Mina istun tihtipeale nõukogus teisel pool lauda ja ma ei saa aru, miks mult selliseid asju ei küsita. Ma põhimõtteliselt andsin neile vihjeid mida nad võiksid audiitoriga suhtlemisel arvestada jne. See oli üldise teadlikkuse tõstmise loeng. Et nad teaksid missugused dokumendid auditi käigus tekivad, missugused dokumendid aastaaruande tegemise tekivad, kus keegi alla kirjutab, missugused riskid kellelegi on, missugused õigused ja kohustused kellelgi on. Me käisime selle territooriumi läbi.

Kas ka tulevikus võiks midagi sellist läbi viia?

Kindlasti, sest nõukogu liikmed vahetuvad. Tegelikult oli kohapeal juttu ka sellest, et võib-olla peaks minema kitsamalt. Näiteks tegema eraldi päeva auditikomitee liikmetele. Mitte ainult finantsvallas, see võiks minna pooleks ka juriidilise nõustamisega. Kui ollakse nõukogus või auditikomitees siis sellega kaasneb rida juriidilisi kohustusi ja vastutusi. Lihtsalt rääkida inimestele mis on nende vastutus, mida nad peavad tegema, mida küsima, mis õigused neil üldse on küsida. See oli hea algatus ja ma loodan, et nad lähevad sellega edasi.

8. Mida tähendab, et audiitorettevõttel on leping avaliku huvi üksusega (Audiitortegevuse register), missugune on erinevus tavalise lepinguga?

Seal ei olegi vahet. Leping on leping, suurt vahet ei. Seadus eristab erinevaid ettevõtteid nt avaliku huvi üksus. Seadus on natuke kohmakalt kirjutatud. Need kes auditeerivad avaliku huvi üksuseid peavad koostama läbipaistvusaruande, ehk tegelikult ainuke kohustus mis selle lepingu sõlmimisega tekib ongi see, et sa muutud läbipaistvusaruande kohuslaseks. Mis tähendab seda, et audiitori tegevus peab olema läbipaistev. Kui loeme neid aruandeid siis seal

Lisa 10 järg

me kirjeldame missugused on meie sisemised kvaliteedikontrolli süsteemid, mismoodi me auditi üles ehitame, kes on meie meeskonnaliikmed, kuidas me neid koolitame, kuidas me neile palka maksame, kes on meie avaliku huvi üksused, nimekiri nendest ettevõtetest, mis on meie aastakäive. Seal on terve rida sellist informatsiooni, mis aitab avalikkusel mõista mismoodi audiitori ja millised audiitorid nende avaliku huvi üksustega töötavad. See peaks andma avalikkusele täiendava kindluse. Avaliku huvi üksus ehk seal on avalik huvi, kõrgendatud avalik huvi kehtib ka audiitori kohta ja selle kõrgendatud avaliku huvi rahuldamiseks koostame läbipaistvusaruande. Miks seadus on veidi kohmakas? Sest kasutades ATR ehk audiitortegevuse registrit siis see lepingute loetelu ei ole see kaugeltki mitte täielik. Seal ei ole kõik lepingud kirjas, mida me teenindame. Selle nüanss on selles, et seadus ütleb, et sa pead läbipaistvusaruande koostama alates esimese kliendilepingu sõlmimisest avaliku huvi üksusega kuni viimase kliendilepingu kehtimiseni. Samahästi oleks ma võinud panna sinna ainult ühe kliendilepingu üles, see oli mu esimene leping ehk nö stardipauk. Pärast seda teen läbipaistvusaruannet ja kui ma võibolla umbes 28 aasta pärast lõpetan mingi teise või neljanda või üheksanda avaliku huvi üksuse teenindamise ja rohkem neid ei tule siis ma ütlen, et rohkem ma läbipaistvusaruannet ei tee. Vahepeal kliendid tulevad ja lähevad, registri mõttes ei muutu midagi. Ainuke koht, kus saad tervikliku lepingute loetelu ongi seesama läbipaistvuse aruanne, mis on iga audiitorühingu kodulehel väljas.

9. Miks ma selle eelmise küsimuse tõstatasin oli juhus, kus audiitorettevõttel oli Audiitortegevuse registris leping kui avaliku huvi üksusega, ent ettevõte ise ei määratlenud end kui avaliku huvi üksust ja ei olnud auditikomiteed moodustanud.

Sellele küsimusele ma vastust ei tea. Pean tunnistama, et neid ei ole väga lihtne defineerida, seal on mitmed kriteeriumid, kas on grupis või mitte jne. Tunnistan, et olen ise teinud ka vigu, kus ma olen lisanud sinna ettevõtteid, kes ei pruugi seal olla ja olen lihtsalt kogemata ka välja jätnud. Muud ei oskagi öelda, oma kogemusest võin öelda, et kõik eksivad.

10. Kuidas toimib audiitor, kui ettevõttel ei ole auditikomitee moodustatud, kuigi AudS järgi on see kohustuslik? St ei järgi seadust? Märkus?

Otseselt märkust ei pane sest finantsaruanded on korrektsed aga kindlasti räägime sellest juhatuse või omanikuga. Kindlasti anname sellest märku, me peame sellest märku andma.

Lisa 10 järg

Meie ei saa ühte oma seaduslikku ülesannet täita, me ei saa auditikomiteega kohtuda. Kindlasti anname sellest märku.

11. Mida võiks parendada, seoses auditikomiteede moodustamise kohustusega, et komiteede moodustamine ladusamalt kujuneks? Riigi poolt kohuslikud koolitused enne nõude sisseviimist? Lisamaterjalid? Põhjalikum seletuskiri?

Kui pole juhendmaterjale rahandusministeeriumi poolt siis tegelikult on internetis materjale piisavalt. *Googeldades* auditikomitee leiab seal igasugu materjale, brošüüre jne. Tegelikult on informatsioon saadaval. See tegelikult olekski soovitus.

1. Leia keegi teine auditikomitee liige, kas iseseisvalt või läbi RAM-i (kui räägime riigiettevõtetest), vaheta kogemusi
2. Mine internetti, loe mis on *best practises*, seda informatsiooni on seal lademetes. Ka suurte auditifirmade kodulehtedelt leiab midagi mis räägib auditikomiteedest ja tema põhiülesannetest
3. Üks variant, mida on kasutatud, kui auditikomitee luuakse siis auditikomitee pöördub näiteks oma audiitori poole (konkreetse ettevõtte poole, kes on tema audiitor) ja ütleb, et ma olen auditikomiteest, me loome seda, mis on teie kogemused, mida te soovitate meil teha ja kas teil on materjale. Ka seda on juhtunud.

Muus osas ta ongi natuke selline ise-õppeprotsess, mõni aasta on käinud ja kestab veel ja tegelikult luuakse Eesti auditikomitee toimimise praktikaid. Elame huvitaval ajal, toimub praktikate kujunemine (*muie*).

12. Kas saan õigesti aru, et kui ettevõtte veel ei tea, et tal on auditikomitee moodustamise kohustus, selgub, et 2014. aasta andmed lähenevad auditikomitee moodustamise kohustusele, kas ta peab siis 2015. aastal alguses auditikomitee moodustama või millal ta peaks auditikomitee moodustama? Kas täiesti suvalisel hetkel, kuidas see toimib?

Varem võib alati. Need on need piirmäärad, millal hiljemalt peaks auditikomitee moodustama. Selge see, et kui näiteks homme saab käive täis ega ülehomme seda komiteed ei teki. Seaduse mõte on ikkagi see, et seal on mõistlik ajajoon, mille jooksul ettevõte peab auditikomitee moodustama. Aga alati võib ka väiksemal ettevõttel auditikomitee moodustatud

olla, see on ettevõtte sisekorra ja omanike küsimus, kuidas ta tahab oma *governance* üles ehitada.

13. Üks ideoloogiline küsimus. Kuidas näeb Teie arvates välja ideaalne auditikomitee? Missugused on liikmed, töökord, kui tihti käiakse koos jne?

Eks see sõltub natuke ka ettevõttest. Hakkame lõpust peale, ma arvan, et auditikomitee võiks u neli korda aastas koos käia. Mis ei tähenda, seda et nad peavad alati ka välisaudiitoriga kohtuma, ma arvan et kaks korda on optimaalne kohtumiste arv, kui me räägime keskmisest suurest ettevõttest. Liikmeskond peaks olema finantstausta ja -haridusega. Tegelikult on oluline see, et nad oleksid harjunud oma varasemas praktikas riskidega töötama ja riske hindama. Tihtipeale on see, et välisaudiitor on tihtipeale kompetentsem kui auditikomitee. Auditikomitee peaks tegelikult seda kontrolli protsessi ise juhtima, olema nö komitee suure tähega. Tal peab olema visioon ja arusaam, mida ta tahab saada välisaudiitorist, siseaudiitorist, ettevõttest ja riskidest. Tänane probleem on see, et auditikomitee on tihtipeale loodud vaid linnukese pärast või seal käsitletavad teemad ei ole piisavalt sügavuti finantsidega seotud ja on selle tõttu mittevajalikud või mitte-pädevad. Kui on kompetentsed inimesed siis neil peavad oma eesmärgid olema auditikomitee töötamise suhtes. Ideaalne oleks see, et kui inimesed sinna määratakse siis peaks olema valik inimestest ja nad tegelikult peaksid nõukogu esimehele või omanikele tutvustama omavisiooni, mida nad auditikomitee liikmena tahaksid teha. Mõnes mulle teadaolevas organisatsioonis nii see töötabki. Aga mõnedes kohtades on nii, et audiitor jookseb auditikomitee liikme järel, ütleb, et: „Kas tohib rääkida, tegelikult meil peaks olema koosolek?“ vastuseks kõlab: „Okei, räägi ära kiiresti, mis sul oli?!“ Sa pead tahtma sinna kuuluda ja tahtma sellega tegeleda. Nii nagu paljude asjadega elus – head asjad tulevad siis välja, kui sa tahad sellega tegeleda.

Rohkem küsimusi ei ole.

Tänusõnad.

Lõpp.

Lisa 11. Intervjuu, Heli Jalakas

Rahandusministeeriumi ettevõtluse ja arvestuspoliitika osakonna peaspetsialist

Sissejuhatav tekst magistritöö olemusest ja ülesehitusest.
Küsimus**:** Missugune on Teie kokkupuude auditikomiteega (lisaks sellele, et olite AudS seletuskirja väljatöötamise juures)?

Vastus: Otsest kokkupuudet auditikomitee tööga minul ei ole aga auditikomitee teemaga olen ma seotud läbi oma tööalase tegevuse siseaudiitorite kutsetegevuse korraldamise koordineerimisel. Samas ka siseaudiitorite kutsetegevuse regulatsiooni väljatöötamise poliitika on tihedalt seotud auditikomitee teemaga. Otseselt ei ole ma olnud üheski valitsemisala asutuse auditikomitees aga olen teoreetiliselt teadlik, mis auditikomitee on, mis on tema ülesanded ning milline on komitee suhe sise- ja välisaudiitoriga. Teie küsimustiku raam on mõeldud auditikomitee liikme intervjueerimiseks aga annan oma parima teie küsimustele vastamisel.

Küsimus: Kui ettevõttel/asutusel selgus juba 2014. aasta septembris, et müügitulu või tulu läheneb 66 mln euroni või vara 33 mln euroni (keskmine töötajate arv tingimus 1000 inimest aga see on ettevõttele kindlasti varem teada) ehk auditikomitee moodustamise kohustusele. Millal peab ettevõte auditikomitee moodustama?

Vastus: Seadus on täitmiseks kõikidele kohustatud subjektidele. Seaduses reeglina kehtestatakse rakendustähtajad teatud nõuetele, millega antakse üleminekuaeg tegevuse vastavusse viimiseks nõuetega. Seega küsimusega tuleb tegeleda enne rakendustähtaja saabumist.

Küsimus: Aga mida teha nende üksustega, kus ei ole tänaseni auditikomiteed moodustatud? Näiteks kui KOV ei ole moodustanud auditikomiteed? Kes kontrollib selle nõude täitmist?

Vastus: Sellele küsimusele on otseselt väga raske vastata. Regulatsiooni väljatöötamise eesmärk on suunata sihtgruppi kuuluvate organisatsioonide käitumist ning et auditikomitee tuleb luua sisuliselt nende ülesannete täitmiseks, mis on seaduses kirjas. Auditikomitee moodustamise vastutus lasub nõukogul (kõrgemal juhtorganil). Peab nõustuma, et kui organisatsioon on väike (sama kehtib KOV kohta), võib tekkida probleeme ressursside pinnalt

(sh haldussuutlikkus) tagada vajalike spetsialistide ehk nõutud asjatundja palkamine. Kuid, kui organisatsioon või meie näitel KOV on piisavalt suur, siis on ta kindlasti võimeline käivitama ka auditikomitee töö ehk KOV puhul siis revisjonikomisjoni töö, kes täidab ka auditikomitee ülesandeid. Rõhutan, et suhtuda ei tohiks selliselt, et järjekordne bürokraatlik nõue on vaja täita, vaid käivitada tuleb auditikomitee sisuline töö just avaliku huvi pärast.

AudS § 97 lg 3 ütleb, et komitees peab olema 2 asjatundjat, AudS § 100 lg 1 annab KOV-i kohta erisätte, et komisjoni peab kuuluma vähemalt üks asjatundja.

Näiteks: Auditikomitee on kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu nõuandev organ, mis ei anna iseseisvalt haldusakte, ega teosta muul viisil avalikku võimu. Seetõttu ei tegele keegi ka nende järelevalvega. Auditikomitee (või revisjonikomisjon) moodustatakse volikogu otsusega. Sellise otsuse (või selle andmata jätmise) õiguspärasuse üle teostab järelevalvet maavanem Vabariigi Valitsuse seaduse § 85 sätestatud korras. Rahandusministeeriumi seisukoht on, et seadus on täitmiseks.

Küsimus: Missugused on peamised esilekerkinud küsimused/probleemid/teemad, millega olete kokku puutunud või on Teie poole pöördutud seoses auditikomiteedega?
Vastus: peamine küsimus on olnud, et kuidas hinnata arvestusala asjatundja kompetentsust.

Küsimus: Mis oli Teie vastus sellele küsimusele, kas hariduslik taust või tööalane kogemus?

Vastus: Kui seaduses on kirjas, et auditikomitees vähemalt kaks liiget peavad olema arvestuse, rahanduse või õiguse asjatundjad, siis asjatundjaks nendes valdkondades saab läbi tööalase kogemuse ja/või vastava hariduse omandamise kaudu. Regulatsioonis ei ole mõistlik üksikasjalikult kirjeldada kompetentsusnõuete nüansse, igal juhul oleks see piiratud loetelu. Oluline on, et see organ (nõukogu), kelle jaoks auditi komitee töötab, peab võtma vastutuse, et valitaks õiged inimesed. Pigem on see organisatsiooni sisene küsimus ja vastutus, et asjatundja valitakse ülesannete iseloomu järgi.

Küsimus: Kas Teie arvates on kohaliku omavalitsuse (KOV kui avaliku huvi üksuse) revisjonikomisjonil auditikomitee ülesannete täitmine objektiivne tööülesanne? Kas ei teki probleemi, et antakse iseendale tööd või tekib eneseülevaatuse oht? (Lisainfoks: Peamiseks probleemiks KOV-ide puhul on välja toodud kvalifitseeritud ja vajaliku haridusega inimeste

Lisa 11 järg

leidmine, kes vastavaks seaduses toodud nõuetele. Motivatsioon seda tööd teha (enamasti ei ole tasustatud, ainult volikogu liikme tasu, poliitiline kallutatus, ajafaktor)) Palun selgitada.

Vastus: aluseks tuleb võtta ikka ülesanded ja roll asutuses (seaduses kirjas, sisuga täidetakse organisatsiooni kontekstist tulenevalt), siis ei näe seda ohtu, et tegeletakse eneseülevaatusega. Küsimus on milliseid meetodeid valitakse ülesannete täitmiseks (kas tehakse töö ise ära, või tellitakse näiteks asutuse siseaudiitorilt, või ostetakse sisse jmt). Motivatsioon riskide hindamiseks ja probleemide uurimiseks peab tulema ikka asutuse seest.

Küsimus: Kas avaliku huvi üksuse auditikomitee liikmete nimed võiksid avalikkusele ettevõtete kodulehtedelt nähtavad /avalikud olla? (Viide mõistele avalik huvi, tegutsetakse avatult publikule ja ei toimu (peamiselt) teabe varjamist, tegutsetakse ühiskonna kui terviku eesmärkide ja huvide täitmise ehk riigi huvides...) Sageli on isikute nimed seotud kvaliteediga ja see tõstaks ka usaldust üksuse vastu.

Vastus: Igat täiendavat nõuet tuleb analüüsida ja lahendada eesmärgist ning teema spetsiifikast lähtuvalt. Need on sellised parameetrid, mida seaduse vaates kohusena seada ei ole mõistlik. Sellised isikud, kelle potentsiaal on nii suur, et tuua organisatsioonile nö plusspunkte, on täna meile kõigile teada, nad on juba niikuinii avalikud. Arvestusvaldkonna reguleerimise laiem eesmärk on tagada, et avalikkusele suunatud arvestusalane informatsioon oleks avalikule huvile vastav ja usaldusväärne. Regulatsiooniga esitame nõuded arvestusvaldkonnas tegutsejatele, et tööd teeks selline inimene, kellel on vastav kvalifikatsioon ning esitatakse nõuded asjatundja kutsetegevusele. Tulemuseks tahame saada kvaliteetset arvestusalast informatsiooni, mis teenib avalikku huvi. Auditikomitee liikmed peavad keskenduma oma rollile ja ülesannete täitmisele, nende liikmete nimede avalikustamine ei anna midagi väljundi kvaliteedile juurde.

Küsimus: Teatavasti on ministeeriumis auditikomitee moodustamine vabatahtlik. Kas teil on ülevaade või teadmine, mitmes ministeeriumis (kas üldse) on auditikomitee moodustatud?

Vastus: ministeeriumites ei ole moodustatud auditikomiteesid.

Lisa 11 järg

Küsimus: Rahandusministeerium viis koostöös Deloitte-ga läbi riigiettevõtete nõukogu liikmete koolituse? Missugune oli vastukaja?

Vastus: Positiivne.

Küsimus: Kas planeeritakse sarnaseid koolitusi läbi viia ka tulevikus, näiteks auditikomiteedele?

Vastus: kindlasti, koolitusvormi valikul on vaja hinnata ressursside olemasolu ka.

Küsimus: Kas oskate öelda, millal võiks koolitusi oodata?

Vastus: Piiratud ressursside tingimuses tuleb leida mooduseid kuidas saame auditi komitee tööd metoodiliselt toetada. Oleme planeerinud auditikomitee teemal tulevikus vahendada informatsiooni arvestusvaldkonna portaali kaudu. Luua elektrooniline keskkond, mille kaudu saaks vahendada auditikomitee tegevusele suunatud informatsiooni ja parimat praktikat, seda võiks iseloomustada märksõnaga – iseõpe.

Küsimus: Mida võiks parendada, seoses auditikomiteede moodustamise kohustusega, et komiteede moodustamine ladusamalt kujuneks? Riigi äriühingute nõukogu liikmetele koolitust tehti, aga teistele? Kas nende juhendmaterjal peaks tulema nõukogu või KOV-i puhul volikogu poolt?

Vastus: ministeeriumi poolt tahame tuge anda läbi eelmainitud loodava portaali.

Küsimus: Kas auditikomitee töökord (töökorralduse) ja tööplaan (töökava) võiksid olla kirjalikult määratud? Seadus otseselt ei nõua. Autori kommentaar: Minu arvates võib kirjalike ülesannete ja töökorralduse puudumine põhjustada liikmete mittetäielikku arusaama komitee ülesannetest ja vähendab üksuses auditikomitee töö tähtsust. (juhus kus vastati, et meil ei ole auditikomiteed kuigi oli kodulehel/aastaaruandes kirjas) Minu arvates võib tööplaani puudumine põhjustada komitee töö juhuslikkust ja mõjutada töö tulemuslikkust.

Vastus: me peame vaatama, et me ei satuks karusselli, kus me tahame kõike seadusega ette määrata. Heal juhul saavutame ülereguleerituse, sest me reguleerime auditikomitee tööd väga erinevates tegevuskeskkondades ja erineva suurusega organisatsioonides, raske on saavutada

Lisa 11 järg

ainult regulatsiooniga head tulemust. Me eeldame, et organisatsiooni kõrgem juhtorgan ja/või tippjuhtkond on vastutav selle eest, et sisse viiakse piisav regulatsioon organisatsiooni toimimiseks ja vajalike ülesannete täitmiseks. Ma arvan, et sätestatud nõue on piisav, et nõukogul peaks olema selline väike abistav organ, nagu auditikomitee, mis oleks orienteeritud rahandusalase informatsiooniga seotud küsimuste lahendamisele seal hulgas riskijuhtimise ja sisekontrolli tõhususe analüüsimisele. Usun, et igasuguse organisatsiooni auditikomitee esimees või revisjonikomisjoni esimees suudab kavandada tegevusi, et tagada vastavate ülesannete täitmine. See peaks olema mõistetav, et selle juurde käib tööplaan, kokkulepped teiste auditikomitee liikmetega, et näiteks mitu korda kvartalis kokku saadakse, kommunikatsioon ja infovahetus audiitoritega jms. Kirjaliku tööplaani, kodukorra nõudmine seaduses ei ole iseenesest vajalik, sest rõhuasetus peaks jääma auditikomitee sisulise töö tulemusele.

Tänusõnad!

Lõpp

Lisa 12. Küsimustik äriühingutele

1. Millal loodi äriühingu auditikomitee?
Lisada aasta ja kuu.

Alles 50 sümbolit

2. Mitme liikmeline on äriühingu auditikomitee?

- ○ 2
- ○ 3
- ○ 4
- ○ rohkem, mitu

Alles 10 sümbolit

3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?
Loetlege! Nt Liige 1: rahandusalane haridus Liige 2: juristi haridus jne. Võib lisada ka haridustaseme kas keskeri, magistrikraad jne. PS. Kui teil on vähem kui 5 auditikomitee liiget, lisage ülejäänutele kriips.

Liige 1		Alles 40 sümbolit
Liige 2		Alles 40 sümbolit
Liige 3		Alles 40 sümbolit
Liige 4		Alles 40 sümbolit
Liige 5		Alles 40 sümbolit

4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?
Loetlege! Kui teil on vähem kui 5 auditikomitee liiget, lisage ülejäänutele kriips.

Liige 1		Alles 40 sümbolit
Liige 2		Alles 40 sümbolit
Liige 3		Alles 40 sümbolit
Liige 4		Alles 40 sümbolit
Liige 5		Alles 40 sümbolit

5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?

- ○ Jah. Selgitage miks liikmeid kaasati ja mis ala eksperte?

Alles 100 sümbolit

- ○ Ei ole kaasatud

Lisa 12 järg

6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?
Küsimuse all on mõeldud tasu lisaks volikogu liikme tasule.

- ○ Jah
- ○ Ei
- ○ Muu

Alles 40 sümbolit

7. Kas auditikomitee liikmeted on praegu või olnud varasemalt äriühinguga seotud?

- ○ Jah, kirjelda auditikomitee liikme tööalast suhet ettevõttega

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei ole ettevõttega muudmoodi seotud, ainult auditikomitee liige

Alles 50 sümbolit

8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?
Näiteks auditikomitee põhikirjas või mujal dokumendis

- ○ Jah, palun lisada link kodulehelt

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei

9. Kas Teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?
Kui auditikomitee ülesandeid ei ole määratud kirjalikult, ei ole küsimusele vastamine kohustuslik.

	Ei täida üldse	Täidab vähesel määral	Täidab osaliselt	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult
Teie arvates	○	○	○	○	○

10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?
Mitu korda aastas?

Alles 200 sümbolit

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?

- ○ Jah, palun lisada link kodulehelt.

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei, selgitada, miks?

Alles 50 sümbolit

12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?

Alles 100 sümbolit

13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?

- ○ Jah, mis koolitus/eriala

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei, miks ei ole olnud koolitusi?

Alles 50 sümbolit

14. Kas Teie arvates äriühingu auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas?

	Ei oma üldse	Omab vähesel määral	Omab osaliselt	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet
Teie arvates	○	○	○	○	○

15. Kas Teie arvates on äriühing tänu auditikomiteele on hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?

- ○ Jah, milles see seisneb?

Alles 100 sümbolit

- ○ Ei

Lisa 12 järg

16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?
Milles võib olla puudujääk?

Alles 200 sümbolit

17. Kas äriühingul on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?
Lisada täpne nimetus.

- ○ Jah, nimetus
  Alles 40 sümbolit
- ○ Kasutakse teenusepakkujat st teenus on sisse ostetud. Lisada teenusepakkuja nimi
  Alles 40 sümbolit
- ○ Ei

18. Kas Teie arvates on auditikomitee nõude sisse viimine end õigustanud?
Selgitage!

- ○ Jah
  Alles 100 sümbolit
- ○ Ei
  Alles 100 sümbolit

19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud äriühingu töös parendada?
Selgitage!

Alles 200 sümbolit

20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on äriühingu kodulehel avalikustatud?

- ○ Jah
- ○ Ei, miks ei ole avalikustatud
  Alles 50 sümbolit

Lisa 13. Küsimustik sihtasutustele

1. Millal loodi sihtasutuse auditikomitee?
Lisada aasta ja kuu.

Alles 50 sümbolit

2. Mitme liikmeline on sihtasutuse auditikomitee?

- ○ 2
- ○ 3
- ○ 4
- ○ rohkem, mitu

Alles 10 sümbolit

3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?
Loetlege! Nt Liige 1: rahandusalane haridus Liige 2: juristi haridus jne. Võib lisada ka haridustaseme kas keskeri, magistrikraad jne. PS. Kui teil on vähem kui 5 auditikomitee liiget, lisage ülejäänutele kriips.

Liige 1		Alles 40 sümbolit
Liige 2		Alles 40 sümbolit
Liige 3		Alles 40 sümbolit
Liige 4		Alles 40 sümbolit
Liige 5		Alles 40 sümbolit

4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?
Loetlege! Kui teil on vähem kui 5 auditikomitee liiget, lisage ülejäänutele kriips.

Liige 1		Alles 40 sümbolit
Liige 2		Alles 40 sümbolit
Liige 3		Alles 40 sümbolit
Liige 4		Alles 40 sümbolit
Liige 5		Alles 40 sümbolit

5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?

- ○ Jah. Selgitage miks liikmeid kaasati ja mis ala eksperte?

Alles 100 sümbolit

- ○ Ei ole kaasatud

Lisa 13 järg

6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?
Küsimuse all on mõeldud tasu lisaks volikogu liikme tasule.

- ○ Jah
- ○ Ei
- ○ Muu

Alles 40 sümbolit

7. Kas auditikomitee liikmeted on praegu või olnud varasemalt sihtasutusega seotud?

- ○ Jah, kirjelda auditikomitee liikme tööalast suhet sihtasutusega

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei ole sihtasutusega muudmoodi seotud, ainult auditikomitee liige

8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?
Näiteks auditikomitee põhikirjas või mujal dokumendis

- ○ Jah, palun lisada link kodulehelt

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei

9. Kas teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?
Kui auditikomitee ülesandeid ei ole määratud kirjalikult, ei ole küsimusele vastamine kohustuslik.

	Ei täida üldse	Täidab vähesel määral	Täidab osaliselt	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult
Teie arvates	○	○	○	○	○

10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?
Mitu korda aastas?

Alles 200 sümbolit

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?

- ○ Jah, palun lisada link kodulehelt.

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei, selgitada, miks?

Alles 50 sümbolit

12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?

Alles 100 sümbolit

13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?

- ○ Jah, mis koolitus/eriala

Alles 50 sümbolit

- ○ Ei, miks ei ole olnud koolitusi?

Alles 50 sümbolit

14. Kas Teie arvates sihtasutuse auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas?

	Ei oma üldse	Omab vähesel määral	Omab osaliselt	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet
Teie arvates	○	○	○	○	○

15. Kas sihtasutus on hakanud tänu auditikomiteele välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?

- ○ Jah, milles see seisneb?

Alles 100 sümbolit

- ○ Ei

Lisa 13 järg

16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?
Milles võib olla puudujääk?

Alles 200 sümbolit

17. Kas sihtasutusel on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?
Lisada täpne nimetus.

- ○ Jah, nimetus
  Alles 40 sümbolit
- ○ Kasutakse teenusepakkujat st teenus on sisse ostetud. Lisada teenusepakkuja nimi
  Alles 40 sümbolit
- ○ Ei

18. Kas Teie arvates on auditikomitee nõude sisse viimine end õigustanud?
Selgitage!

- ○ Jah
  Alles 100 sümbolit
- ○ Ei
  Alles 100 sümbolit

19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud sihtasutuse töös parendada?
Selgitage!

Alles 200 sümbolit

20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on sihtasutuse kodulehel avalikustatud?

- ○ Jah
- ○ Ei, miks ei ole avalikustatud
  Alles 50 sümbolit

Lisa 14. Küsimustik kohalikele omavalitsustele

1. Millal täiendati omavalitsuse põhimääruses revisjonikomisjoni ülesandeid tulenevalt sellest, et revisjonikomisjon pidi asuma täitma auditikomitee rolli?
Lisada aasta ja kuu

Alles 50 sümbolit

2. Mitme liikmeline on omavalitsuse auditikomitee ehk mitme liikmeline meeskond revisjonikomisjonis auditikomitee ülesandeid täidab?

- ○ 1
- ○ 2
- ○ 3
- ○ rohkem, mitu

Alles 10 sümbolit

3. Missugune on revisjonikomisjoni liikmete, kes täidavad auditikomitee ülesandeid, erialane haridus?
Loetlege! Nt Liige 1: rahandusalane haridus Liige 2: juristi haridus jne. Võib lisada ka haridustaseme kas keskeri, magistrikraad jne. PS. Kui teil on vähem kui 5 auditikomitee liiget, lisage ülejäänutele kriips.

Liige 1		Alles 40 sümbolit
Liige 2		Alles 40 sümbolit
Liige 3		Alles 40 sümbolit
Liige 4		Alles 40 sümbolit
Liige 5		Alles 40 sümbolit

4. Mis on revisjonikomisjoni liikmete, kes täidavad auditikomitee liikmete ülesandeid, põhitöö?
Loetlege! Kui teil on vähem kui 5 auditikomitee liiget, lisage ülejäänutele kriips.

Liige 1		Alles 40 sümbolit
Liige 2		Alles 40 sümbolit
Liige 3		Alles 40 sümbolit
Liige 4		Alles 40 sümbolit
Liige 5		Alles 40 sümbolit

5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt revisjonikomisjoni?

- ○ Jah. Selgitage miks liikmeid kaasati ja mis ala eksperte?

Alles 100 sümbolit

- ○ Ei ole kaasatud

Lisa 14 järg

6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?
Küsimuse all on mõeldud tasu lisaks volikogu liikme tasule.

- ◯ Jah
- ◯ Ei
- ◯ Muu

Alles 40 sümbolit

7. Kas auditikomitee liikmetest väliseksperdid on praegu või olnud varasemalt omavalitsusega seotud?
Küsimuse all mõeldakse neid liikmeid, kes ei ole volinikud.

- ◯ Jah, kirjelda tööalast suhet

Alles 100 sümbolit

- ◯ Ei
- ◯ Volikogu väline ekspert puudub

8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?
Näiteks auditikomitee põhikirjas või mujal dokumendis

- ◯ Jah, palun lisada link kodulehelt

Alles 50 sümbolit

- ◯ Ei

9. Kas teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?
Kui auditikomitee ülesandeid ei ole määratud kirjalikult, ei ole küsimusele vastamine kohustuslik.

	Ei täida üldse	Täidab vähesel määral	Täidab osaliselt	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult
Teie arvates	◯	◯	◯	◯	◯

10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?
Mitu korda aastas?

Alles 200 sümbolit

Lisa 14 järg

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?

- ○ Jah, palun lisada link kodulehelt.
  Alles 50 sümbolit
- ○ Ei, selgitada, miks?
  Alles 50 sümbolit

12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?

Alles 100 sümbolit

13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?

- ○ Jah, mis koolitus/eriala
  Alles 50 sümbolit
- ○ Ei, miks ei ole olnud koolitusi?
  Alles 50 sümbolit

14. Kas Teie arvates omavalitsuse auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas?

	Ei oma üldse	Omab vähesel määral	Omab osaliselt	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet
Teie arvates	○	○	○	○	○

15. Kas revisjonikomisjoni ülesannete laiendamisega on komisjon hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?

- ○ Jah, milles see seisneb?
  Alles 100 sümbolit
- ○ Ei

Lisa 14 järg

16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?
Milles võib olla puudujääk?

Alles 200 sümbolit

17. Kas omavalitsusel on siseauditi osakond/siseaudiitor/sisekontrolör/revident või muu kontrolliv ametikoht?
Lisada täpne nimetus.

- ○ Jah, nimetus — Alles 40 sümbolit
- ○ Kasutakse teenusepakkujat st teenus on sisse ostetud. Lisada teenusepakkuja nimi — Alles 40 sümbolit
- ○ Ei

18. Kas auditikomitee nõude sisse viimine on end, Teie arvates, õigustanud?
Selgitage!

- ○ Jah — Alles 100 sümbolit
- ○ Ei — Alles 100 sümbolit

19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud omavalitsuse töös parendada?
Selgitage!

Alles 200 sümbolit

20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on omavalitsuse kodulehel avalikustatud?

- ○ Jah
- ○ Ei, miks ei ole avalikustatud — Alles 50 sümbolit

Lisa 15. Vastused börsiettevõtetelt

KÜSIMUS	Vastaja 1	Vastaja 2	Vastaja 3	Vastaja 4
1. Millal loodi äriühingu auditikomitee?	2010 märtsis	2008	2010, 10	juuni 2010
2. Mitme liikmeline on äriühingu auditikomitee?	5	2	3	2
3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?	majandusalane kõrgharidus:insenertehniline kõrgharidus:rahvusvahelise ärijuhtimise magister:matemaatika kõrgharidus:rahvusvahelise ärijuhtimise magister	Kõrgeim, MA:Kõrgeim, MBA:-:-:-	rahandusalane:majandusalane: jurist:-:-	majandus:majandus:-:-:-
4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?	juhatuse liige: juhatuse liige: investeeringute juh: pearaamatupidaja: juhatuse liige	Ettevõtte juhtimine:Ettevõtte juhtimine:-:-:-	investor:jurist:investeerimisfondi juht:-:-	ettevotja:ettevotja:-:-:-
5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?	Jah, Et laiendada erinevate oskuste skaalat.	Ei ole kaasatud	Ei ole kaasatud	Ei ole kaasatud
6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?	Jah	Jah	Ei	Jah
7. Kas auditikomitee liikmeted on praegu või olnud varasemalt äriühinguga seotud?	Jah, 3 liiget on ettevõtte nõukogu liikmed	Jah, Nõukogu liikmed	Jah, nõukogu liikmed	Jah, mõlemad on ühtlasi ka ettevotte noukogu liikmed
8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?	Jah	Jah	Jah, auditikomitee töökord	Jah
9. Kas Teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid? Teie arvates	Täidab suuremas osas	Täidab suuremas osas	Täidab suuremas osas	Täidab suuremas osas
10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?	10 korda aastas (koguneb igal kuul välja arvatud juuli ja august). Arvan, et see on piisav.	Neli korda aastas	2-3 korda aastas, piisav	keskmiselt 4 korda aastas. Piisav
11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?	Jah	Jah	Ei, Puudub vajadus	Jah, muutub aasta jooksul vastavalt vajadusele
12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?	Siseauditi osakonna juht, ettevõtte juhatuse liige, käsitletavate valdkondade juhid ettevõttes.	Siseaudiitor, vajadusel Finantsjuht ja Juhatuse esimees	audiitorid, finantsjuht	siseaudiitor, finantsjuht, monikord vastavalt vajadusele ka tytarettevõtte(te) juht(juhid)
13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitn erialaselt?	Ei, Osadel liikmetel on varasem auditikomitee kogemus.	Jah, Audit	Ei, miks ei ole olnud koolitusi?	Jah, KPMG auditikomitee teemaline koolitus
14. Kas Teie arvates äriühingu auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas? Teie arvates	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet	Omab suuremas osas	Omab suuremas osas
15. Kas Teie arvates on äriühing tänu auditikomiteele on hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?	Jah, Välisauditi ja siseauditi osakonna koostöö suurenemine.	Jah, Vahetatakse töömaterjale	Ei	Jah, auditikomitee kohtub valisaudiitoriga ja edastab info ariyhingu nõukogule
16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?	Auditikomitee liikmete töökoormuse suurenemine (auditikomitee töö + põhitöö).	Probleeme ei ole	Proleeme pole tekkinud	Probleeme pole
17. Kas äriühingul on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?	Jah, siseauditi osakond, sisekontroll	Jah, Siseaudiitor	Jah, finantskontroller	Jah, siseaudiitor
18. Kas Teie arvates on auditikomitee nõude sisse viimine end õigustanud?	Jah, kui teha tööd sisuliselt (mitte ainult formaalselt seaduse nõude täitmiseks).	Jah, Tagab suurema läbipaistvuse kriitilistes küsimustes	Ei	Jah, Lisa kontroll-mehhanism, hea toimimise korral peaks vahendama riske
19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud äriühingu töös parendada?	Koostöös siseauditiosakonnaga ettevõtte protsesside parandamine (sh riskijuhtimise vaatenurgast).	Andnud sõltumatu vaate ettevõtte riskidele.	Äriühingu finantsid on olnud kogu aeg hästi juhitud, raske on midagi parendada	Nõukogul parem ylevaade riskidest ja nende juhtimisest
20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on äriühingu kodulehel avalikustatud?	Jah	Ei, Ei ole olnud esmatähtis	Jah	Jah

Lisa 16. Vastused juriidilistelt isikutelt

Küsimus	Vastaja 1	Vastaja 2	Vastaja 3	Vastaja 4
1. Millal loodi äriühingu auditikomitee?	Vastavalt vastuvõetud seaduses nõutud perioodil	2014 aprill	2010 märtsis	Juuni 2010
2. Mitme liikmeline on äriühingu auditikomitee?	2	2	5	5
3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?	Rahandusalane haridus:Rahandusalane haridus:-:-:-	Rahandus magister, nõukogu liige:Rahandus magister, auditikomitee kogemus:-:-:-	majandusalane kõrgharidus:insenertehniline kõrgharidus:rahvusvahelise ärijuhtimise magister:matemaatika kõrgharidus:rahvusvahelise ärijuhtimise magister	majandus:rahvusvaheline ärijuhtimine:energeetika:energeetika:tehnika
4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?	Raamatupidaja:Müügispetsialist:-:-:-	Finantsjuht:Audiitor:-:-:-	juhatuse liige: juhatuse liige: investeeringute juh: pearaamatupidaja: juhatuse liige	avalik teenistus:avalik teenistus:riigikogu liige:abilinnapea:õppejõud, professor
5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?	Ei ole kaasatud	Üks liikmetest on pikaajalise siseauditi ja auditikomiteede liikmelisuse kogemusega ekspert.	Et laiendada erinevate oskuste skaalat.	Ei ole kaasatud
6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?	Ei	Välisliige on tasustatud.	Jah	Jah
7. Kas auditikomitee liikmeted on praegu või olnud varasemalt äriühinguga seotud?	Jah	Üks on nõukogu liige, teine on sõltumatu ekspert.	3 liiget on ettevõtte nõukogu liikmed	Ei ole ettevõttega muudmoodi seotud, ainult auditikomitee liige
8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?	Ei	Jah, Ei ole avalik.	Jah	Auditikomitee töökord, ei ole avalik dokument
9. Kas Teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid? Teie arvates	Ei täida üldse	Täidab täielikult	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult
10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?	0	Kord kvartalis. Piisav.	10 korda aastas (koguneb igal kuul välja arvatud juuli ja august). Arvan, et see on piisav.	Neli korda aastas

Lisa 16 järg

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?	Ei, Igasuguseid kontrolle on juba liiga palju	Jah, Pole avalik	Jah	Ei, Ülesanded tulenevad õigusaktidest
12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?	keegi	Finantsjuht, juriidilise osakonna juhataja, kvaliteedijuht, riskijuht.	Siseauditi osakonna juht, ettevõtte juhatuse liige, käsitletavate valdkondade juhid ettevõttes.	Juhatuse liikmed, siseaudiitor, strateegiajuht (sisekontrolli eest vastutava isikuna)
13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?	Ei, Firma ei kuluta raha bürokraatiale	Jah	Ei, Osadel liikmetel on varasem auditikomitee kogemus.	Ei, miks ei ole olnud koolitusi?
14. Kas Teie arvates äriühingu auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas?				
Teie arvates	Ei oma üldse	Omab täielikku ülevaadet	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet
15. Kas Teie arvates on äriühing tänu auditikomiteele on hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?	Ei	Ei	Välisauditi ja siseauditi osakonna koostöö suurenemine.	Ei
16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?	Seaduses nõutakse vastava hariduse omamist, meil pole neid eriti. Ei ole siiamaani saanud aru miks vaja nii palju kontrollorganeid	Probleeme ei ole.	Auditikomitee liikmete töökoormuse suurenemine (auditikomitee töö + põhitöö).	Auditikomitee ja nõukogu ülesannete piir ei pruugi olla alati selge. Eriti olukorras, kus nimatatud organite liikmed kattuvad.
17. Kas äriühingul on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?	siseaudiitor, jurist	Ei	siseauditi osakond, sisekontroll	KPMG
18. Kas Teie arvates on auditikomitee nõude sisse viimine end õigustanud?	Ei, Kui on nõukogu, siseaudiitor, välisaudiitor, jurist milleks vaja veel mingit lisaseltskonda	Ei, Meil on nõukogu liikmed piisavalt hästi informeeritud ja kursis enamike auditikomitee teemadega.	Jah, kui teha tööd sisuliselt (mitte ainult formaalselt seaduse nõude täitmiseks).	Annab võimaluse laiemas ringis käsitleda siseauditi ja sisekontrolliga seonduvaid teemasid.
19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud äriühingu töös parendada?	Mitte midagu	Riskijuhtimise alane kogemus, mida mõõta, kuidas mõõta ja kuidas raporteerida.	Koostöös siseauditiosakonnaga ettevõtte protsesside parandamine (sh riskijuhtimise vaatenurgast).	Tegemist on välise organiga, kellele siseaudit otse raporteerib. Seega pole probleeme võimalik sisemiselt kinni katta.
20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on äriühingu kodulehel avalikustatud?	Ei, Miks seda vaja on?	Ei, miks ei ole avalikustatud	Jah	Jah

Lisa 17. Vastused riigiettevõtetelt

Küsimus	Vastaja 1	Vastaja 2	Vastaja 3	Vastaja 4
1. Millal loodi äriühingu auditikomitee?	09.2004	2002.aasta septembris	2013 veebruar	jaanuar 2012
2. Mitme liikmeline on äriühingu auditikomitee?	3	3	3	3
3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?	vastajale ei ole teada:vastajale ei ole teada:vastajale ei ole teada:-:-	majandus-magister TÜ:õigus-magister TÜ; majandus- magist EBS:majandus-bakalaureus TTÜ:-:-	majandus:majandus:rahandus:-:-	TTÜ majandusmagister:TÜ jurist, bakalaureus:EPA ettevõtluse ökonoomika, magister:-:-
4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?	pangandussektor:ehitussektor:Riigikogu liige:-:-	ettevõtja, äriühingu juhatuse liige:ettevõtja, äriühingu juhatuse liige:ettevõtja, äriühingu juhatuse liige:-:-	ettevõtte juht:riskijuht:finantsdisrektor:-:-	osakonnajuhataja:nõunik:riigikogu liige:-:-
5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?	on kaasatud üksikutel juhtudel vastavalt vajadusele	suurema kompetentsuse tagamiseks: üks isik vandeaudiitori kogemusega teine siseaudiitori kutsega	Ei ole kaasatud	1 liige on väljaspoolt nõukogu. jurist, et tagada juriidiline pädevus
6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?	Jah	Jah	Jah	Jah
7. Kas auditikomitee liikmeted on praegu või olnud varasemalt äriühinguga seotud?	Ei ole ettevõttega muudmoodi seotud, ainult auditikomitee liige	üks isik: varem töösuhe ja täna nõukogu esimehena	nõukogu liige	Ei ole ettevõttega muudmoodi seotud, ainult auditikomitee liige
8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?	AK kodukord, ei ole avalikustatud kodulehel	Jah	Jah	auditikomitee töökord, veebis ei ole
9. Kas Teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?				
Teie arvates	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult	Täidab täielikult	Täidab täielikult
10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?	vähemalt 4x aastas, vastavalt vajadusele	keskmiselt 8-9 korda aastas	11	tavaliselt 6-7 korda. täiesti piisav

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?	korralised tööülesanded, muu vastavalt vajadustele	sensitiivne info	Jah	ei ole veebis
12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?	äriühingu juhatus, siseauditi osakonna juhataja, finantsjuht	juhatuse liikmed, siseaudiitorid jm vast. vajadusele, nõukogu liikmetel on osalemise õigus ja info	finantsjuht, siseuditi juht	nõukogu esimees, juhatuse esimees siseaudiitor (kui siseauditi raport või riskide hindamine teemaks)
13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?	vastajal andmed puuduvad	varasem vandeaudiitori ja siseaudiitori koolitus	on plaanis	iga liikme enda pädevus
14. Kas Teie arvates äriühingu auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas?				
Teie arvates	Omab suuremas osas	Omab suuremas osas	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet
15. Kas Teie arvates on äriühing tänu auditikomiteele on hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?	Ei	kohtumised: auditi fookuste ja riskide tutvustus, vaheauditi ja lõppauditi tulemuste arutelud	regulaarsed kohtumised	EI ole. ÄÜ-l on algusest peale auditikomitee ja nõukogu, kes tihedalt välisaudiitoriga suhtleb
16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?	moodustamisega seonduvaid probleeme ei ole	mehitamise raskused kompetentsete isikute nõusolekute saamisel	ei ole täheldanud probleeme	Keskselt korraldatud koolitusi võiks rohkem olla (Rahandusministeerium on korraldanud nõukoguliikmetele koolitusi, kus ka auditikomiteega seotud küsimusi käsitletud, võiks olla detailsemalt)
17. Kas äriühingul on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?	siseauditi osakond	Riskijuhtimise ja siseauditi osakond	siseauditi juht	OU Interna
18. Kas Teie arvates on auditikomitee nõude sisse viimine end õigustanud?	osaliselt	hõlbustab ja muudab sisulisemaks nõukogu tööd järelvalve osas ja fin riskide ja analüüsi teostamisel	Jah	AK on kahtlemata vajalik, sest kõiki detailselt NK-s arutada on ajamahukas ja kõigil pole ka pädevus
19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud äriühingu töös parendada?	-	organisatsiooni toimimise tõhususe tagamisel, finantsriskide selgitamisel ja ennetamisel, sisekontrolli efektiivsuse tõstmisel	kontrollikeskkonda ja juhtimiskultuuri	suurem tähelepanu riskihinnagutel, detailne arutelu siseauditi leidudest, suurem tähelepanu aruandluse ja raamatupidamisarvestuse kontrollimisel
20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on äriühingu kodulehel avalikustatud?	Jah	Jah	Jah	koduleht on juhatuse vastutada

Lisa 18. Vastused SA auditikomiteede küsimustikule

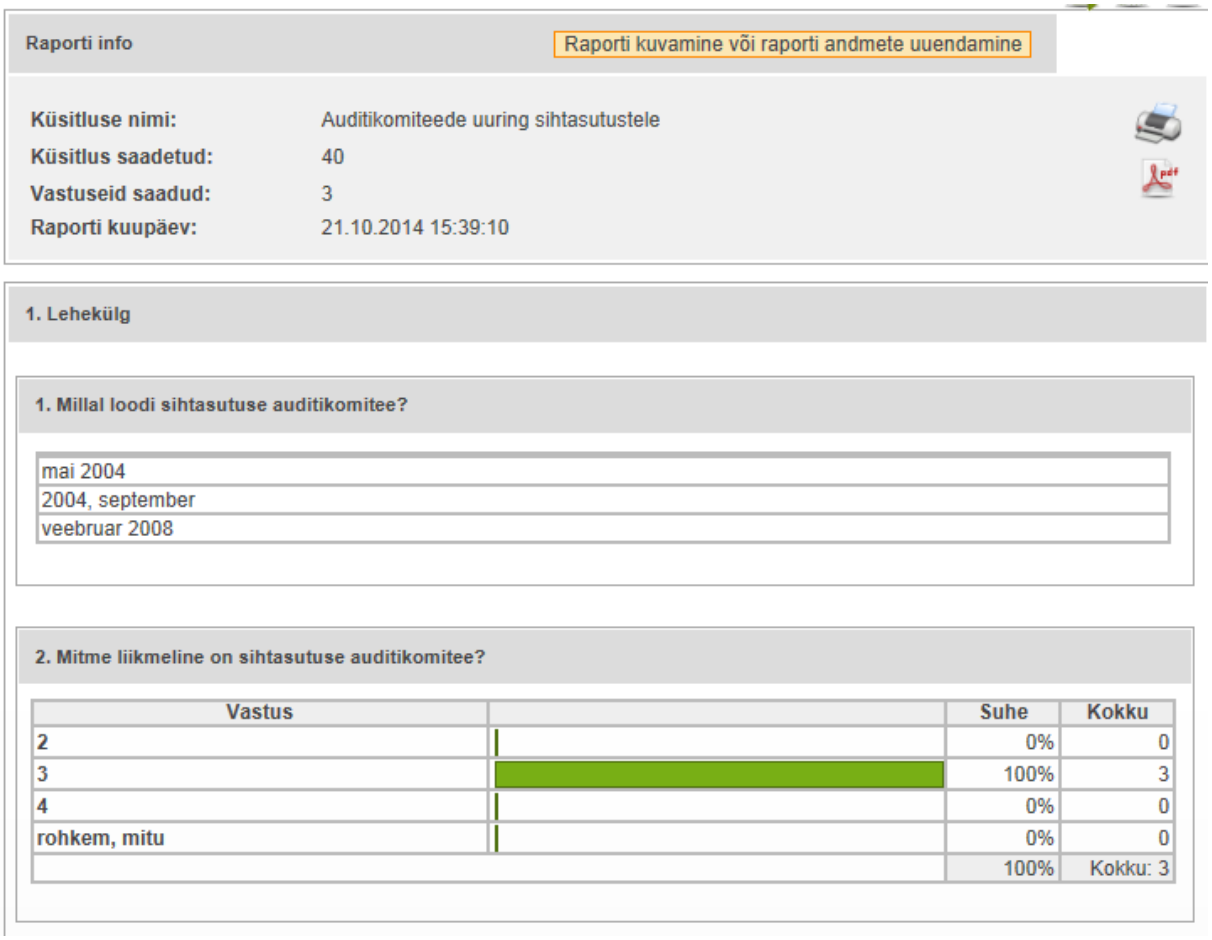

Raporti info — Raporti kuvamine või raporti andmete uuendamine

Küsitluse nimi:	Auditikomiteede uuring sihtasutustele
Küsitlus saadetud:	40
Vastuseid saadud:	3
Raporti kuupäev:	21.10.2014 15:39:10

1. Lehekülg

1. Millal loodi sihtasutuse auditikomitee?

mai 2004
2004, september
veebruar 2008

2. Mitme liikmeline on sihtasutuse auditikomitee?

Vastus		Suhe	Kokku
2		0%	0
3		100%	3
4		0%	0
rohkem, mitu		0%	0
		100%	Kokku: 3

Lisa 18 järg

3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?

Liige 1
rahandusalane ja keskkond
rahandusalane haridus, bakalaureus
-
Liige 2
ei tea, kõrgharidus
majandusalane haridus, bakalaureus
-
Liige 3
rahandusalane
majandusalane haridus, bakalaureus
-
Liige 4
-
-
-
Liige 5
-
-
-

4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?

Liige 1
esimees , RMi allaasutuse juht
Riigikogu liige
-
Liige 2
ministeeriumi nõunik
linnavalitsuse majandusosakonna juhataja
-
Liige 3
riigikogulane
audiitor
-
Liige 4
-
-
-
Liige 5
-
-
-

Lisa 18 järg

5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah. Selgitage miks liikmeid kaasati ja mis ala eksperte?		67%	2
Nõukogu otsustas 2004. aastal auditikomitee koosseisu. Kaasatud on audiitor			
-			
Ei ole kaasatud		33%	1
		100%	Kokku: 3

6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		100%	3
Ei		0%	0
Muu		0%	0
		100%	Kokku: 3

7. Kas auditikomitee liikmeted on praegu või olnud varasemalt sihtasutusega seotud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, kirjelda auditikomitee liikme tööalast suhet sihtasutusega		67%	2
2 liiget on nõukogu liikmed			
-			
Ei ole sihtasutusega muudmoodi seotud, ainult auditikomitee liige		33%	1
		100%	Kokku: 3

8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, palun lisada link kodulehelt		100%	3
Nõukogu töökorras 1 punkt			
AK põhimäärust kodulehel ei ole			
ei ole kodulehel			
Ei		0%	0
		100%	Kokku: 3

Lisa 18 järg

9. Kas teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?

Vastus	Ei täida üldse	Täidab vähesel määral	Täidab osaliselt	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult
Teie arvates	0	0	0	1	1
Kokku	0	0	0	1	1
Kokku %	0%	0%	0%	50%	50%

10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?

4-6 korda aastas. Jah on piisav.
5 korda aastas. On piisav
2-4, piisav

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, palun lisada link kodulehelt.		0%	0
Ei, selgitada, miks?		100%	3
pole olnud vajadust			
ei ole vajalikuks pidanud			
sisaldub töökorras			
		100%	Kokku: 3

12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?

juhatuse liikmed ja kutsutud [illegible] töötajad
juhatuse liikmed ja siseaudiitor
kutsutud osalejad, töötajad kes annavad otsustesse sisendit (info, selgitused).

13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, mis koolitus/eriala		0%	0
Ei, miks ei ole olnud koolitusi?		100%	3
Siseaudit on neid informeerinud			
Pole infot selliste koolituste kohta			
ei ole vajalik, piisav ettevalmistus ülesanneteks			
		100%	Kokku: 3

Lisa 18 järg

14. Kas Teie arvates sihtasutuse auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas?

Vastus	Ei oma üldse	Omab vähesel määral	Omab osaliselt	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet
Teie arvates	0	0	1	0	2
Kokku	0	0	1	0	2
Kokku %	0%	0%	33%	0%	67%

15. Kas sihtasutus on hakanud tänu auditikomiteele välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, milles see seisneb?		33%	1
Vastus on EI, sest sihtasutus teeb välisaudiitoriga väga tihedat koostööd, mitte auditikomitee töttu			
Ei		67%	2
		100%	Kokku: 3

16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?

Juhatuse üle järelevalveks ei ole auditikomitee liikmete volitused ja motivatsioon (tasustamine) piisavad Ajaliselt ei suuda auditikomitee liikmed seda infomassi läbi töötada piisavalt.
Meie asutusel ei ole auditikomitee moodustamisega probleeme tekkinud, sest see töötab juba 10 aastat.
ei ole probleeme

17. Kas sihtasutusel on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, nimetus		100%	3
siseaudiitorid ja projektiaudiitorid			
siseaudiitor			
kui ametikoht ei ole täidetud, väline.			
Kasutakse teenusepakkujat st teenus on sisse ostetud. Lisada teenusepakkuja nimi		0%	0
Ei		0%	0
		100%	Kokku: 3

18. Kas Teie arvates on auditikomitee nõude sisse viimine end õigustanud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		67%	2
Enne nõukogu koosolekut saab võimalikud küsimused ja olulised punktid läbi arutada			
kontrollsüsteemide küsimustes tähelepanu suurendav ja nõuandev roll nõukogule			
Ei		33%	1
tal on olemas järelevalve funktsioon, kuid see on väga formaalne ja teistpidi järjepidev			
		100%	Kokku: 3

Lisa 18 järg

19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud sihtasutuse töös parendada?

Uusi ideid eriti mitte. Järjepidevus meie asutuses - juhatuse üle, eelarve täitmise üle Siseauditile sõltumatuse tagamine.
Ettevalmistus ja majandusteemade läbiarutamine, auditikomitee ütleb nõukogu koosolekul ka oma arvamuse.
ei näe erilist rolli just parendamises.

20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on sihtasutuse kodulehel avalikustatud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		67%	2
Ei, miks ei ole avalikustatud	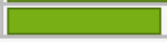	33%	1
koduleht on muutmisel, selleni pole veel jõutud			
		100%	Kokku: 3

Lisa 19. Vastused KOV valitseva mõju all olevatelt tütarettevõtetelt

Küsimus	Vastaja 1	Vastaja 2
1. Millal loodi äriühingu auditikomitee?	2010, kuud ei tea.	2011.11
2. Mitme liikmeline on äriühingu auditikomitee?	4	4
3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?	arst:jurist:majandus:ehitus:ei ole	meditsiin kõrg võrd.magistrikraadiga:jurist kõrg võrd.magistrikraadiga:majandus kõrg võrd.magistrikraadiga:rahandus kõrg võrd.magistrikraadiga:-
4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?	arst:jurist:linnavalitsuse osakonnajuhataja:linnavalitsuse osakonnajuhataja:ei ole	koosseisuväline nõunik-konsultant:juriidilise osakonna juhataja:abilinnapea:linnakassa juhataja:-
5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?	Ei ole kaasatud	1 liige - linnakassa juhataja - rahandus-majandus 1 liige - abilinnapea (nõikogu liige)
6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?	Jah	Jah
7. Kas auditikomitee liikmeted on praegu või olnud varasemalt äriühinguga seotud?	arst ja jurist	1 koosseisul,1 kooseisuväl.,1 nõukogu l 1 rah.spet
8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?	olemas põhikiri, kodulehel ei ole.	
9. Kas Teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?		
Teie arvates	Täidab täielikult	Täidab täielikult
10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?	Vastavalt vajadusel, praeguseks 2014 toimunud 5 koosolekut	auditikomitee koguneb vähemalt 1 kord kvartalis, vajadusel rohkem. 5-8 korda aastas on enamusetel juhtudel piisav
11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?	töö on paindlik, probleeme ette ei planeeri	
12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?	siseaudiitor, kohtutakse juhtivate töötajatega,välisaudiitoriga	siseaudiitor ja vajadusel välisaudiitori esindaja(d)vastavalt päevakorras olevale teised asjaosalise
13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?	ei ole toimunud vajalikke koolitusi (või pole leid	tervishoiukorraldus,ökonoomika, rahandus,juriidika
14. Kas Teie arvates äriühingu auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande auditorkontrolli protsessi osas?		
Teie arvates	Omab täielikku ülevaadet	Omab täielikku ülevaadet
15. Kas Teie arvates on äriühing tänu auditikomiteele on hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?	Ei	vastastikune informeeritus, tegeuste kooskõlastamine etc
16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?	Haigla esindajad pole alati teadlikud auditikomitee töö sisust, võtab aega kohanemine ja väljaõpe põlve otsas.	ei ole olnud
17. Kas äriühingul on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?	siseaudiitor	siseaudiitor
18. Kas Teie arvates on auditikomitee nõude sisse viimine end õigustanud?	juhatus ja nõukogu on probleemidest teadlik, riske maandatakse võimaluste piires. Auditikomitee olem	Auditikomitee, siseaudiitori ja välisaudiitori koostöö on loonud komplektse kontrollsüsteemi
19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud äriühingu töös parendada?	ei usu, et kapitaalselt midagi on üldse muutnud	Sularahakäitlemise, seadmete ja aparatuuri hoolduse ning remondikorraldust jne
20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on äriühingu kodulehel avalikustatud?	avalikkusele see pole oluline info	Jah

Lisa 20. Vastused muudelt avalik õiguslikelt juriidilistelt isikutelt

1. Lehekülg

1. Millal asutuse auditikomitee moodustati?

10.07.2007
2011 juuni

2. Mitme liikmeline on asutuse auditikomitee?

Vastus		Suhe	Kokku
2		0%	0
3		100%	2
4		0%	0
rohkem, mitu		0%	0
		100%	Kokku: 2

3. Missugune on auditikomitee liikmete erialane haridus?

Liige 1
õigusteadus
majandus
Liige 2
majandus
majandus
Liige 3
majandus
õigus
Liige 4
-
-
Liige 5
-
-

Lisa 20 järg

4. Mis on auditikomitee liikmete põhitöö?

Liige 1
riigikogu liige
tegevjuht väljaspool asutust
Liige 2
ministeeriumi juhtivametnik
jurist
Liige 3
ministeeriumi juhtivametnik
vanemteadur
Liige 4
-
-
Liige 5
-
-

5. Kas auditikomiteesse on kaasatud liikmeid/eksperte väljastpoolt asutust?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah. Selgitage miks liikmeid kaasati ja mis ala eksperte?		100%	2
üks liige on väljastpoolt esindamaks iväliseid osapooli.			
Ei ole kaasatud		0%	0
		100%	Kokku: 2

6. Kas auditikomitee liikmed on tasustatud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		100%	2
Ei		0%	0
Muu		0%	0
		100%	Kokku: 2

7. Kas auditikomitee liikmed on praegu või olnud varasemalt asutusega seotud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, kirjelda auditikomitee liikme tööalast suhet ettevõttega		100%	2
2 on asutuse töötajad ka praegu			
Ei ole ettevõttega muudmoodi seotud, ainult auditikomitee liige		0%	0
		100%	Kokku: 2

Lisa 20 järg

8. Kas auditikomitee ülesanded on määratud kirjalikult?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, palun lisada link kodulehelt		100%	2
Ei ole avalik dokument.			
Ei		0%	0
		100%	Kokku: 2

9. Kas Teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?

Vastus	Ei täida üldse	Täidab vähesel määral	Täidab osaliselt	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult
Teie arvates	0	0	0	0	2
Kokku	0	0	0	0	2
Kokku %	0%	0%	0%	0%	100%

10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?

Auditikomitee reglemendi kohaselt toimuvad auditikomitee koosolekud vajadusel, kuid mitte harvem kui 4 korda majandusaasta jooksul.
vähemalt 4 korda aastas

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, palun lisada link kodulehelt.		0%	0
Ei, selgitada, miks?		100%	2
Tööplaan on siseauditi üksusel, täitmist jälgib AK			
Ei ole vastavalt auditkomitee põhikirjale nõutud			
		100%	Kokku: 2

12. Kes veel, peale auditikomitee liikmete, auditikomitee koosolekutel osaleb?

AK koosolekutel osaleb siseauditi üksuse juhataja ning tegevjuhtkond (juhatus)
Finantsdirektor, siseauditi juht.

Lisa 20 järg

13. Kas auditikomitee liikmed on saanud auditikomitee tegevusega seotud koolitust või on täiendanud end erialaselt?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, mis koolitus/eriala		50%	1
IIA siseauditistandardid; AK tegevuspõhimõtted			
Ei, miks ei ole olnud koolitusi?		50%	1
Ei ole minu pädevuses öelda.			
		100%	Kokku: 2

14. Kas Teie arvates äriühingu auditikomitee omab ülevaadet raamatupidamise aastaaruande või konsolideeritud aruande audiitorkontrolli protsessi osas?

Vastus	Ei oma üldse	Omab vähesel määral	Omab osaliselt	Omab suuremas osas	Omab täielikku ülevaadet
Teie arvates	0	0	0	0	2
Kokku	0	0	0	0	2
Kokku %	0%	0%	0%	0%	100%

15. Kas Teie arvates on asutus tänu auditikomiteele on hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, milles see seisneb?		50%	1
AK regulaarne informeeritus välisaudiitorite tegevusest ja tööde tulemustest.			
Ei		50%	1
		100%	Kokku: 2

16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?

Senini ei ole olulisi probleeme tekkinud.
Ei oska kommenteerida.

17. Kas äriühingul on siseauditi osakond/siseaudiitor või muu kontrolliv ametikoht?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, nimetus		100%	2
siseauditi talitus			
Siseauditi osakond			
Kasutakse teenusepakkujat st teenus on sisse ostetud. Lisada teenusepakkuja nimi		0%	0
Ei		0%	0
		100%	Kokku: 2

Lisa 20 järg

18. Kas Teie arvates on kohustuslik auditikomitee moodustamise nõue, vastavalt auditiitortegevuse seadusele, end õigustanud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		100%	2
AK tagab nõukogu informeerituse ja nõustamise r/p korraldamise, välis- ja siseauditeerimise osas			
Suurendab ettevõtte kontrollsüsteemide tõhusust.			
Ei		0%	0
		100%	Kokku: 2

19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud asutuse töös parendada?

Sisekontrollisüsteemide pidev parendamine.
Suurendada tähelepanu asutusesiseste protsesside vajakajäämistele, mis seonduvad asutuse finantstulemsutega.

20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on äriühingu kodulehel avalikustatud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		0%	0
Ei, miks ei ole avalikustatud		100%	2
Ei ole peetud vajalikuks.			
Ei oska kommenteerida. Aastaaruandes on sees.			
		100%	Kokku: 2

Lisa 21. Vastused KOV auditikomitee küsimustikule

Raporti info — Raporti kuvamine või raporti andmete uuendamine

Küsitluse nimi:	Auditikomiteede uuring omavalitsustele
Küsitlus saadetud:	159
Vastuseid saadud:	12
Raporti kuupäev:	24.10.2014 10:46:58

1. Millal täiendati omavalitsuse põhimääruses revisjonikomisjoni ülesandeid tulenevalt sellest, et revisjonikomisjon pidi asuma täitma auditikomitee rolli?

Sellest tulenevalt ei ole põhimäärust täiendatud
2014
2013 november
2014
2009
2014, märts
põhimäärust ei ole muudetud
2012 mai
uuringu täitjal info puudub kahjuks
Põhimäärust ei ole täiendatud
põhimääruses ei ole rolli otseselt välja toodud
Momendil täidab auditikomitee ülesandeid revisjoni

2. Mitme liikmeline on omavalitsuse auditikomitee ehk mitme liikmeline meeskond revisjonikomisjonis auditikomitee ülesandeid täidab?

Vastus	Suhe	Kokku
1	17%	2
2	0%	0
3	50%	6
rohkem, mitu	33%	4
4		
neli		
4		
5		
	100%	Kokku: 12

Lisa 21 järg

3. Missugune on revisjonikomisjoni liikmete, kes täidavad auditikomitee ülesandeid, erialane haridus?

Liige 1		
Postioperaator,Kesk-eri	8.33%	1
TMatemaatik, K-Instuut	8.33%	1
ettevõtlus-majandus, kõrgem	8.33%	1
finantsalane kõrgharidus	8.33%	1
pedagoogiline harudus	8.33%	1
raamatupidaja esimees	8.33%	1
raamatupidamine magistrikraad	8.33%	1
rahandus - magister	8.33%	1
rahandusalane haridus, magistrikraad	8.33%	1
tehniline haridus	8.33%	1
õigusteaduse maguster	8.33%	1
õigusteaduste magister	8.33%	1
	100%	**Kokku:** 12
Liige 2		
-	16.67%	2
METSATEHNIK ASEESIMEES	8.33%	1
TÜ ajaloolane	8.33%	1
arsti haridus	8.33%	1
elektrik, Kesk-eri	8.33%	1
haridusalane kõrgharidus	8.33%	1
insener	8.33%	1
kõrgem	8.33%	1
majandusalaneharidus	8.33%	1
rahandusalane	8.33%	1
teedeehitus - magister	8.33%	1
	100%	**Kokku:** 12
Liige 3		
-	25%	3
EKA Graafiline disainer	8.33%	1
GEODEET	8.33%	1
insener	8.33%	1
juura - bakalaureus	8.33%	1
majandusalane haridus	8.33%	1
pedagoogiline	8.33%	1
tehniline (insener) kõrgharidus	8.33%	1
ärirahandus- ja majandusarvestusalane	8.33%	1
õpetaja	8.33%	1
	100%	**Kokku:** 12
Liige 4		
-	75%	9
EPÜ insener	8.33%	1
TREENER	8.33%	1
pedagoogiline	8.33%	1
	100%	**Kokku:** 12
Liige 5		
-	91.67%	11
RAAMATUPIDAJA	8.33%	1
	100%	**Kokku:** 12

Lisa 21 järg

4. Mis on revisjonikomisjoni liikmete, kes täidavad auditikomitee liikmete ülesandeid, põhitöö?
Liige 1
jurist
Asutuse juht
eelnõude kooskõlastamine, revisjon , kon
ettevõtja
PANSIONAADI JUHATAJA
ettevõtte juhatuse liige
riigiettevõtte osakonnajuhataja
Rakvere Targa Maja Kompetentsikeskus
Tööline
audiitor
tehnilise arengu juht
haridusasutuse direktor
Liige 2
ettevõtte juhatuse esimees
Asutuse juht
eelnõude kooskõlastamine, revisjon , kon
Maanteeameti regiooni juht
ERAETTEVÕTJA
-
töövõimetuspensionär
www.rakveretarkmaja.ee
Korstnapühkija
ettevõtte juhataja
arst
tehase turustusosakonna juhataja
Liige 3
muuseumi juhataja
Asutuse juht
eelnõude kooskõlastamine, revisjon , kon
spordifunktsionäär
MAAMÕÕTJA
-
õpetaja
-
Ettevõtte juht
pensionär
pearaamatupidaja-finantsjuht
erasektori töötaja
Liige 4

Lisa 21 järg

Liige 4
pensionär
Arendaja
eelnõude kooskõlastamine, revisjon , kon
-
ERAETTEVÕTJA
-
-
-
-
-
-
-
Liige 5
-
-
-
-
RAAMATUPIDAJA
-
-
-
-
-
-
-

Lisa 21 järg

9. Kas teie arvates auditikomitee täidab määratud ülesandeid?

Vastus	Ei täida üldse	Täidab vähesel määral	Täidab osaliselt	Täidab suuremas osas	Täidab täielikult
Teie arvates	0	2	2	3	1
Kokku	0	2	2	3	1
Kokku %	0%	25%	25%	38%	13%

10. Kui tihti auditikomitee koguneb? Kas see on Teie arvates piisav?

Vastavalt vajadusele. Hetkel, viimase 11 kuu jooksul on kogunenud 4 korda
veel 0 korda
Vastavalt vajadusele . Kuni 20 korda aastas. tegemist on antud koosseisu esimese aastaga, tervikpilt puudub.
vähemalt 1X kvartalis
PAAR KORDA KUUS
vastavalt vajadusele
üks kord kvartalis
Ei kogune, kuna auditkomitee tegutsemise alused KOV is on ebaselgel seadusandluses reguleeritud. "Audikomitee" koosolekuid on ühitatud revisjonikomisjoni omaga. Sisuliselt ei tegutse.
12 korda
seni 2 korda aastas; edaspidi on kokku lepitud vähemalt kord kvartalis ja vajadusel tihedamalt.
vähemalt 4 korda aastas. Ei ole piisav
Vastavalt vajadusele 2-3 korda aastas

11. Kas on koostatud auditikomitee iga-aastane kirjalik tööplaan?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, palun lisada link kodulehelt.		50%	6
www.[redacted]/sisaldub rev.komisjoni tööplaanis			
tööplaan komisjoni sisene ja pole kodulehel			
http://delta.andmevara.ee/[redacted]			
Ei, selgitada, miks?		50%	6
Linnavalitsus pole pidanud vajalikuks			
vajadusel			
komisjon tegeleb alles sellega			
on koostamisel			
plaan järgmiseks aastaks on praegu koostamisel			
		100%	Kokku: 12

Lisa 21 järg

15. Kas revisjonikomisjoni ülesannete laiendamisega on komisjon hakanud välisaudiitoriga tihedamat koostööd tegema?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, milles see seisneb?		33%	4
Auditeerimisel/kontrollimisel tutvutakse välisaudiitori tegevusega kontrollitavas asutuses			
ÜRITASIME. KOOSTÖÖST EI TULNUD SUURT MIDAGI VÄLJA. TEGIME VOLIKOGULE ETTEPANEKU LEIDA UUS AUDIITOR.			
arutelud, konsultatsioonud			
Jah -kohtume audiitoriga enne aasta aruande kinnitamist ja audiitor annab põhjaliku ülevaate.			
Ei		67%	8
		100%	Kokku: 12

16. Missugused on auditikomitee moodustamisega tekkinud probleemid ja millest tulenevalt võisid need probleemid tekkida?

Linnavalitsus ei hooma auditikomitee tähtsust
Auditikomitee liikmetel keeruline ajaressursi leidmine, sest kõik tegelevad põhitööga mujal. Tööplaanis ettenähtud auditi/kontrolli läbiviimine ajamahukas protsess kontrollimisest kuni akti valmimis
aja puudus
SEGANE SEADUSANDLIK BAAS. AUDIITORI JA REVIREVISJONIKOMISJONI ÜLESANDED EI KATTU JA EI PEAKSKI ILMSELT KATTUMA
ei tähelda hetkel probleeme
Väikesel omavalitsusel ei ole võimalik kaasata vajaliku ettevalmistusega spetsialiste.
teavet audikomitee rolli kohta KOV is ei ole, seadused puudulikud. Autitikomitee liikmelt eeldatakse vastavat haridust,ei nähta ette töö tasustamist, tüüpiline JOKK lahendus. Seaduse sisutühi norm.
-
ei ole auditikomiteed moodustanud, ulesandeid täidab revisjonkomisjon
Võrreldes revisjonikomisjoniga pole mingeid erinevusi. Vahe on selles, et hetkel on revisjonikomisjonis ka erialase hariduse ja töökogemusega liige, kes vajadusel teisi nõustab. Tavaliselt seda pole.
Uuest aastast on plaanis moodustada seadusest tulenev auditikomitee, töötada välja uus vastavasisuline põhimäärus ja tegutseda selle järgi. Siis on võimalik ka probleemidest rääkida

17. Kas omavalitsusel on siseauditi osakond/siseaudiitor/sisekontrolör/revident või muu kontrolliv ametikoht?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah, nimetus		8%	1
siseaudiitor			
Kasutakse teenusepakkujat st teenus on sisse ostetud. Lisada teenusepakkuja nimi		33%	4
Oli,kuid kaotait nn"auditikomitee"tekkel			
Autiitoribüroo PKF Estonia OÜ			
Igal aastal on erinev			
Ei		58%	7
		100%	Kokku: 12

Lisa 21 järg

18. Kas auditikomitee nõude sisse viimine on end, Teie arvates, õigustanud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		50%	6
See on taganud komisjonis finantsspetsialisti olemasolu.			
varade maht nõuab			
välisaudiitor suhtleb tihedamalt kui revisjonikomisjoniga			
seaduses on võimalus olemas,kui see sisuliselt ei rakendunu,puudub koolitus ja juhendid. Jumet on			
Annab võimalues jälgida ja kontrollida omavalitsuste tegevust ja juhtida nende tähelepanu puudustele			
Kuigi sisuline kontroll jääb nõrgaks			
Ei		50%	6
VÄIKESES VALLAS MITTE ERITI.			
valla seisukohast ei ole vajalik			
Ei oska sellele vastata,			
		100%	Kokku: 12

19. Mida on auditikomitee, Teie arvates, kõige rohkem suutnud omavalitsuse töös parendada?

ei saa öelda, et oleks midagi parandanud, tegemist on pigem formaalsusega
Veel mitte midagi
Finantsdistsipliini kontroll ja paranemine.
avaliku sektori täiendav kompetente kontroll
VARA VASTATA. VÕIB-OLLA ETTEPANEK LEIDA UUS AUDIITOR. MEIE ARVATES EI SAANUD AUDIITOR ARU OMAVALITSUSE FUNKTSIOONIS, KÄSITLES VALDA KUI KINNISVARAFIRMAT. tAL EI OLNUD AEGA REVISJONIKOMISJONIGA SUHELD
koostööd audiitoriga
Muudatusi ei ole toimunud.
Hetkel ei ole midagi. Täidab hambutu "kummitempli" rolli. kuna tegevus on määratletud revisjonikomisjoni ühe funktsioonina siis on sinna ta ka jäänud, eraldi rolli tal ei ole.
Kindlasti parandab see seadusi, õigusi ja raha õiglast kasutamist omavalitsuses.
NA
Praegune RK on töötanud alla aasta. Eelmised sisuliselt ei toiminud.
Läbi kontrolli ilmnevad alati mõned kitsaskohad, millele saab tähelepanu pöörata. Edaspidi üritatakse neid vältida.Seega muutub omavalitsuse töö (rahaliste vahendit liikumine) veelgi läbipaistvamaks.

20. Kas auditikomitee liikmed, ülesanded, positsioon on omavalitsuse kodulehel avalikustatud?

Vastus		Suhe	Kokku
Jah		50%	6
Ei, miks ei ole avalikustatud		50%	6
rev.komisjon on auditikomitee ülesannets			
LEIAB PÕHIMÄÄRUSEST, EI OLE LIHTSALTLEITAV			
ei tea vastata			
Puudub õigusselgus,on vaid osa revisjonikomisjonis			
eiole auditikomiteed			
		100%	Kokku: 12